

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

5. SINIF

YAZARLAR

Hatice Büşra PAKSOY

Hatice DÜLGEROĞLU

Hulusi YİĞİT

Kübra KAZAN

Sinan ÖZYURT

Ubeydullah TAŞ

DEVLET KİTAPLARI

....., 2025

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI NO 9589
DERS KİTAPLARI DİZİSİ NO 2010

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

Editör

Şeyma KARATEPE

Dil Uzmanı

Mustafa BALCI

Program Geliştirme Uzmanı

Leyla AKIN

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Şafak Cansu CİRİT

Rehberlik Uzmanı

Kenan PINARBAŞI

Görsel Tasarımcılar

İzzettin Yılmaz BAŞKAR

Abuzer KORKMAZ

Fatih ÇAM

Çoklu Ortam Tasarımcısı

Abdullah TAŞKIRAN

ISBN 978-975-11-8025-4

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 17.07.2024 gün ve 110459275 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

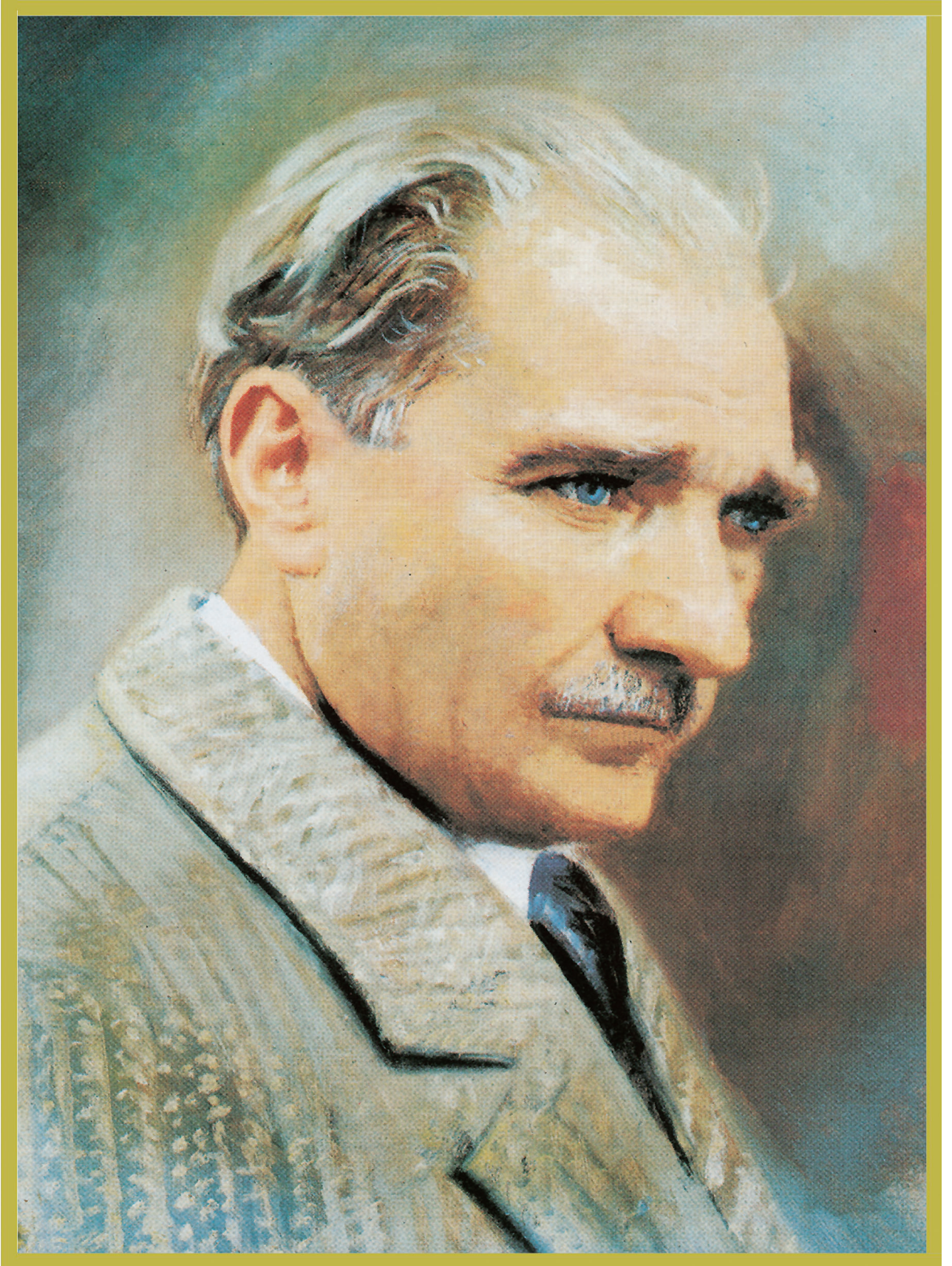
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: ALLAH İNANCI

1.1. Evrendeki Mükemmel Düzen	14
1.2. Allah'ın Varlığı ve Birliği	20
1.3. Allah'ın Güzel İsimleri	30
1.3.1. Allah Rahman ve Rahîm'dir	32
1.3.2. Allah Her Şeyi Bilir	35
1.3.3. Allah Her Şeyi Görür ve İşitir	38
1.3.4. Allah'ın Her Şeye Gücü Yeter	39
1.4. Bir Sure Öğreniyorum: İhlas Suresi	42
1. Ünite Performans Görevi	49
1. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	51

2. ÜNİTE: NAMAZ

2.1. Allah'ın Huzurunda Olmak: Namaz İbadeti	60
2.1.1. Namaz Çeşitleri	62
2.2. Namazın Kılınışı	65
2.2.1. Namazın Hazırlık Şartları	66
2.2.2. Namazın Kılınışı Şartları	71
2.3. Namaz İbadetinin İnsana Kazandırdıkları	81
2.4. Bir Dua Öğreniyorum: Tahiyat Duası	85
2. Ünite Performans Görevi	87
2. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	88

3. ÜNİTE: KUR'AN-I KERİM

3.1. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni	96
3.2. Kur'an-ı Kerim'in Temel Özellikleri	102
3.3. Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları	108
3.3.1. İnanç	110
3.3.2. İbadet	111
3.3.3. Ahlak	112
3.3.4. Sosyal Hayat	113
3.3.5. Kıssalar	113
3.4. Bir Sure Öğreniyorum: Kevser Suresi	116
3. Ünite Performans Görevi	120
3. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	122

4. ÜNİTE: PEYGAMBER KISSALARI

4.1. Allah'ın Elçileri: Peygamberler	128
4.2. Kur'an-ı Kerim'den Öğütler: Peygamber Kıssaları.....	133
4.2.1. Hz. Nuh.....	134
4.2.2. Hz. İbrahim.....	137
4.2.3. Hz. Musa	140
4.2.4. Hz. İsa	143
4.2.5. Peygamber Kıssalarında Verilen Mesajlar	145
4.3. Bir Sure Öğreniyorum: Kureyş Suresi	149
4. Ünite Performans Görevi	152
4. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	154

5. ÜNİTE: MİMARİMİZDE DİNÎ MOTİFLER

5.1. Dinin Mimarimize Etkisi.....	162
5.2. Camileri Tanıyalım.....	168
5.3. Kültürümüzden Cami Örnekleri	174
5. Ünite Performans Görevi	180
5. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları	181

Sözlük	186
Kaynakça.....	189
Türkiye Mülki İdare Bölümleri Haritası	190
Türk Dünyası Haritası.....	191

KİTABIN TANITIMI

Ünite adı

Ünite PDF'sine
yönlendiren
karekod

Ünite
konu
başlıkları

Öğrenilecek
kavramlar

Öğrenme
çıktısı

Ünitede öğrenciden beklenen görev
ve sorumluluklar bilgisi

Üniteye Başlarken
Dünyada bizden önce de insanlar yaşamış, Yüce Allah onları da rehber olarak peygamberler göndermiştir. Kur'an'daki peygamber kıssaları, bu insanların yaşadıkları bazı olayları ve onlara gönderilen peygamberlerin hayat ve misyonlarına birer aynadır. Bu kıssaları öğrenerek onların hayatlarından günümüze için dersler çıkarabiliriz. Sizin bildiğiniz bir peygamber kıssası var mı? Arkadaşlarınızla paylaşın.

Öğrencinin önceki
öğrenmeleri ile ünite
arasında köprü kuran
"Üniteye Başlarken" alanı

Kitap ünitelerden oluşmaktadır. Her ünite başında ünite kapak sayfası yer almaktadır.

Ünite kapaklarında o ünite adı, alt konu başlıkları, öğrenilecek kavramlar, öğrenciden beklenen öğrenme çıktıları, ünite sonunda öğrenciden yapması beklenen görev ya da sorumluluklar hakkında bilgi verilmiştir.

Ayrıca ünite e-içeriklerine erişim için karekod yerleştirilmiştir.

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar akıllı cihazlarla okutulduğunda kitaba ait dijital içeriklere ulaşılabilir.

Sözlük

Kaynakça

SÖZLÜK	KAYNAKÇA
A-B ahenk: Uyum. asa: Baston, değnek, uzun sopa. ashab: 1. Sahabe, arkadaş, dost, veli. 2. Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir süre olsa da gömüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse. atmosfer: Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası. berahet: Bolluk, genişlik, nimet, bağış, Allah'ın (cc) karşılıksız vermesi. bozunculuk: Bir toplulukta karşılıklı güvenin bozulmasına ve karşılıkların çıkmasına sebep olma, fesat çıkarma. C-Ç coğrafya: Toprak parçası, yer, memleket. cömer: Para ve malını esirgmeden veren, eli açık. çıkarm: Belli önemlerimi kabul edilen veya gerçek olan doğruluk veya yanlışlıklarından başka önemler için sonuç çıkarma. D-E defnetmek: Gömmek, mezarla koymak. disiplin: Kurallara titizlikle uymak, sıkı disiplin. döngü: Herhangi bir olayın birden fazla tekrarlanması. dut: Allah'a yakarma, bir şeyin olması veya olmamasını isteme. elçi: Resul, peygamber, nebi. ergenlik: Bir insanın çocukluk döneminden çıkıp dinî emirleri yerine getirme yaşı. esas: Bir şeyin özünü oluşturan ana öğe, temel. esenlik: Esen olma durumu, sağlık, айет, sıhat, selamet. estetik: Güzellik duygusu ile ilgili olan. etilen: Yanco, renksiz, az kokulu gaz. evren: Gök varlıklarının bütünü; kainat, cihan, âlem. F-G-Ğ fazilet: Ahlakî özelliklerin hepsine birden verilen isim, erdem. fedakârlık: Özveri. fetih: Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma. gaye: Amaç. gizlem: Bir nesnenin, olayın veya bir gerçekliğin, niteliklerinin bilimsel amacıyla, dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi. gündem: Yaşanan günlük olaylar. H-I-J hadis: 1. Söz, haber. 2. Hz. Peygamber'in sözleri ve fiilleri. Sahabenin dine aykırı olmayan söz ve davranışlarının Hz. Peygamber tarafından onaylanması. hakikat: Gerçek. hakaniyet: Hak ve adaletle uygunluk. hatip: Konuşmacı. Camilerde hutbe okuyan kişi. hicret: 1.Göç. 2. İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi. hidayet: Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma, iletme. hikmet: Bilgelik. Varlığın ve olayların amaçlarının kavranması. hüküm: Bir şey hakkında verilen karar, yargı. hükümdarlık: Bir devletin başkanı olarak hükmetme, emretme hakkının elinde bulundurma durumu. hüzür: Özgür. ibret: Ders alma, öğüt alma. ihfâs: Görmek, gösteriş. imam: Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse. imar: Geliştirip güzelleştirme, bayındır hale getirme, bakımı yapma. imarethane: 1. Osmanlılar döneminde yoksullara, yolculara, öğrencilere yardım etmek amacıyla kurulmuş hayır kurumu. 2. Aşevi, aşhane. infak: Karşılıksız yardım, sadaka verme.	1. Ahmed b. Hanbeli, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. İsmail el-Şeybânî, el-Müsned. ngr. Ebû Hâzî Muhammed Sâid Beyzûnî. Beyrut: yy. 1405/1985. 2. Algül, Hüseyin. "Mescid-i Kubâ", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 29/279. Ankara: TDV Yayınları, 2004. 3. Avcı, Casmî-Spîrîkî, Recep. "Kabile", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 24/30-32. İstanbul: TDV Yayınları, 2005. 4. Aydın Gökdoğan, Nehir (ed.). Menhomet. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2017. 5. Aydenbas, Esra. Kâinatın Harika Şeyler Oluyor. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2023. 6. Başoğlu, Tuncay (ed.). Temel İslâm Ansiklopedisi. 6/295. İstanbul: İSAM Yayınları, 2021. 7. Bolay, Süleyman Hayırlı. "Âlem", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 2/357-360. İstanbul: TDV Yayınları, 1989. 8. Bosturk, Nebi. "Mescid-i Aksâ", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 29/268. Ankara: TDV Yayınları, 2004. 9. Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, el-Câmi'u's-sağîh. ngr. Muhammed Zühayr b. Nasr. 8 Cilt. b.y. Dîrî: Tâvîk'ü-Neccî, 2. Basım, 1422/2001. 10. Çalıcı, Mustafa. "Davet", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 9/16-19. İstanbul: TDV Yayınları, 1994. 11. Cam, Nusret. "Ulucami", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 42/80. İstanbul: TDV Yayınları, 2017. 12. Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Fay's es-Sicistânî. es-Sünen. 4 Cilt, Beyrut: 1409/1988. 13. Eyice, Semavi. "Camî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 7/56. İstanbul: TDV Yayınları, 1993. 14. Gül, Mehmet Nesir. Cemil Dedâ Nâzımî Sürerlerini Anlatıyor. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2011. 15. İbâk'ul-Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4,5,6,7 ve 8. Sınıf). Ankara: MEB Yayınları, 2024. 16. Kur'an İlahî Türkçe Medî ve Te'vîl: çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017. 17. Kur'an-ı Kerim Medî. çev. Hallî Altıntaş. Muallâf Şâhin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2011. 18. Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Medî. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009. 19. Müslîm, Şekîk. "Mimarî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 30/91. Ankara: TDV Yayınları, 2020. 20. Müslîm, Ebû'l-Hüseyn Müslîm b. el-Haccâ. el-Câmi'u's-sağîh. ngr. Muhammed Fuâd Abdübbâkî. Kahire: yy. 1374-75/1955-56. 21. Nesîbî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Süayy b. Ali. es-Sünen. ngr. Abdülkâdîr Ebû Güdde. 8 Cilt. Halep: Medînetü'l-matbû'at el-İslâmiyye, 1406/1986. 22. Onkal, Ahmet-Avcı, Casmî. "Camî", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 7/48. İstanbul: TDV Yayınları, 1993. 23. Öze, Özkan. Allah'ın Merak Ettiği Sorular. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 52. Basım, 2019.

Organizasyon Şeması

Konu başlığı

Derse hazırlık ve ön değerlendirme yapılan "Konuya Başlarken" alanı

Görsel İşaretçisi

Öğrencilere yol göstermek, ihtiyaç duyulan konularda ek bilgiler vermek, önemli görülen kelime, kavram veya tanımların açıklandığı metin alanlarıdır. Ok uçları ilgili satırı işaret eder.

4.2. KUR'AN-I KERİM'DEN ÖĞÜTLER: PEYGAMBER KISSALARI

Konuya Başlarken

Görsel 4.1

Büyüklerimizin anlattığı hikâyeler bazen bizi çok etkiler. Hikâyeler kahramanların yaşadıklarını derin düşünürüz. "Böyle yaparsaydık hikâyeye nasıl isterdik, bunlar başına gelir miydi?" gibi sorular aklımıza uyar. O küçük hikâyeden hayatımızı etkileyecek dersler çıkarırız. Bu durum dilimizde "kissadan hisse çıkarmak" şeklinde deyimleşmiştir. Kur'an'da anlatılan peygamber kıssalarının amaçlarından biri de budur. Daha önce öğrendiğiniz bir peygamber kıssasından hangi hisseleri çıkardınız? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberlerin ve geçmişte yaşamış insanların hayatından önemli olayların anlatıldığı kıssalar yer alır. Kıssaların amacı, bu olayları anlatarak insanlara öğüt vermek ve onları bu olaylardan ders çıkarmalarını sağlamaktır.

Kissalarda peygamberlerin tevhid davetleri ve bu davet esnasında yaşadıkları zorlukları anlatılır. Karşılaştıkları sorunlara nasıl baktıklarını örnek gösterilir.

Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberler üstün özellikleri ile öne çıkarılır. Bu peygamberlerin davetleri esnasında gösterdikleri sabır ve verdikleri tevhid

davet:
Sözlüğe çağırarak, sezenmek gibi anlamıyla gelir. İslam ve İslam esadının uygulanmasına çağırma demektir.
(Bak, Çalıcı, 1994)

Metinde değinilmeyen ayet ve hadislerin yer aldığı bölüm

"Ben size Rabbinin vahyetlerini heblig ediyorum ve size nasihat ediyorum. Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum."
(Araf suresi, 62. ayet)

İnsan, akıl sahibi bir varlık olarak çevresini gözlemleyerek, evrendeki mükemmel düzenden yola çıkarak, evrenin bir yaratıcısının olduğunu anlar. Ancak niçin yaratıldığını, Allah'a (cc) karşı görev ve sorumluluklarının neler olabileceğini ve ahiretle ilgili konuları yalnızca aklıyla kavrayamaz. Bu konularda peygamberlerin verdiği bilgilere ve rehberliğine ihtiyaç duyar.

Peygamberler, Yüce Allah'tan haber getiren kimselerdir. Allah'ın (cc) göndermiş olduğu emir ve yasakları insanlara bildiren elçilerdir. Dolayısıyla peygamberlik, Allah (cc) ile insanlar arasındaki bir elçilik görevidir.

Konuyla ilgili bilgi görseli

Konunun öğrenmesini kolaylaştırmaya yönelik etkinlikler

Etkinlik-1

Adı:

Fikrini Söyle

Amaç:

Peygamberlerin görevlerini araştırabilme

Beceri:

Tümdengelimle dayalı akıl yürütme

15 dk.

Etkinliğe ait yönerge

Etkinliğe ait değerlendirme bölümü

Değerlendirme

Peygamberlerin görevleriyle ilgili daha önce bildiklerim	Peygamberlerin görevleriyle ilgili merak ettiğim	Peygamberlerin görevleriyle ilgili bu etkinlikte öğrendiklerim

Konu sonlarında öğrenilenleri pekiştirmek için konulan "Kontrol Noktası" alanı

Kontrol Noktası

1. Aşağıda verilen ayetlerin hangi peygamberle ilgili olduğunu üstündeki kutulara yazınız.

"Gözetiminiz ahnda ve vahyimizle göre gemitir. Yüce Rabbiniz hakkındaki bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır." (İhud suresi, 37. ayet)	"Meryem oğlu Mesih sadece bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler geldi geçti. Onun annesi de dostuğu bir kadındır." (Maid suresi, 75. ayet)	"Hani o babasına ve kavmine, 'Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller?' demişti. Babalarının bunlara ibadet ediyor bulurdu: 'dediler'." (Enfya suresi, 52-53. ayetler)	"Bunun üzerine Firavun onların peygane duydu de deniz onları göçürme dik bir şekilde kuşatıp yuttu." (Taha suresi, 78. ayet)
---	---	--	---

Konuya
başlarken
simgesi

Etkinlik
süresi

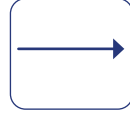
Bireysel
etkinlik

Grup
etkinliği

Rehberli
etkinlik

Etkinlik
devam
işareti

Etkinlik
bitiş
işareti

Kitap genelinde kullanılan metinlerin imla ve noktalamasında aslına sadık kalınmıştır.

Kısaltmalar

as	: aleyhisselam
b.	: bin / binti
bk.	: bakınız
C	: cilt
cc	: cellecelalüh
çev.	: çeviren
ed.	: editör
haz.	: hazırlayan
H.z.	: hazreti
md.	: madde
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ra	: radiyallahüanh / anha
s.	: sayfa
sav	: sallallahü aleyhi vesellem
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: tahkik
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri

1. ÜNİTE | ALLAH İNANCI

Konular

- 1.1. Evrendeki Mükemmel Düzen
- 1.2. Allah'ın Varlığı ve Birliği
- 1.3. Allah'ın Güzel İsimleri
- 1.4. Bir Sure Öğreniyorum: İhlas Suresi

Kavramlar

- esmayihüsna
- ihlas
- tevhit

Bu üniteye sizlerden

- evrendeki mükemmel düzene ilişkin akıl yürütmeniz,
- evrendeki mükemmel düzeni fark ederek Allah'ın (cc) varlığı ve birliği hakkında gözleme dayalı tahminde bulunmanız,
- Allah'ın (cc) güzel isimleri hakkında kaynaklardan bilgi toplamanız,
- İhlas suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlamanız beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını çözmeniz istenecektir.

Üniteye Başlarken

Taptuk Emre, bir gün öğrencilerinden çiçek toplamalarını istemiş, Öğrencileri kırlara, bahçelere dağılmış. Hocaları için birbirinden güzel, birbirinden renkli çiçekler toplayıp dönmüşler. Derken bizim Yunus gelmiş; elinde bir tek çiçek yokmuş. Hocası sormuş: “Yunus, neden çiçek toplamadın?”

Bizim Yunus aslında çiçek toplamaya gitmiş fakat koparmak için eğildiği her çiçeğin güzelliğini fark etmiş. Yaratılan her şeyin bir sebebinin olduğunu düşünmüş. Çiçeği de kendini de var eden Allah'ı düşününce çiçeklere dokunmaya bile kıyamamış. Hiçbirini koparmadan hocasının yanına dönmüş.

Bütün kâinatı Allah yarattı ve hepimiz, her an O'ndan güç alarak kendi yolumuzda ilerleriz. Çiçek olup açabilmek için toprağın altındaki tohum, yağmur olup yağabilmek için bulutlar, çalışıp yuva yapabilmek için karıncalar, bal toplayabilmek için arılar ve insanlar... Böyle bir bütünlük içinde nasıl birbirimize kıyabiliriz? Her birimiz büyük bir manzaranın parçalarıyız ya da her birimiz bir vücudun organları gibiyiz. Birimiz zarar görsek hepimiz inciniriz.

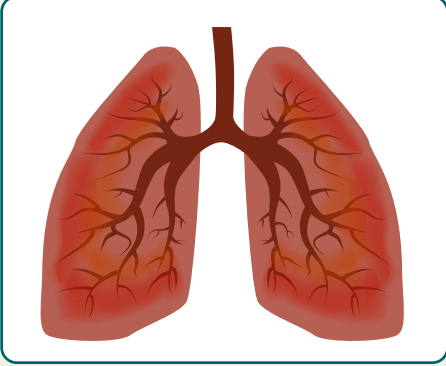

(Aydınbaş, 2023, 16-17)

Allah (cc) inancıyla ilgili videoyu izlemek için karekodu kullanabilirsiniz.

1.1. EVRENDEKİ MÜKEMMEL DÜZEN

Konuya Başlarken

▲
Görsel 1.1

Akciğer, insan vücudundaki en önemli organlardan biridir. Dallanmış yapısı sayesinde, oksijeni bütün vücuda hızlı ve etkili bir şekilde ulaştırır. Böylece vücudumuzdaki sistemin düzenli çalışmasını destekleyerek yaşamın devamlılığını sağlar.

1. Akciğerin insan vücudundaki işlevini düşündüğünüzde, çevremizde bu görevi üstlenen hangi canlılar vardır?
2. İnsan vücudunun işleyişi ile evrendeki düzen arasında başka hangi benzerliklerin olduğunu düşünüyorsunuz?

âlem:
Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelerin oluşturduğu bütün evrenin adıdır (bk. Serinsu, 2009).

Evren, üzerinde yaşadığımız dünya ile tüm yıldız ve gezegenleri içine alan varlıklar bütünüdür. Bu varlıklar *âleminde* insan, akıl sahibi olması yönüyle diğer canlılardan ayrılır. Düşünen, sorgulayan ve akleden bir varlık olarak insan, her şeyi bilmek ve anlamak ister. Bunun için çevresini gözlemler, gördükleri üzerine düşünür. Gözlemleri hakkında araştırma yaparak olaylar arasında ilişki kurar.

İnsan ve evrenin işleyişi arasında bir benzerlik söz konusudur. İnsan vücudundaki her bir sistem birbiriyle etkileşime girerek vücudun sağlıklı bir şekilde çalışmasına ve vücut dengesinin korunmasına yardımcı olur. Evrendeki tabiat olaylarının gerçekleşmesi de doğal dengenin korunmasını sağlar. Örneğin insan susadığında vücut, su içme ihtiyacı hisseder. Benzer şekilde yeryüzündeki varlıkların su ihtiyacının karşılanması için su döngüsü gerçekleşir. Bu süreç, evrendeki hiçbir şeyin tesadüfen olmadığını aksine her şeyin mükemmel bir düzen içinde gerçekleştiğini gösterir.

İnsan vücudunun ölçülü ve dengeli yapısı, evrende var olan düzenin ipuçlarını içerir. İnsan kendi vücudunu gözlemleyerek de mükemmel düzenle ilgili sorularına cevaplar bulabilir. Vücudun genel dengesine göre her bir organ, kendi görevine uygun olarak yaratılmıştır. Örneğin göz, kulak, burun gibi uzuvlar insanın ihtiyaçlarına göre yerleştirilip şekillendirilmiştir. Hayvanların bedenlerinin, onların yaşayışlarına uygun olarak farklı farklı tasarlanmış olması da evrendeki düzenin varlığına işaretler. Havada, karada ve suda yaşayan canlıların her biri ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde donatılmıştır.

Yaşadığımız evrende gezegenlerden insanlara, bitkilerden hayvanlara kadar her şey bir uyum ve denge içindedir. Bu dengenin farkında olan insan, günlük hayatta karşılaştığı olayları anlamaya çalışır. Öncelikle üzerinde yaşadığı toprağın ne işe yaradığını düşünür. Toprağın bir fabrika gibi tohumu nasıl ağaca dönüştürdüğünü ve bu ağacın nasıl meyve verdiğini gözlemler. Ekinlerin nasıl yeşerdiğini, kuşların nasıl uçtuğunu, balıkların nasıl yüzdüğünü merak eder. Yağmur ve karın nasıl yağdığını; ayın, güneşin, bulutların ve rüzgârın niçin var olduğunu sorgular. İnsan, varlıkların bir amaç için yaratıldığını fark eder. Bunların kendiliğinden meydana gelemeyeceğini anlar.

Bilgi Görseli 1.1: Evrende gözlemlediğimiz mükemmel düzene örnekler

▲
Görsel 1.2: Yıldızların ve galaksilerin hareketleri

▲
Görsel 1.3: Güneşin doğuşu ve batışı

▲
Görsel 1.4: Doğal döngüler

▲
Görsel 1.5: Bitki ve hayvan çeşitliliği

▲
Görsel 1.6: Doğal harikalar

▲
Görsel 1.7: İnsanların sahip olduğu duyular

Etkinlik-1

Adı	Çevremizde Neler Oluyor?
Amaç	Evrendeki mükemmel düzene ilişkin gözlem yapabilme
Beceri	Tümevarıma dayalı akıl yürütme
Malzemeler	Not defteri, fotoğraf makinesi, telefon, tablet vb.

Ön Hazırlık

1. Bir hafta boyunca çevrenizi gözlemleyerek evrendeki düzen hakkında gözlem notu oluşturunuz.
2. Gördüğünüz doğal güzellikleri, ilginç tabiat olaylarını ya da canlıları fotoğraflayınız.
3. Gözlem notlarınızı ve fotoğraflarınızı sınıfta paylaşmak için dosyalayınız.

Yönerge

Dosyaladığınız fotoğrafları sınıfta sergileyiniz. Gözlemlerinizi yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Gördüğünüz tabiat olaylarından hangileri bir düzen içerisinde gerçekleşmektedir? Örnekteki gibi açıklayınız.

Örnek: Güneş, her sabah doğudan doğup her akşam batıdan batıyor. Her gün farklı bir açıdan dünyamıza ışık veriyor. Bu görevini de hiç aksatmadan düzenli olarak yerine getiriyor.

2. Örnek verdiğiniz olayların düzenli bir şekilde devam etmesinin nedeni ne olabilir? Yazınız.

3. Evrende hiç aksamadan planlı bir şekilde devam eden olaylar neyin göstergesidir? Açıklayınız.

Değerlendirme

Bu etkinlikten öğrendiğim üç bilgi:

1.

2.

3.

Bu etkinlik sırasında ilginç bulduğum iki bilgi:

1.

2.

Bu etkinlik sonrasında sormak istediğim bir soru:

1.

Etkinlik-2

15 dk.

Adı

Olmasaydı Ne Olurdu?

Amaç

Evrendeki mükemmel düzene ilişkin akıl yürütebilme

Beceri

Tümevarıma dayalı akıl yürütme

Yönerge

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. "Görsellerdeki varlık türleri dünyadan bir anda yok olsaydı neler olurdu?" sorusunu sınıf arkadaşlarınızla tartışınız.

Görsel 1.8

Görsel 1.9

Görsel 1.10

Görsel 1.11

Görsel 1.12

Görsel 1.13

Değerlendirme

1. Verilen görsellerin ortak özellikleri nelerdir?

2. Yaratılan her varlığın bir görevi var mıdır? Örnek vererek açıklayınız.

3. Bu etkinlikten hareketle evrende var olan düzen hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki parçayı okuyunuz ve soruları cevaplandırınız.

DÜNYA'YI KİM BOYADI?

Sınıfla birlikte sinemadaydık. Türkiye'deki zengin bitki örtüsünü anlatan bir belgesel seyrediyorduk. Bin bir tür çiçek, bitki, ağaç, meyve ve sebze vardı. Hiçbiri birbirine benzemiyordu ve her biri ayrı ayrı çok güzeldi. Rengârenk bir bahçenin içindeydik sanki.

Hayran hayran seyrederken belgeseldeki her şey birden gerçeğe dönüşüverdi. Bir bitki tüneline girdim. Tünelin çıkışında öyle parlak bir ışık vardı ki gözlerim kamaştı. Kapadım gözlerimi.

Geldiğim yer mis gibi kokuyordu. Hafif bir rüzgâr vuruyordu yüzüme ve burnuma harika kokular getiriyordu. Çiçek kokusuydu bu. Merakla gözlerimi açtım. Açtım ama sadece parlak bir ışık vardı. Hiçbir şey yoktu ortalıkta. Ayaklarım yere basıyordu ama yer bile görünmüyordu. Sadece hissediyordum.

Sonra bir adım attım ama ilerleyemedim. Bir yere çarptım. Gözlerimi iyice açtım yine de hiçbir şey görünmüyordu. Elimle yokladım, önümdeki bir ağaçtı. Ellerimle yoklayarak ağacın yanından yürümeye devam ettim. Her yer farklı bitkilerle, ağaçlarla ve çiçeklerle doluydu. Hepsini ayrı ayrı kokladım. Şimdiye kadar hiç bilmediğim güzellikte kokularla tanıştım ama bu kokuların kaynağını neden göremiyordum! Sonra biri seslendi.

“Renksiz diyara hoş geldin.”

O da ne demekti? Şaşkınlıktan cevap veremedim. Bir türlü göremediğim bu kişi konuşmaya devam etti.

Görsel 1.14

“Burada, yaşadığın dünyadaki her şey var dostum! Tek fark, her şeyin renksiz olması...”

Nasıl olabilirdi böyle bir şey? Şimdiye kadar böyle bir şey olabilme ihtimali aklımın ucundan geçmemişti. Burada insanlar nasıl yaşıyorlardı? Hayvanlar için bile renkler çok önemliydi. Burada anne kuşlar yavrularının gagalarını nasıl görüyor, onları nasıl besliyorlardı?

Hatta bazı hayvanlar için renkler hayati öneme sahip... Mesela arılar insanlardan daha iyi bir renk görüşüne sahip oldukları için çiçeklerin bizim göremediğimiz renklerini bile fark edebiliyorlar. Böylece balözü bulabiliyorlar. Bazı böcekler morötesi ışınları göremese avlarının peşine düşüp beslenemezler bile... O hâlde bu renksiz diyar hiç onlara göre değil. Hepimiz için renkler ne kadar önemliymiş meğer! Kırmızı ne güzel bir renkmiş, yeşil muhteşemmiş. “Renklerimi istiyorum ben, sarı, turuncu, mavi... Neredesiniz?” Hayal kırıklığı içinde renklerin isimlerini sayıklıyordum. Kaybettiğim renkleri bir bir ararken omzuma bir el dokundu.

“Hadi, film bitti, gidiyoruz.”

Öğretmenin sesiyle uyandığımda her şeyin bir rüya olduğunu anladım. Sinema salonundan çıktığımızda sanki gözleri ilk kez gören biri gibiydim. Her şey ne kadar güzeldi. Renkler, dünyamızdaki her şeye vücut veriyordu. Yeşilin tonları, mevsimlerin renkleri, dünyanın değişen elbiseleri... Ormandaki, göldeki, sokaktaki doğal resimler... Güneşin ışığı karşımdaki ağacın yapraklarının arasından altın gibi ışıldıyordu. Önümden uçan kelebeğin minicik kanadına mavinin her tonu ince bir nakış gibi nasıl işlenmişti? Bir kedi geçti önümden, kendi bembeyaz, gözleri ise masmavi... Peki ya bu harika renkleri algılayan gözlerimiz, beynimiz... Onları kim bu kadar mükemmel yaratmıştı? Işığı kim yaratmıştı? Işığın, gözlerimizin, renklerin ve her şeyin Yaratıcısına bir kez daha teşekkür ettim. O’nun gücüne bir kez daha hayran kaldım. O ve yarattığı her şey mükemmeldi.

Elbette gözleri görmeyen insanlara verdiği başka yetenekler de bu mükemmel dengenin bir parçasıydı. Gelişmiş kulakları ve müziğe yetenekleri... Duyarlılığı giderek gelişen parmak uçlarıyla onlar da dünyaya başka gözlerle bakıyorlardı.

(Aydınbaş, 2023, 59-63)

Değerlendirme

1. Bu parçada verilmek istenen mesajı bir cümle ile yazınız.

.....

2. Bu parçada evrendeki düzenle ilgili hangi örnekler verilmiştir? Yazınız.

.....

3. Okuduğunuz parçada evrendeki düzenin kaynağı hangi nedene bağlanmıştır? Açıklayınız.

.....

4. Okuduğunuz parçanın kahramanı siz olsaydınız yaşadığınız olay karşısında hangi sonuca varırdınız? Açıklayınız.

.....

1.2. ALLAH'IN VARLIĞI VE BİRLİĞİ

Konuya Başlarken

Görsel 1.15

Okuduğunuz ve çok beğendiğiniz bir kitabı düşünerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Bu kitap kendiliğinden yazılmış olabilir mi?
2. Kitaba güzellik ve duygu katan ifadelerin kendiliğinden art arda gelmesi, harflerin tesadüfen birleşip anlamlı ve güzel cümlelere dönüşmesi mümkün olabilir mi?
3. Sizce evrende gözlemlediğimiz sayısız güzellikler ve mükemmel denge kendiliğinden mi oluştu?

kâinat:

Evren. Allah'ın (cc) yarattığı varlık ve olayların toplamıdır.

(bk. Bolay, 1989)

(cc):

Celle celâluhû, yüceler yücesi demektir.

İnsan, duyu organları sayesinde çevresini anlamaya çalışır. Evrendeki düzenin nasıl oluştuğu sorusuna da aklını kullanarak mantıklı cevaplar arar. Sonunda hiçbir varlığın kendi kendine ya da tesadüfen var olamayacağı hakikatine ulaşır. Her kitabın bir yazarı, her tablonun bir ressamı, her masanın bir ustası olduğunu düşünür. Böylece *kâinattaki* bu mükemmel düzenin de bir yaratıcısı ve sahibi olduğunu fark eder. Bu yüce yaratıcı ise Allah'tır (cc). O, tüm varlıkları mükemmel bir uyum içinde yoktan var etmiştir. Kur'an-ı Kerim'de de buyrulduğu gibi: **"O, yaratıp şekillendiren, ahenk veren ve düzene koyandır."**¹ Çevremizde gözlemlediğimiz ahenk ve düzen ancak O'nun eseridir.

Bir şeyi yoktan var etmek, sadece Yüce Allah'a ait bir özelliktir. Hiçbir şey kendiliğinden ya da tesadüfen var olmamıştır. Kur'an-ı Kerim'de bu durum **"O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece 'Ol!' der, o da hemen olur."**² ayetiyle ifade edilmiştir.

Etkinlik-3

Adı	Evrenin Ahengine Yolculuk
Amaç	Evrendeki mükemmel düzene ilişkin ön gözlem veya tecrübeyi Allah'ın (cc) varlığı ve birliği ile ilişkilendirebilme
Beceri	Gözleme dayalı tahmin etme

Yönerge

1. Çevrenizde gözlemlediğiniz tabiat olaylarını ve günlük hayatınızı düşünerek aşağıdaki tabloyu uygun örneklerle tamamlayınız.
2. Tamamladığınız tabloyu sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Örnek: Güneş'in her gün doğudan doğup batıdan batması, canlıların varlığının devamı için Dünya'ya ısı ve ışık sağlaması

..... 	○
..... 	○
..... 	○
..... 	○
..... 	○

Değerlendirme

Aşağıdaki tabloyu bu etkinliğe göre doldurunuz.

Önceden bildiklerim:

Şimdi öğrendiklerim:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

"Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık."
(Kamer suresi, 49. ayet)

Yaşadığımız dünyayı gözlemlediğimizde Allah'ın (cc), yerdeki ve gökteki varlıkları birbiriyle uyum içinde yaratmış olduğunu görürüz. Gezegenlerin, Güneş'in ve Ay'ın arasındaki ahenk bu düzene işaret eder. Dünya'nın hareketlerinden dolayı gece ve gündüz birbirini takip eder, mevsimler oluşur. Güneş'e olan mesafe sayesinde Dünya'daki varlıklar hayat bulur. İşte bunların hepsi Yüce Allah'ın yaratmasındaki mükemmelliğin bir sonucudur.

Görsel 1.16: Gece ve gündüzün birbiri ardına gelişi Yüce Allah'ın evrene koyduğu düzenin bir göstergesidir.

Kur'an-ı Kerim'de **"Yeri döşeyen, onda oturaklı dağlar ve ırmaklar yaratan ve orada bütün meyvelerden çiftler çiftler yaratan O'dur. Geceyi de gündüzün üzerine O örtüyor. Şüphesiz bütün bunlarda düşünen bir toplum için ibretler vardır."**³ buyrulurak Yüce Allah'ın evrene koyduğu düzene dikkat çekilir.

Allah (cc), her varlığa bulunduğu ortamda yaşamını sürdürebilecek ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek özellikler vermiştir. Bu özellikler sayesinde tohumlar hangi meyve ağacı olacağını, arılar nasıl bal yapacağını, hayvanlar yavrularını nasıl koruyacağını bilir. Her mevsimde yaşanan tabiat olayları da bu duruma örnektir. Kışın yağın kar, toprağı korur ve yer altı sularının artmasını sağlar. Böylece bahar aylarında ekinlerin, bitkilerin ve ağaçların su ihtiyacı karşılanır. Yazın artan sıcaklık sayesinde ise ekinler ve diğer bitkiler olgunlaşır. Bu durum, Allah'ın (cc) eşsiz bir yaratıcı olmasının sonucudur.

Allah (cc), evrenin yanı sıra insanı da mükemmel bir şekilde yaratmış, ona üstün özellikler vermiştir. Bu konu **"... Onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık."**⁴ ayetiyle bildirilmiştir. Akılla donatılan insanın yeryüzünde sorumluluk sahibi bir varlık olması istenmiştir.

İnsan vücudu yaratılışın mükemmelliğini gösteren en güzel örneklerden biridir. Vücuttaki her organın bir görevi bulunmaktadır. Çoğu zaman fark etmesek de organlar bu görevlerini yerine getirerek varlığımızın devam etmesini sağlar. Diğer varlıklar için de bu durum geçerlidir. Hayatlarını suda ve karada sürdüren canlıların her biri, yaratılıştaki ahengın birer örneğidir.

"... Rahman olan Allah'ın yaratışında hiçbir uygunsuzluk göremezsin. Gözünü çevir de bir bak, bir bozukluk görüyor musun?"
(Mülk suresi, 3.ayet)

Görsel 1.17: Allah'ın (cc) evrene koyduğu mükemmel düzen, canlılardaki özelliklerle kendini gösterir.

Etkinlik-4

Adı

Kur'an-ı Kerim'den Mesajlar

Amaç

Evrendeki mükemmel düzene ilişkin ön gözlem veya tecrübeyi, Allah'ın (cc) varlığı ve birliği ile ilişkilendirerek çıkarım yapabilme

Beceri

Gözleme dayalı tahmin etme

Yönerge

Aşağıda evrendeki düzenle ilgili ayetler ve bu ayetlerle ilgili görseller verilmiştir. Ayetleri okuyunuz ve okuduğunuz ayetin hangi görsellerle ilgili olduğunu örnekteki gibi görselin üstündeki kutucuğa yazınız.

7

Görsel 1.18

Görsel 1.19

Görsel 1.20

Görsel 1.21

Görsel 1.22

Görsel 1.23

1. "Ve Rabbin bal arısına şöyle ilham etti: "Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kurdukları çardaklardan kendine yuvalar edin." (Nahl suresi, 68. ayet)
2. "Böylece onun (yağmurun) sayesinde sizin yararınıza hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik. Bunlarda sizin için birçok meyveler vardır ve siz onlardan yersiniz." (Müminun suresi, 19. ayet)
3. "Eti yenen büyük ve küçük baş hayvanları da O yarattı. Onlarda sizin için soğuktan koruyucu şeyler ve başka yararlar vardır, ayrıca onlardan beslenirsiniz." (Nahl suresi, 5. ayet)
4. "Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yaratmışızdır." (Tin suresi, 4. ayet)
5. "... Gemilerin denizi yarararak gittiklerini görürsün ki, bu da O'nun lütfuna nâil olmanız ve O'na şükretmeniz içindir." (Nahl suresi, 14. ayet)
6. "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun." (Tevbe suresi, 119. ayet)
7. "Tohumu ve çekirdeği çatlatan şüphesiz Allah'tır; O, ölüden diriye çıkarır, diriden de ölüyü çıkarmaktadır..." (Enam suresi, 95. ayet)

Değerlendirme

1. Günlük hayatta karşılaştığınız hangi durumlar evrendeki mükemmel düzene örnek olabilir? İki örnek veriniz.

2. Evrendeki mükemmel düzenle ilgili çıkarımlarınızdan yola çıkarak aşağıdaki boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız.

- a. Evrende mükemmel bir vardır.
- b. Varlıklar arasındaki evrendeki ahengin göstergesidir.
- c. Evrendeki her şey bir ile yaratılmıştır.
- ç. Tüm varlıkların yaratıcısı

Canlıların yaratılışı ile evrendeki yaşam koşulları arasında sıkı bir ilişki vardır. Örneğin insan nefes almak için temiz havaya ihtiyaç duyar; bir fi-dan ağaca dönüşmek için toprağa, suya ve güneşe ihtiyaç duyar. Yeryüzü ve gökyüzü arasındaki bu mükemmel denge, Allah'ın (cc) varlığının ve birliğinin delillerinden biridir. Toprağı, tohumu, bitkiyi yaratan Allah (cc); havayı, atmosferi, Güneş'i de yaratmıştır. Evrendeki bu birlik ve düzen yalnızca bir ve tek olan Allah'ın (cc) eseridir.

Bu durum Kur'an-ı Kerim'de **"Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Allah'tan başka size göklerden ve yerden rızık veren bir yaratıcı var mı? O'ndan başka hiçbir ilah yoktur..."**⁵ ayetiyle açıklanmıştır. Hz. Peygamber de bir hadisinde **"Yaratılmış her canlının yaratıcısı yalnızca Allah'tır."**⁶ buyurmuştur.

"Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar olsaydı kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu..."
(Enbiya suresi, 22. ayet)

▲
Görsel 1.24

▲
Görsel 1.25

▲
Görsel 1.26: Kâinattaki güzelliklerin her biri Allah'ın (cc) varlığının ve birliğinin işaretidir.

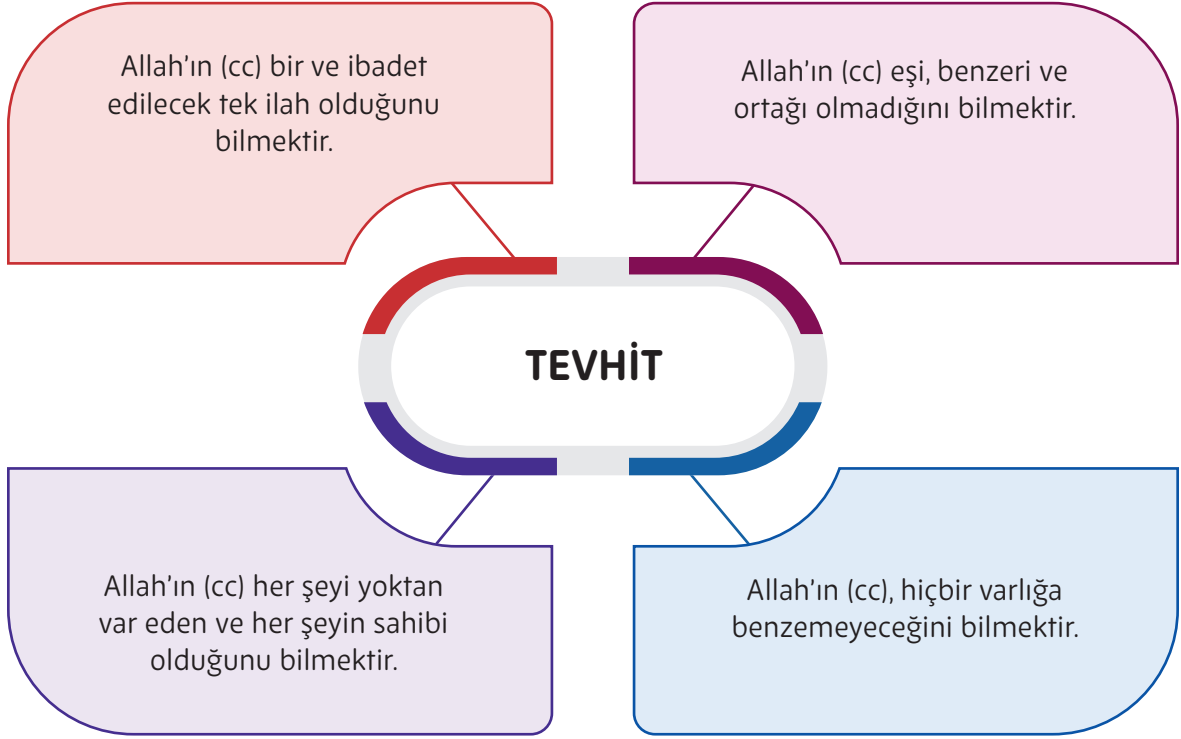
şirk:

Allah'a (cc) inanmakla birlikte başka varlıkları da tanrı kabul etmek, Allah'a (cc) başka bir varlığı denk görmek demektir (bk. Serinsu, 2009).

Yaşadığımız evrende duyu organlarımızla hissettiğimiz ya da hissedemediğimiz büyük küçük her varlık, Yüce Allah'ın emriyle meydana gelmiştir. Evrende var olan bu olağanüstü düzenin sebebi, Allah'ın (cc) bir ve tek olmasıdır. Allah'ın (cc) bir ve tek olduğuna, O'nun eşi ve benzerinin olmadığına inanmak, O'na hiçbir şeyi **şirk** koşmadan ibadeti yalnızca Allah (cc) için yapmak İslam dininde **tevhit** inancı olarak adlandırılır.⁷

Tevhit, İslam'ın temel inanç esaslarından biridir ve İslam dininin özüdür. Bu nedenle tevhit; Müslümanların Allah'a (cc) olan bağlılıklarını, ibadetlerini ve hayat tarzlarını belirleyen bir unsurdur. Tevhit inancı olmadan İslam'dan bahsetmek mümkün değildir.

Bilgi Görseli 1.2: Tevhidin tanımı

Tevhit inancıyla ilgili videoyu izlemek için karekodu kullanabilirsiniz.

Etkinlik-5

Adı

Bil Bakalım

Amaç

Tevhit inancına ilişkin sonuç çıkarabilme

Beceri

Gözleme dayalı tahmin etme

Yönerge

Tanılayıcı dallanmış ağaçta Allah'ın (cc) varlığı ve birliği ile ilgili ifadeler verilmiştir. En üstteki ifadeden başlamak şartıyla ifadelerin doğru ya da yanlış olduğuna karar vererek ilerleyiniz ve ulaştığınız tek çıkışı işaretleyiniz.

Bu etkinlikten hareketle tevhit kavramını kısaca açıklayınız.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki parçayı okuyunuz ve soruları cevaplandırınız.

Her şey bizim için...

ALLAH hiçbir şeye muhtaç değilken, biz bu kâinattaki her şeye ihtiyaç duyarız...

Güneş, ışığı ile bizim gündüzümüzü aydınlatır, Ay bizim gecelerimize bir kandil olur. Milyarlarca yıldız, geceleri gökyüzüne baktığımızda içimiz kararmasın diye parıldar. Yağmurlar bizim bahçelerimizi sular, kayalardan fışkıran pınarlar, bizim içimizi serinletir...

Dağlar bizim zeminimizi sağlamlaştırmak için çakılmıştır yeryüzüne...

Ormanlar bizim kirlettiğimiz havayı temizlemek için çalıştırılır gece gündüz. Sayısız ağacın sayısız dallarında sayısız yaprak, ciğerlerimize çektiğimiz havanın oksijenini artırmak için bir fabrika gibi işletilir...

Ve bizim bunların hepsine ihtiyacımız vardır.

Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah'ın, her şeye ihtiyacı olan kullarıyız biz.

Bu kâinat bize çalışır, bize hizmet eder...

İnekler bir süt fabrikası gibi çalışırken, arıların kime hizmet etmek için yaratıldığı "bal" gibi ortadadır.

Tavuklara o benzersiz ambalajının içindeki yumurta, bizim için yaptırılır.

Dağların madenleri sayısız hizmetimizi görür.

Daha insanoğlu dünyaya ayak basmadan önce, onsuz yapamayacağımız demiri, uzayın derinliklerinden meteor meteor yeryüzüne indirmiştir Allah...

Bunların hepsine ihtiyacımız vardır bizim...

Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah'ın, her şeye ihtiyacı olan kullarıyız biz...

Ve Allah her şeyi bizim için yaratmıştır...

Peki ya bizi?

(Öze, 2009, 33-35)

1

Bu parçada anlatılmak istenen asıl düşünce nedir? Yazınız.

2

Bu parçadaki hangi ifadeler size Allah'ın (cc) var ve bir olduğunu hissettiriyor? Yazınız.

1.3. ALLAH'IN GÜZEL İSİMLERİ

Konuya Başlarken

1. Allah'ın (cc) güzel isimleri hakkında neler biliyorsunuz?
2. Görsel 1.27'den hareketle yeryüzünde gözünüzün gördüğü tüm güzellikleri ; rengârenk çiçekleri, ağaçları, nehirleri, hayvanları, çocukları yaratan Yüce Allah'ın sizce hangi güzel isimleri vardır?
3. Yüce Allah'ın güzel isimleri ile ilgili güvenilir bilgileri nereden elde edersiniz?

◀ Görsel 1.27

Yüce Allah'ın, O'nu en iyi şekilde tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak güzel isimleri vardır. Bu isimlere **esmayihüsna** denir.⁸ Esmayihüsna, Allah'ın (cc) gücünü, mükemmelliğini ve benzersizliğini anlatan isimlerdir. Rahman, Rahîm, Kadir, Alîm, Basir ve Semi Yüce Allah'ın güzel isimlerinden bazılarıdır.

Esmayihüsna Arapçada en güzel isimler anlamına gelir. Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in (sav) hadisleri bize esmayihüsna konusunda bilgiler verir. Bununla ilgili bir ayette **"Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'na mahsustur."**⁹ buyrulmuştur. Hz. Muhammed (sav) de hadislerinde esmayihüsnayı öğrenmenin önemini ifade etmiştir.¹⁰

Esmayihüsnayı öğrenmek, Allah'ın (cc) yüceliğini, merhametini ve adaletini daha iyi anlamamıza yardımcı olur. **"En güzel isimler Allah'ındır, bu güzel isimlerle O'na dua edin."**¹¹ ayetinden anlaşılacağı üzere Allah'ı (cc) güzel isimleriyle anmak ve O'na dua etmek gerekir.

(sav):

Sallallahu aleyhi ve sellem: Allah (cc) ona salat ve selam eylesin demektir.

"De ki: (Rabbinizi) ister Allah diye çağırın, ister Rahman diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın, nihayet en güzel isimler O'nundur..."
(İsra suresi, 110. ayet)

Etkinlik-6

Adı

Esmayihüsnayı Tanıyalım

Amaç

Allah'ın (cc) güzel isimleri konusunda araştırma yapabilme

Beceri

Bilgi toplama

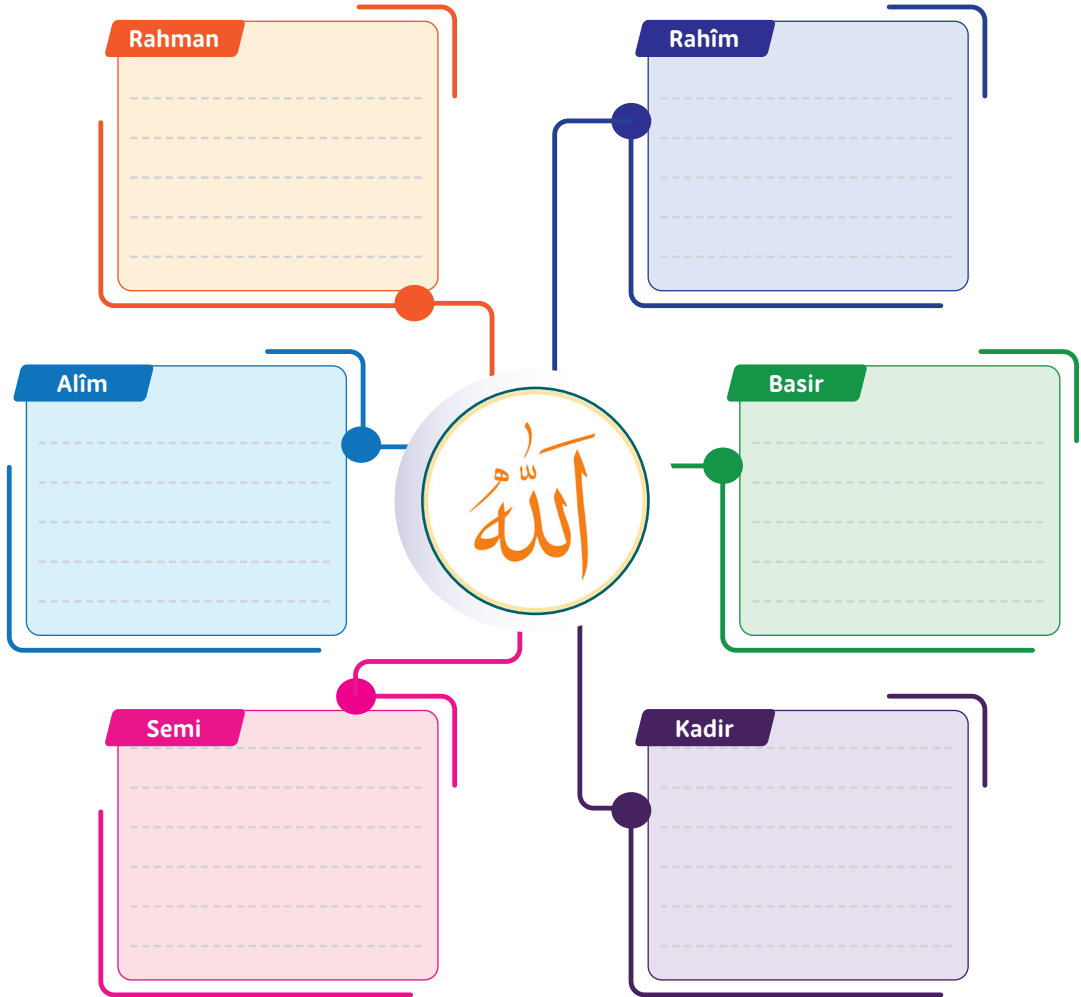
Yönerge

1. Karekod ile verilen kaynaktan esmayihüsna ile ilgili araştırma yapınız.

2. Başta Rahman ve Rahîm olmak üzere Yüce Allah'ın Kadir, Alîm, Basir ve Semi isimleri hakkında bilgi toplayınız.

3. Öğrendiğiniz bilgileri tabloda boş bırakılan yerlere not alarak sınıfta paylaşınız.

Değerlendirme

Aşağıdaki tabloyu bu etkinliğe göre doldurunuz.

Önceden bildiklerim:

Şimdi öğrendiklerim:

1.3.1. Allah Rahman ve Rahîm'dir

Görsel 1.28: "Bismillâhirrahmânirrahîm" ifadesinin Arapça yazılışı

Allah'ın (cc) güzel isimlerinden biri Rahman'dır. Rahman; "yaratılmış bütün varlıklara şefkat gösteren, fark gözetmeksizin insanlara merhamet eden, sürekli nimetler veren, rahmeti sonsuz olan"¹² anlamlarına gelir. Allah'ın (cc) güzel isimlerinden bir diğeri de Rahîm'dir. Rahîm; "yarattığı bütün varlıklara karşılık beklemeden nimetler veren, onları koruyan, esirgeyen, bağışlayan ve onlara merhamet eden Allah'ın (cc), ahirette kendisine inanan kullarına şefkat etmesi ve onları ödüllendirmesi"¹³ anlamlarına gelir. Böylece Allah'ın (cc) dünyada iyilik yapan kullarına ahirette özel ikramlarda bulunması Rahîm isminin bir yansımasıdır. Yüce Allah'ın merhametiyle ilgili Hz. Peygamber, kaybolan çocuğunu telaşla arayan ve her bulduğu çocuğu bağrına basan bir annenin durumunu arkadaşlarına anlatır ve şöyle devam eder: "Bu kadının çocuğunu ateşe atabileceğini düşünebilir misiniz? İşte Allah'ın kullarına merhameti bu annenin yavrusuna duyduğundan çok daha fazladır."¹⁴

Kur'an-ı Kerim'de Rahman ve Rahîm isimleri genellikle birlikte kullanılmıştır. "İlahınız bir tek Allah'tır. O'ndan başka ilah yoktur. O, Rahman'dır, Rahîm'dir."¹⁵ ayeti buna örnektir. Ayrıca günlük hayatımızda sıklıkla "Bismillâhirrahmânirrahîm" ifadesini kullanırız. Bu ifadenin içinde Rahman ve Rahîm isimleri yer almaktadır. Bizler de yemek yerken, ders çalışırken veya bir işe başlarken besmele çekerek Allah'ın (cc) Rahman ve Rahîm olduğunu ifade eder, O'nun rahmetine ve merhametine sığınırız.

Etkinlik-7

Adı	Besmele Günlüğü
Amaç	Allah'ın (cc) güzel isimleri hakkında kaynaklardan bilgi toplayabilme
Beceri	Bilgi toplama

Yönerge

Açıklamayı okuyarak örnek cümleden hareketle gün içerisinde besmele ile başladığınız işleri listeleyiniz.

Besmele, Müslümanların günlük yaşantılarında merhamet duygularının güçlenmesini sağlayan ve her işte şefkat ve merhameti gözetmeleri gerektiğini hatırlatan anahtar bir cümledir. Çünkü "Bismillâhırrahmânirrahîm" bizlere Allah'ın (cc) her şeye merhamet eden Rahman ile iyilik yapanlara özel ikramlarda bulunan Rahîm ismini hatırlatır. Davranışlarımızı bu isimler çerçevesinde şekillendirmemizi sağlar.

1

Besmelemi çektim, yemeğe başlarken nimetleri veren Allah'ın (cc) bizi ne kadar çok sevdiğini düşündüm.

2

Besmelemi çektim,

3

Besmelemi çektim,

4

Besmelemi çektim,

5

Besmelemi çektim,

Değerlendirme

Besmelenin anlamını yazınız.

Kontrol Noktası

1. Aşağıdaki hikâyeyi okuyarak soruları cevaplandırınız.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.) sahabilerine zaman zaman güzel hikâyeler anlatırdı. Onlar da acaba bu hikâyeden ne ders çıkarırız diye bunu dikkatle dinlerlerdi. Bu hikâyelerden biri şudur:

“Bir zamanlar adamın biri yolculuğa çıktı. Sıcak havada uzun bir yolculuktan sonra çok susadı. Nihayet bir su kuyusu buldu. Fakat kuyunun suyu bayağı derindeydi. Oradaki ipi beline bağlayarak kuyunun içine sarktı ve kana kana su içti. Tam dışarı çıktığı sırada bir köpeğin, susuzluktan dili bir karış dışarı çıkmış, solumakta olduğunu gördü. Hayvancağız su bulamadığı için nemli toprağı yalayıp duruyordu. Adam kendi kendine:

- Zavallı hayvan, o da benim gibi çok susamış, dedi.

Köpeğe merhamet etti, onun hâline çok acıdı. Zahmetli ve yorucu da olsa tekrar kuyuya indi ve ayakkabısına su doldurup yukarı çıktı. Zavallı hayvana suyu verdi. Hayvancağız suyu kana kana içti. Sonra kendisine su veren adama teşekkür eder gibi baktı ve oradan uzaklaştı.

Bu adamın, bir köpeğe acıyıp su ikram etmesi Allah Teala'nın çok hoşuna gitti. Bu merhametli davranışı sebebiyle adamın günahlarını affetti ve ona cennet kapılarını açtı. Hikâyenin sonunda sahabiler:

- Ey Allah'ın Resûlü! Biz de hayvanlara iyi davranınca sevap kazanır mıyız, diye sordular. Sevgili Peygamberimiz:

- Canlı olan her varlığa yaptığınız iyilik karşılığında elbette sevap vardır, buyurdu.

(Gökdoğan, 2017, 43)

a.

Bu hikâye için uygun bir başlık yazınız.

b.

Bu hikâyeden hareketle merhametli olmanın insana neler kazandırdığına örnekler veriniz.

2. Aşağıdaki formu doldurunuz.

	Merhametliyim, bunun için	Evet	Hayır
1.	Sözü yumuşak dille söylerim.		
2.	Hayvanları ve bitkileri korurum.		
3.	Sevgi ve şefkat dolu olurum.		
4.	Yemeğimi paylaşıyorum.		
5.	Cömert ve yardımsever olurum.		
6.	Hataları affederim.		
7.	İnsanların kusurlarını söyleyip onları küçük düşürmem.		
8.	Yaşlılara iyilik ederim.		
9.	Bir başkasının zor duruma düşmesine üzülürüm.		
10.	Annemin, babamın ve öğretmenlerimin sevgi ve emeklerine karşılık veririm.		

1.3.2. Allah Her Şeyi Bilir

Yüce Allah'ın güzel isimlerinden biri de Alîm'dir. Alîm; Allah'ın (cc), gizli ve açık ne varsa her şeyi bilmesi demektir.¹⁶ Allah (cc) yaratılmışların bilmedikleri sırları ve gizlilikleri bilir. Allah (cc), bütün zaman ve mekânın yaratıcısı olduğu için O'nun ilmi zaman ve mekânla sınırlı değildir. Allah'ın (cc) ilmi sonsuzdur.

İnsanın ilmi sınırlı olduğu için her şeyi bilmesi mümkün değildir. İnsan, sahip olduğu özellikleri doğru kullansa da ancak belli konularda bilgi sahibi olabilir. Yüce Allah ise her şeyi en ince ayrıntısına kadar bilir. Allah'ın (cc) ilmi her şeyi kapsar. Kâinatta O'nun bilgisi dışında hiçbir şey gerçekleşmez.

"Yaratan bilmez olur mu? O, bütün inceliklerin farkındadır ve her şeyden haberdardır."

(Mülk suresi, 14. ayet)

Bilgi Görseli 1.3: Allah'ın (cc) Alîm isminin açıklaması

Kontrol Noktası

Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve tabloyu tamamlayınız.

ALÎM ALLAH

Karıncanın izini
Göklerdeki dizini
Gönüllerden geçeni
Alîm olan Allah bilir.

Zamanın akışını
Güneşin batışını
Hastanın şifasını
Alîm olan Allah bilir.

Çocukların düşünüşünü
Mevsimlerin göçünü
Kuşların ötüşünü
Alîm olan Allah bilir.

Yere düşen yaprağı
Bereketli toprağı
Nice mahlûkatını
Alîm olan Allah bilir.

Hücrenin zerresini
Varlığın gayesini
Evrenin dengesini
Alîm olan Allah bilir.

Kalplerin niyetini
İnsanın kaderini
Her şeyin hikmetini
Alîm olan Allah bilir.

(Bu kitap için yazılmıştır.)

Görsel 1.29

Allah'ın (cc) Alîm ismiyle
ilgili neler biliyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Allah'ın (cc) herşeyi
bilmesi davranışlarımızı
nasıl etkiler?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Allah'ın (cc) Alîm ismi
hakkında öğrendiğiniz yeni
bilgiler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3.3. Allah Her Şeyi Görür ve İşitir

frekans:
Belirli bir zaman
aralığında
tekrarlanan bir
olayın sayısıdır
(bk. TDK Güncel Türkçe
Sözlük, 24 Mart 2024).

Yüce Allah, insanı belirli niteliklere sahip olarak yaratmıştır. İnsan; görmek için göze, duymak için kulağa, anlamak için akla ihtiyaç duyar. **“Sizler hiçbir şey bilmez bir durumdayken Allah sizi analarınızın karnından dışarı çıkardı; şükredesiniz diye size kulaklar, gözler, kalpler verdi.”**¹⁷ ayetinde de buyrulduğu gibi bütün bunlar Allah'ın (cc) insana verdiği nimetlerdir. Ancak insan, kendisine verilen bu nimetleri belirli sınırlar içinde kullanabilir. Her şeyi gözümüzle göremeyiz, her sesi kulağımızla duyamayız. Mesela karanlık ortamda gözümüzle ancak sınırlı şeyleri görebiliriz. Kulağımız olmasına rağmen düşük ya da çok yüksek frekanslı bazı sesleri duyamayız.

Yüce Allah her şeyi gören Basir ve her şeyi duyan Semi'dir. O'nun görmek için göze, duymak için kulağa ihtiyacı yoktur. Bununla ilgili bir ayette **“Şüphesiz Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.”**¹⁸ buyrulmaktadır. Başka bir ayette ise **“... Allah onların yapmakta olduklarını eksiksiz görür.”**¹⁹ buyrulur. Yüce Allah'ın duymasının, görmesinin ve bilmesinin mükemmelliği anlatılmaktadır.

Etkinlik-8

Adı	Akrostiş Yazalım
Amaç	Allah'ın (cc) güzel isimleri hakkında ulaştığı bilgileri kaydedebilme
Beceri	Bilgi toplama

Yönerge

Yüce Allah'ın Semi ve Basir isimlerinin anlamlarını düşünerek ve ipucu ifadelerinden yararlanarak birer akrostiş yazınız. Yazdığınız şiirleri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

S

E

M

İ

İpucu:

Duymak

İşitmek

Dua

Sesli-Gizli

B

A

S

İ

R

İpucu:Görmek
Büyük-Küçük
Gece-Gündüz
Gizli-Açık

Değerlendirme

Yazdığınız şiirleri arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

1.3.4. Allah'ın Her Şeye Gücü Yeter

İnsan, sınırlı güce sahip bir varlıktır. Her zaman, istediğimiz her şeyi yapmamız mümkün değildir. Ancak gücümüzün yeteceği işleri yapabiliriz. Oysa tüm canlıları yaratan Yüce Allah'ın her şeye gücü yeter. O'nun gücünün sınırı yoktur. Allah (cc), istediği her şeyi kolaylıkla gerçekleştirir.

Allah'ın (cc) sınırsız gücünü yani sonsuz kudretini ifade eden ismi Kadir'dir. Bu isim; Allah'ın (cc), her şeye gücünün yetmesi anlamına gelir.²⁰ Henüz tamamını keşfedemediğimiz evren, milyonlarca ışık yılı uzaklıktaki yıldızlar, gözle göremediğimiz canlılar ve tarih boyunca yaşamış tüm insanlar; her şeye gücü yeten Yüce Allah'ın tek bir emri ile var olmuştur. O'nun ilmi sınırsız ve kudreti sonsuzdur.

"... Göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi de bilir. Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir."
(Al-i İmran suresi, 29. ayet)

Görsel 1.30

Görsel 1.31

Görsel 1.32

Görsel 1.33

Bütün varlıklar Yüce Allah'ın sonsuz kudretiyle hareket etmektedir.

Etkinlik-9

Adı	Allah'ın (cc) Güzel İsimleri
Amaç	Allah'ın (cc) güzel isimleri hakkında ulaştığı bilgileri doğrulayabilme
Beceri	Bilgi toplama

Yönerge

Aşağıdaki metni okuyunuz. Numaralı paragraflarda Allah'ın (cc) hangi ismiyle ilgili açıklamanın olduğunu kutucukların içine yazınız.

1. ...(Allah) her zaman diri ve canlıdır. Her şeyi bilir. Eğer dünyadaki bütün ağaçlar kalem olsa ve denizler, nehirler de mürekkep olsa, Allah'ın ilminin bir noktasını, zerresini ancak yazabilirler. Çünkü Allah geçmiş ve gelecek her şeyi bilir.
2. Allah her şeyi işitir. Bir kelebeğin o zarif hareketindeki sesi de en çok gürültü çıkaran bir canlı veya cansız varlığın çıkardığı sesi de duyar.
3. Allah her şeyi görür. Yerin altında üstünde, uzayda, denizlerin derinliğinde, gecenin zifiri karanlığında bile her şeyi görür. Sınırlı olma bizim içindir. Gece ve karanlık bizim içindir. Allah için böyle engeller yoktur...
4. Allah sonsuz güç ve kuvvet sahibidir. Dünyanın en güçlü insanına bile gücü veren Allah'tır. Eğer Allah bize güç vermese, biz elimizi bile kaldıramayız, bir adım bile atamayız. Ama yüce Rabbimiz her istediğini yapabilecek güçtedir. Allah neyin olmasını isterse ona ol der ve hemen oluverir. Onun istemesini ve yaratmasını engelleyecek hiçbir güç yoktur.

(Gül, 2011, 195)

1	2	3	4

Değerlendirme

Yukarıdaki metinde bahsedilen Allah'ın (cc) isimlerinin anlamlarını birer cümle ile ifade ediniz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki tabloda Yüce Allah'ın güzel isimlerinden bazıları verilmiştir. Tablodaki kutucuk numaralarını kullanarak soruları cevaplayınız.

1 RAHMAN	2 RAHÎM	3 SEMÎ
4 KADİR	5 BASİR	6 ALÎM

a. Yüce Allah'ın kudretini ifade eden isim hangisidir?

b. Yüce Allah'ın ilmiyle ilgili isim hangisidir?

c. Yüce Allah'ın merhametini hangi isim yansıtır?

ç. Besmelede geçen isimler hangileridir?

d. Yüce Allah'ın her şeyi görmesini ifade eden isim hangisidir?

e. Hangi isim Yüce Allah'ın her şeyi duymasını ifade eder?

1.4. BİR SURE ÖĞRENİYORUM: İHLAS SURESİ

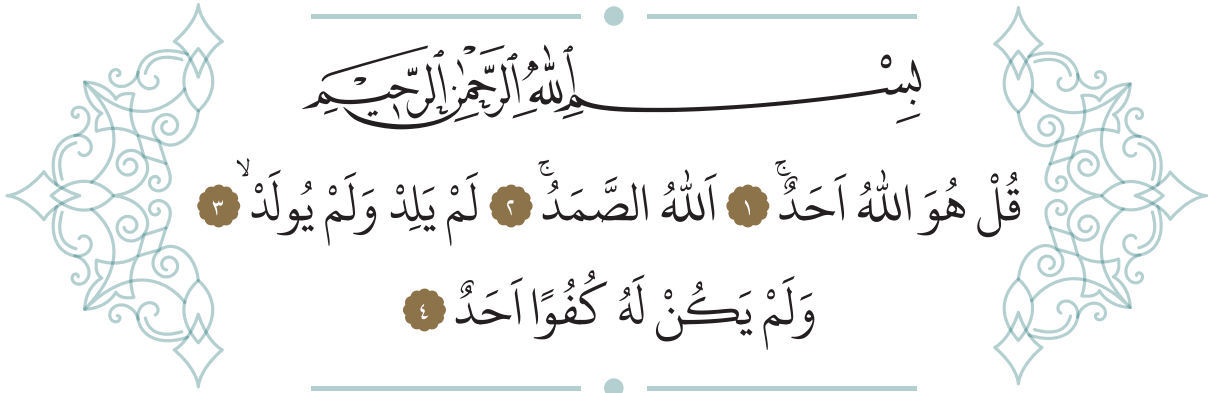
Konuya Başlarken

1. Samimiyet dendiğinde aklınıza neler gelir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. İhlas suresi hakkında neler biliyorsunuz?

◀ Görsel 1.34

İhlas Suresi

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Kul hüvallâhü ehad
2. Allâhüssamed
3. Lem yelid ve lem yûled
4. Ve lem yeküllehû küfüven ehad

Anlamı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. De ki: "O, Allah'tır, tektir."
2. Allah Samed'dir. (Hiçbir şeye muhtaç olmayandır.)
3. O, doğurmamış ve doğmamıştır.
4. O'nun hiçbir dengi (eşi, benzeri) yoktur.

İhlas suresini dinlemek için karekodu kullanabilirsiniz.

İhlas suresi, Kur'an-ı Kerim'de yer alan kısa surelerden biridir. **İhlas**; "samimiyet, doğruluk, temizlik ve saflık" demektir. Ayrıca "insanın davranışlarında Allah'ın (cc) hoşnutluğunu gözetmesi, ikiyüzlülükten uzak olması ve samimi olması"²¹ anlamlarına gelir. Surenin adı buradan gelmektedir.

İhlas suresinde, Allah'ın (cc) güzel isimlerinden Ehad ve Samed yer alır. Ehad, Allah'ın (cc) bir ve tek olmasıdır.²² Samed ise Yüce Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmayıp bütün varlıkların kendisine muhtaç olduğunu ifade eden güzel isimdir.²³

Bütün varlıklar yaşamlarını sürdürebilmek için Allah'a (cc) muhtaçken Allah'ın (cc) varlığı hiçbir şeye bağlı değildir. O yemez, içmez ve varlığının devamı için bir şeye ihtiyaç duymaz. Doğmak, eş ya da çocuklara sahip olmak, hayatın son bulması gibi durumlar Allah (cc) için söz konusu değildir. O'nun gücü ve kudreti sınırsızdır. Bu nedenle Allah (cc), yarattığı hiçbir varlıkla kıyaslanamaz.

Bilgi Görseli 1.4: İhlas suresinin temel konuları

Etkinlik-10

Adı	Hangisi Doğru?
Amaç	İhlas suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme
Beceri	Yorumlama

Yönerge

1. Aşağıda İhlas suresinin okunuşu ve anlamı karışık olarak verilmiştir. Ayetlerin doğru anlamının hangisi olduğunu yanındaki şekli işaretleyerek belirtiniz.

A. Allâhüssamed

De ki: "O, Allah'tır, tektir."

Allah Samed'dir. (Hiçbir şeye muhtaç olmayandır.)

B. Kul hüvallâhü ehad

De ki: "O, Allah'tır, tektir."

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

C. Ve lem yeküllehû küfüven ehad

Allah Samed'dir. (Hiçbir şeye muhtaç olmayandır.)

O'nun hiçbir dengi (eşi, benzeri) yoktur.

Ç. Bismillâhirrahmânirrahîm

O, doğurmamış ve doğmamıştır.

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

D. Lem yelid ve lem yûled

O, doğurmamış ve doğmamıştır.

O'nun hiçbir dengi (eşi, benzeri) yoktur.

2. Karışık olarak verilen harfleri İhlas suresinin okunuşunu oluşturacak şekilde sıralayınız.

Değerlendirme

İhlas suresinin anlamından hareketle ulaştığınız mesajları yazınız.

Etkinlik-11

Adı

Bir Sure Biliyorum

Amaç

İhlas suresini, surenin anlamını değiştirmeyecek şekilde özetleyebilme

Beceri

Yorumlama

Yönerge

Aşağıda karışık olarak verilen İhlas suresinin anlamını doğru bir bütün oluşturacak şekilde boş bırakılan kutulara yazınız.

Bismillâhırrahmânırrahîm

adıyla

olan

Allah'ın

Rahman

Rahîm

Kul hüvallâhü ehad

Allah'tır,

O,

De ki:

tektir.

Allâhüssamed

olmayandır.

muhtaç

Samed'dir.

Allah

Hiçbir şeye

Lem yelid ve lem yûled

ve

doğurmamış

0,

doğmamıştır.

**Ve lem yeküllehû küfüven
ehad**

yoktur.

dengi

O'nun

hiçbir

Değerlendirme

1. Karekodu verilen Diyanet İşleri Başkanlığının genel ağ adresi üzerinden İhlas suresi ve anlamını dinleyerek kutuların içine yazdığınız cevaplarınızı kontrol ediniz.
2. İhlas suresinden ne anladığınızı birkaç cümle ile özetleyiniz.

Etkinlik-12

Adı	Saklı Kelimeleri Bul
Amaç	İhlas suresinin anlamını kendi yaşamı için anlamlı bir hâle getirebilme
Beceri	Yorumlama

Yönerge

1. Aşağıdaki saklı kelimeleri, verilen açıklamalardan hareketle bulunuz.

İhlas suresinde, Allah'ın (cc) bir ve tek olduğunu, O'ndan başka ilah olmadığını ifade eden isim

—H—

İhlas suresinde özellikle vurgulanan ve tüm Müslümanların uymak zorunda olduğu temel İslam ilkesi

—V—

İhlas kavramının sözlük anlamlarından biri, içtenlik ve sadakat ile aynı anlamda kullanılan kelime

S ————— T

İhlas suresinde yer alan Allah'ın (cc) hiç kimseye muhtaç olmadığını, tüm varlıkların O'na muhtaç olduğunu bildiren isim

—M—

2. İslam'ın tevhit ilkesine uygun yaşayan bir insan hangi davranışlarda bulunur? Örnekler veriniz.

Değerlendirme

Bu etkinlikten öğrendiğim üç bilgi:

1. _____
2. _____
3. _____

Bu etkinlik sırasında ilginç bulduğum iki bilgi:

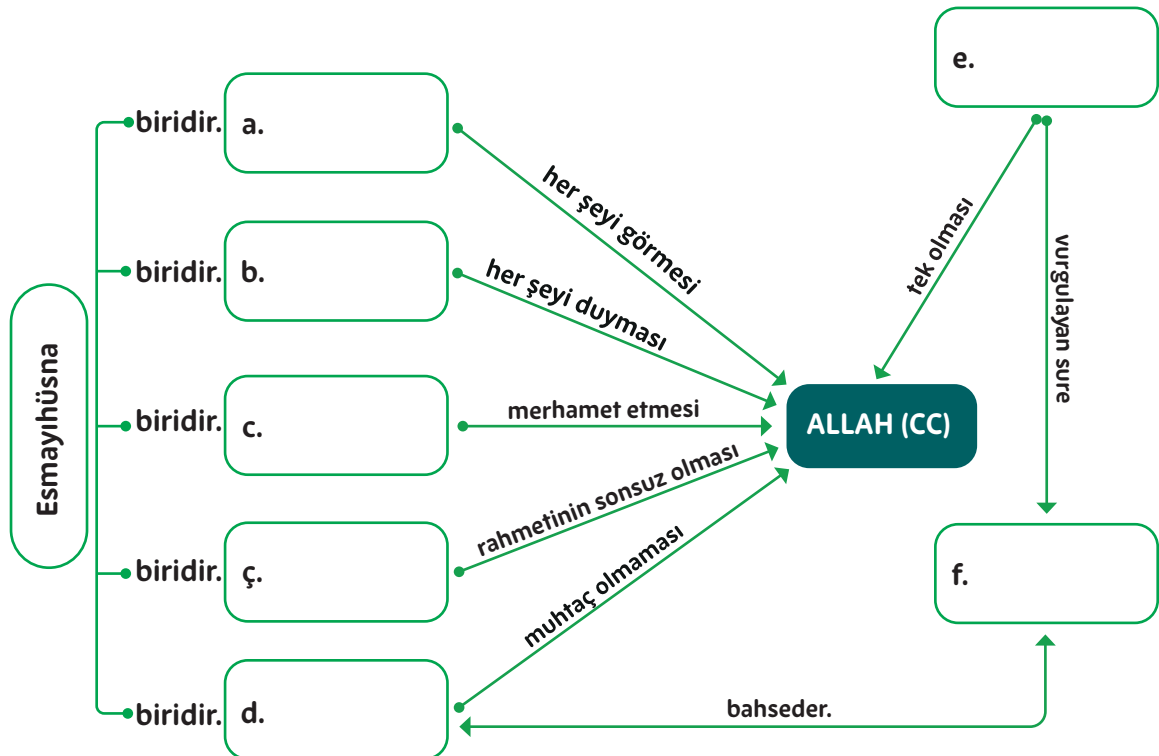
1. _____
2. _____

Bu etkinlik sonrasında sormak istediğim bir soru:

1. _____

Kontrol Noktası

Aşağıdaki kavram haritasını inceleyiniz ve boşlukları uygun sözcüklerle tamamlayınız.

1. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Amaç:

- Evrendeki mükemmel düzene ilişkin akıl yürütebilme
- Evrendeki mükemmel düzeni fark ederek Allah'ın (cc) varlığı ve birliği hakkında gözleme dayalı tahmin edebilme
- Allah'ın (cc) güzel isimleri hakkında kaynaklardan bilgi toplayabilme

Görev:

Bu çalışmadaki göreviniz, vücudumuzu oluşturan sistemlerden yola çıkarak evrendeki düzen ve Allah'ın varlığı hakkında akıl yürütebilmeniz; vücudumuz ve evren arasındaki benzerliklerden hareketle Yüce Allah'ın isimlerinin yansımalarını yorumlayacağınız beş dakikalık kısa bir sunum (video, sunu, poster vb.) hazırlamanızdır.

Beceriler:

- Bilgi Toplama
- Gözleme Dayalı Tahmin Etme
- Yorumlama
- Tümevarıma Dayalı Akıl Yürütme

Ürün:

Video
Sunu
Poster vb.

Puanlama Yöntemi:

Dereceli Puanlama Anahtarı ve Öz Değerlendirme Formu

Süre:

Hazırlık: 2 Hafta
Sınıf İçi Performans: 40 dakika

Yönerge

Araştırma Aşaması

1. İnsan vücudunda yer alan sistemlerin işleyişi hakkında araştırma yapınız. Baş, gövde, uzuvlar ve iç organlar gibi temel yapıların işleyişi hakkında bilgi toplayınız.
2. İnsan vücudundaki işleyiş ile evrendeki yapılar (dağlar, bitkiler, diğer canlılar vb.) arasında hangi benzerliklerin olabileceğini araştırınız.

Sınıf İçi Performans Aşaması

3. Araştırmanız sonucunda elde ettiğiniz bilgilerden hareketle aşağıdaki örneklerden faydalanarak insan ve evren arasındaki benzerlikleri anlatacağınız bir ürün hazırlayınız.

- Solunum sistemi- bitkilerin fotosentez yapması
- Dolaşım sistemi- suyun döngüsü
- Sindirim sistemi- doğadaki besin zinciri
- Vücudumuzdaki deri- atmosfer tabakası

4. **Sunumunuzun sonuç kısmını aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar ile tamamlayınız.**
 - İnsan ve evren arasındaki bu benzerlik neyin göstergesidir?
 - Evrendeki ve vücudumuzdaki bu sistemler Yüce Allah'ın hangi özelliğinin bir sonucudur?
 - Vücudumuzdaki hangi sistemler Allah'ın (cc) Rahman, Kadir, Alîm, Semi ve Basir isminin birer yansımasıdır? (Örnek: Allah (cc) Basir'dir ve her şeyi görür. Biz de duyu organlarımız sayesinde çevremizdekileri görür ve işleriz.)
5. **Sunumunuzun beş dakikayı geçmemesine dikkat ediniz.**
6. **Sunumunuzu müzik, görsel materyaller, ayet, hadis ve röportajla zenginleştirebilirsiniz.**
- 7 **Hazırladığınız sunumu sınıfta paylaşınız.**

Değerlendirme Ölçütleri

Bu çalışmada ortaya koyduğunuz ürün aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- Konu hakkında bilgi toplama: Ayet, hadis, TDV İslam Ansiklopedisi, Dini Terimler Sözlüğü, TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten konu ile ilgili bilgiler toplama
- Gözleme Dayalı Tahmin Etme: Gözlem ve deneyimlerden faydalanarak çıkarımda bulunma
- Akıl Yürütme: Özelden yola çıkarak genel hakkında bilgi sahibi olma
- Yorumlama: Topladığı bilgileri sentezleyerek bir sunum oluşturma

Dereceli
Puanlama
Anahtarı

Öz
Değerlendirme
Formu

Zenginleştirme

Destekleme

1. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

A. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

Arılar, bitkilerin üremesinde önemli bir rol oynayan canlılardır ve çiçeklerle olan ilişkileri ekosistemdeki dengenin korunmasına yardımcı olur. Arılar bal yaparken taşıdıkları polenlerle bitkilerin çoğalmasını sağlar. Bu nedenle arıların yokluğu bizim sadece balsız kalmamız anlamına gelmez aynı zamanda birçok çiçekli bitki türünün de yeryüzünden silinmesi demektir. Bunun sonucunda bu bitkiden beslenen otçul hayvan türleri yok olur. Sonra da bu hayvanlarla beslenen etçil hayvan türleri yok olur. Kısaca arılar olmazsa besin zincirinin en önemli halkası -yani çiçekli bitkiler- kopmuş olur ve açlık nedeniyle birçok canlının soyu tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Tabi bu durumdan yine en çok etkilenecek olan insandır. Nasıl mı? Girdiğiniz bir süpermarkette sadece bal rafının boş kalacağını sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Sebze, meyve, tahıl ve bakliyatların da içinde bulunduğu bitkisel ürünler ile hayvansal ürünlerin çoğu ulaşamaz hâle gelecektir.

1. Bu metinde anlatılmak istenen asıl düşünce nedir? Yazınız.

2. Bu metin aşağıdaki kavramlarla ilişkilendirilmek istense hangisi dışarıda kalır. İşaretleyiniz.

☐	Denge	☐	Tesadüf	☐	Ahenk
☐	İş birliği	☐	Uyum	☐	Döngü

3. İnsan evrendeki mükemmel düzenin devamlılığını sağlamak için sizce neler yapabilir? Birkaç cümle ile açıklayınız.

B. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

Tüm gök cisimleri sürekli bir hareket hâlinindedir. Her biri kendi etraflarında dönerek bir yörünge boyunca yol alır ve Yüce Allah'ın evrene koyduğu muhteşem düzen sayesinde görevlerini yerine getirir. Çekim yasası adı verilen bu olayla gezegenler uzay boşluğunda belirli yörüngelerde hareket eder. Güneş'in çekim kuvveti ve gezegenlere yüklenen merkezkaç kuvveti arasındaki denge ile her bir cisim kendi yörüngesinde ilerler ve birbirlerine zarar vermez. Dünyamızı çevreleyen atmosfer de tıpkı bir tavan gibi uzaydan gelen cisimlerin ve ışınların bize zarar vermesine engel olur. Karmaşık yapısına rağmen evrendeki varlıkların bu kadar sistemli hareket etmesi elbette ki Yüce Allah'ın var ve bir olmasının en önemli delillerinden biridir. Bu da bize tevhit inancının her alandaki yansımalarını açıkça göstermektedir.

4. Metinde anlatılanlardan hareketle size Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini hissettiren gözlemlerinizi birkaç cümle ile belirtiniz.

5. Bu parçadan hareketle aşağıdaki ifadelerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

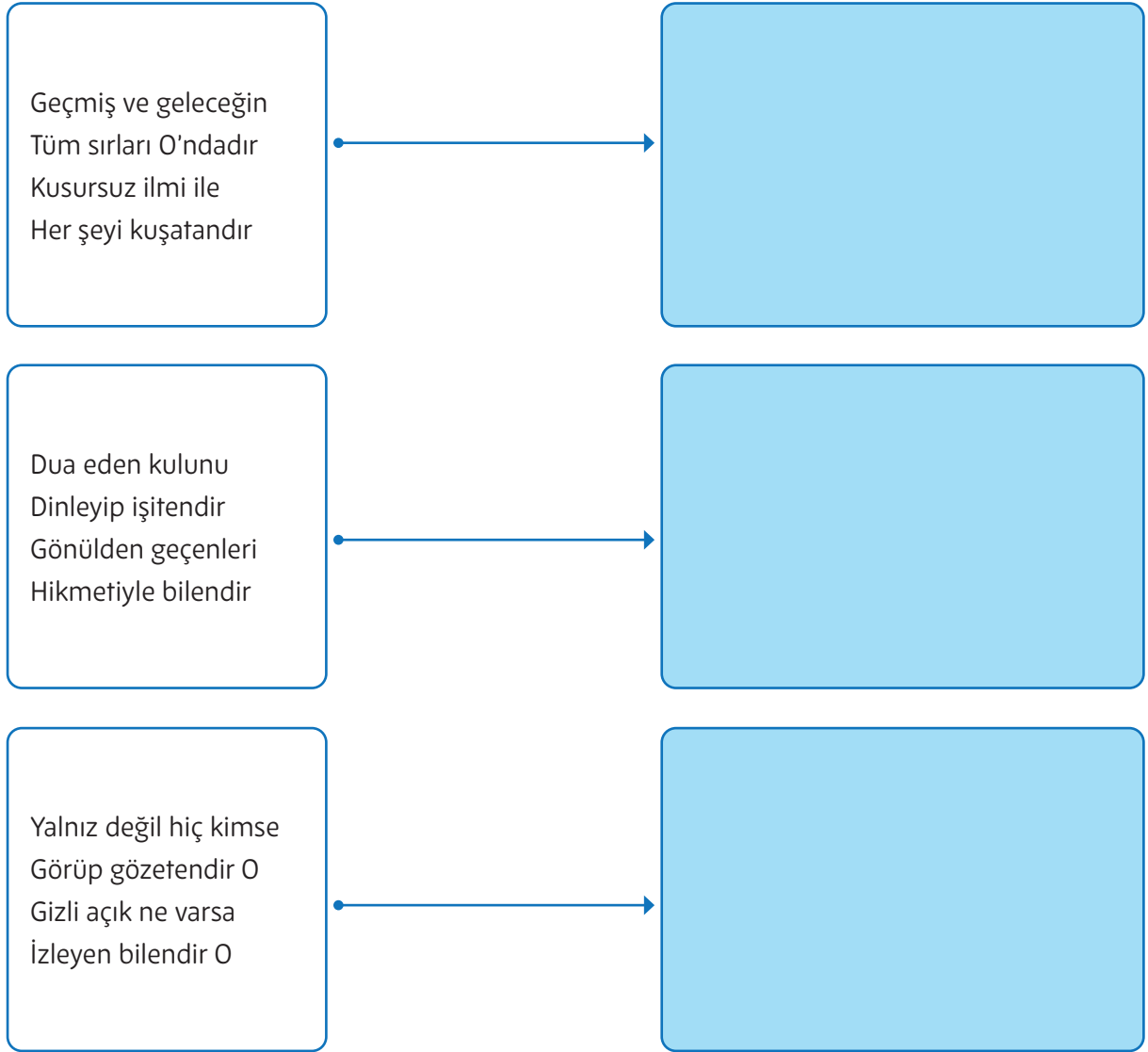
a)	Evren bir hareket ve değişim içindedir.	☐
b)	Evrendeki varlıklar bir sistemin parçaları gibi görevlerini yerine getirmektedir.	☐
c)	İnsanlar gözlem yoluyla Allah'ın (cc) varlığına ve birliğine ulaşamaz.	☐
ç)	Evrenin büyüklüğü ve karmaşıklığı ilahi bir gücün varlığını gerekli kılar.	☐
d)	Gök cisimlerinin hareketleri evrenin plansız işlediğinin göstergesidir.	☐
e)	Evrendeki varlıklar birbiriyle etkileşim hâlinindedir.	☐
f)	Evrendeki düzen Allah'ın (cc) varlığı ve birliği konusunda birçok mesaj verir.	☐

6. Bu metinde tevhit kavramı hangi örnekle açıklanmıştır? Yazınız.

C. Aşağıdaki dörtlüklerde Yüce Allah'ın esmayihüsnalarıyla ilgili bilgiler yer almaktadır. Verilen boşluklara dörtlükte açıklanan esmayihüsnaının hangisi olduğunu yazınız.

7.

Rahmetiyle bizlere Sonsuz nimetler verir Kullarına acıyıp Şefkatini gösterir	→	
Kâinat bahçesinde Sayısız nice eser Her biri yaradanın Gücünü temsil eder	→	
İyilik yapanlara Merhametle yaklaşır Ahirette onları Nimetlerle donatır	→	

Ç. Aşağıdaki tabloda İhlâs suresinde yer alan ayetler ve anlamları sırasıyla verilmiştir. Verilen ifadelerde boş bırakılan yerleri uygun ayet numarasıyla doldurunuz.

8.

1.	$\text{Kul hüvallâhü eḥad}$ (De ki: O, Allah birdir.)	2.	Allâhüssamed (Allah Samed'dir.)
3.	$\text{Lem yelid ve lem yûled}$ (O, doğurmamış ve doğmamıştır.)	4.	$\text{Ve lem yekülleḥû küfüven eḥad}$ (O'nun hiçbir dengi -eşi, benzeri- yoktur.)

- a. Allah'tan (cc) başka ilah olmadığı yalnızca O'na ibadet edilmesi gerektiği vurgulanır. _____
- b. Allah'ın (cc) herhangi bir ata ve soydan gelmediği, doğum ya da ölüm gibi sıfatların olmayacağı belirtilir. _____
- c. Allah'ın (cc) her şeyin sahibi olduğu ve her şeyin ona muhtaç olduğu anlatılır. _____
- ç. Allah'ın (cc) bir ve tek olduğunu ifade eden ismine vurgu yapılır. _____
- d. Allah'ın (cc) varlığının hiçbir şeye bağlı olmayıp kendinden olduğu vurgulanır. _____
- e. İslam'ın temel prensiplerinden biri olan tevhit inancına vurgu yapılır. _____
- f. Hiçbir şeyin Allah'a (cc) denk ve eşit olamayacağı ifade edilir. _____

D. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların cevaplarını işaretleyiniz.

9. I. Yağmurun ve karın oluşumu
II. Güneş'in ve Ay'ın kendi yörüngesinde hareket etmesi
III. Gece ve gündüzün birbirini takip etmesi

Bu tabiat olaylarından hangileri evrendeki düzene örnek verilebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

10. Tüm canlıları yaratan ve hayatın devamlılığını sağlayan Allah (cc), dünyayı da canlılar için yaşamaya elverişli hâle getirmiştir. Dağları ve denizleri mükemmel bir düzende yerleştirmiştir. Canlıların faydalanması için ırmakları ve ovaları yaratmıştır. Ekinlerin büyümesi için yağmuru ve güneşi yaratmıştır. Hayvanlara barınak ve besin olması için ağaçları, bitkilerin büyüüp yeşermesi için de toprağı var etmiştir.

Bu paragraftan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) İnsana, evrendeki düzeni koruması emredilmiştir.
- B) Varlıklara düzen veren Yüce Allah'tır.
- C) Allah'ın (cc) yaratması sayesinde varlıklar hayat bulmuştur.
- D) Yüce Allah, dünyayı canlılar için yaşanır kılmıştır.

11.

- Yüce Allah'ın yaratığı her şeye merhamet etmesi
- Güneş'in ışığıyla bütün varlıkları kucaklaması
- Kuşların bütün gün yuvalarına yiyecek taşıması
- Şefkatli annelerin, fedakâr babaların olması
- Yağmurun toprağın altındaki tohumları çatlatması
- Yıldızların ve Ay'ın gecelerimizi aydınlatması

Bu ifadeler Yüce Allah'ın hangi güzel isminin kâinattaki yansımalarına örnektir?

- A) Alîm
- B) Basir
- C) Kadir
- D) Rahman

12.

Bu bilgi haritasındaki boş bırakılan yere aşağıdaki ifadelerden hangisi getirilemez?

- A) Allah'a (cc) kulluk etmenin sadece ibadetlerle sınırlı olmasıdır.
- B) Allah'ın (cc) varlığını anlamak ve algılamaya çalışmaktır.
- C) Allah'tan (cc) başka ilahlara tapmak veya şirk koşturaktır.
- D) Allah'ın (cc) yarattığı varlıklar gibi isim ve sıfatlarında sınırlı olmasıdır.

- 13.** Hz. Muhammed (sav), Müslüman olmayan insanlarla nazik bir şekilde iletişim kurar ve onlara Allah'ın (cc) varlığını ve birliğini anlatırdı. O dönemdeki insanlara Allah'tan (cc) başka ilahlar edinmemelerini öğütlerdi. Müşrikler ise Hz. Peygamberin bu tebliğine karşılık Allah'ın (cc) soyunun nereden geldiğini sorarak konuyu dağıtmaya çalışır, Hz. Peygamber de sabırla onları dinleyip sorularına İhlas suresindeki ayetlerle cevap verirdi.

Bu durumda müşriklerin sorularına karşılık gelen ayet doğrudan aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Kul hüvallahü ehad
- B) Allâhüssamed
- C) Lem yelid ve lem yûled
- D) Ve lem yeküllehû küfüven ehad

Sonnotlar

- 1 Âlâ 2 ve 3. ayet
- 2 Bakara suresi 117. ayet
- 3 Rad suresi 3. ayet
- 4 İsra suresi 70. ayet
- 5 Fatır suresi 3. ayet
- 6 Buhârî, Tevhid, 18.
- 7 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 300.
- 8 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 78.
- 9 Taha suresi 8. ayet
- 10 bk. Müslim, Zikr, 5.
- 11 Araf suresi 180. ayet
- 12 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 300.
- 13 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 299.
- 14 Müslim, Tevbe, 22
- 15 Bakara suresi 163. ayet
- 16 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 15.
- 17 Nahl suresi 78. ayet
- 18 Şuara suresi 220. ayet
- 19 Bakara suresi 96. ayet
- 20 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 79.
- 21 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 160.
- 22 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 7.
- 23 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 79.

2. NAMAZ

ÜNİTE

Konular

- 2.1. Allah'ın Huzurunda Olmak: Namaz İbadeti
- 2.2. Namazın Kılınışı
- 2.3. Namaz İbadetinin İnsana Kazandırdıkları
- 2.4. Bir Dua Öğreniyorum: Tahiyat Duası

Kavramlar

- abdest
- farz
- gusül
- nafil
- teyemmüm
- vacip

Bu Ünite de sizlerden

- namaz ibadetini özetlemeniz,
- namazın kılınışını gözlemlemeniz,
- namazın insan hayatına etkileri hakkında düşünmeniz,
- Tahiyat duasını ve bu duanın anlamını okuyarak yorumlamanız beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını çözmeniz istenecektir.

Üniteye Başlarken

İslam'ın beş temel esasından biri olan namaz ergenlik çağına gelmiş her Müslüman'a farzdır. Namaz ibadeti sayesinde insan Allah'ın (cc) huzurunda olduğunu hisseder. O'na olan sevgi ve bağlılığını ifade etmiş olur. Namaz ibadetinin belli şartları ve kuralları vardır. Bunlardan bir kısmı namaza başlamadan bir kısmı da namaz sırasında yerine getirilir. Namaz insana hem bireysel hem de toplumsal anlamda birçok fayda sağlar. İnsanın kötülükten uzaklaşarak iç huzurunu yakalamasına ve iyi bir insan olma yolunda mesafe katetmesine yardımcı olur. İyi insanlardan oluşan toplumlarda da birlik, beraberlik ve dayanışma ruhu hâkim olur.

2.1. ALLAH'IN HUZURUNDA OLMAK: NAMAZ İBADETI

Konuya Başlarken

Hz. Peygamber İslam dininin beş temel esası olduğunu belirtmiştir.¹ Bu esaslar; kelime-i şehadet getirmek, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek ve hacca gitmektir. İslam'ın beş şartı da denen bu esaslardan namaz ibadeti hakkında neler biliyorsunuz?

ibadet:

Genel anlamda Allah'ın hoşnutluğunu kazandıracak her türlü tutum ve davranıştır. Özel anlamda ise Allah (cc) tarafından yapılması istenen ve belirli kuralları olan davranışları ifade eder.

namaz:

Sözlükte "yalvarmak, dua, rahmet, yardım" gibi anlamlara gelen salat; dinî bir terim olarak tekbirle başlayıp selamla biten, belirli hareket ve sözlerden oluşan bedenî ibadet demektir. Arapça "salat" kelimesinin karşılığıdır (bk. Başoğlu, 2021).

farz:

Allah'ın (cc) yapılmasını kesin olarak emrettiği ibadetlerdir.

İnsan kendisine yapılan iyiliğe teşekkürle karşılık verir. Teşekkür, sözle ifade edilebileceği gibi davranışla da yerine getirilebilir. İyiliğe başka bir iyilikle karşılık vermek de bir tür teşekkür sayılır. Anne babamızın bizler için yaptıkları fedakârlıklara sorumluluklarımızı yerine getirerek karşılık verebiliriz. Bu da onlara teşekkürümüzü ifade etmenin bir yoludur.

İnsanın, kendisini en güzel şekilde yaratıp yaşatan Yüce Allah'a da teşekkür etmesi gerekir. Bunun yolu da Allah'a (cc) *ibadet* etmektir. İbadet aynı zamanda insanın yaratılış amacıdır. Kur'an-ı Kerim'de bu konuyla ilgili şöyle buyrulur: **"Ben cinleri ve insanları, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım."**² İnsan ibadet sayesinde hem yaratılış gayesine uygun davranmış hem de verdiği nimetler için Allah'a (cc) teşekkür etmiş olur.

Görsel 2.1: İnsan ibadetler sayesinde Allah'a teşekkür etmiş olur.

Namaz, mümini Allah (cc) katında yücelten ve manevi olarak O'na yakınlaştıran bir ibadettir. Namaz ibadeti kelime-i şehadetten sonra İslam'ın en önemli esasıdır. Ergenlik çağına gelmiş ve akıl sağlığı yerinde olan her Müslüman'ın günde beş vakit namaz kılması **farzdır**. Kur'an-ı Kerim'de **"... Namazı dosdoğru kılın çünkü namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır."**³ buyrulmaktadır. Müslüman namaz kılarken Yüce Allah'ı anar; O'na olan sevgi, saygı ve bağlılığını dile getirir.

Kur'an-ı Kerim'de namazı aksatmadan saygı içinde kılmanın müminlerin özelliklerinden olduğu şöyle ifade edilir: **"Gerçekten müminler kurtuluşa ermiştir, onlar namazlarında derin saygı içindedirler... Ve onlar namazlarına devam ederler."**⁴

Namaz bütün peygamberlere ve ümmetlerine emredilmiş bir ibadettir.⁵ Hz. Muhammed (sav) bir hadisinde namazı dinin direği olarak nitelerken⁶ başka bir hadisinde de namazın önemini şöyle dile getirmiştir: **"Cennetin anahtarı namaz, namazın anahtarı ise abdesttir."**⁷

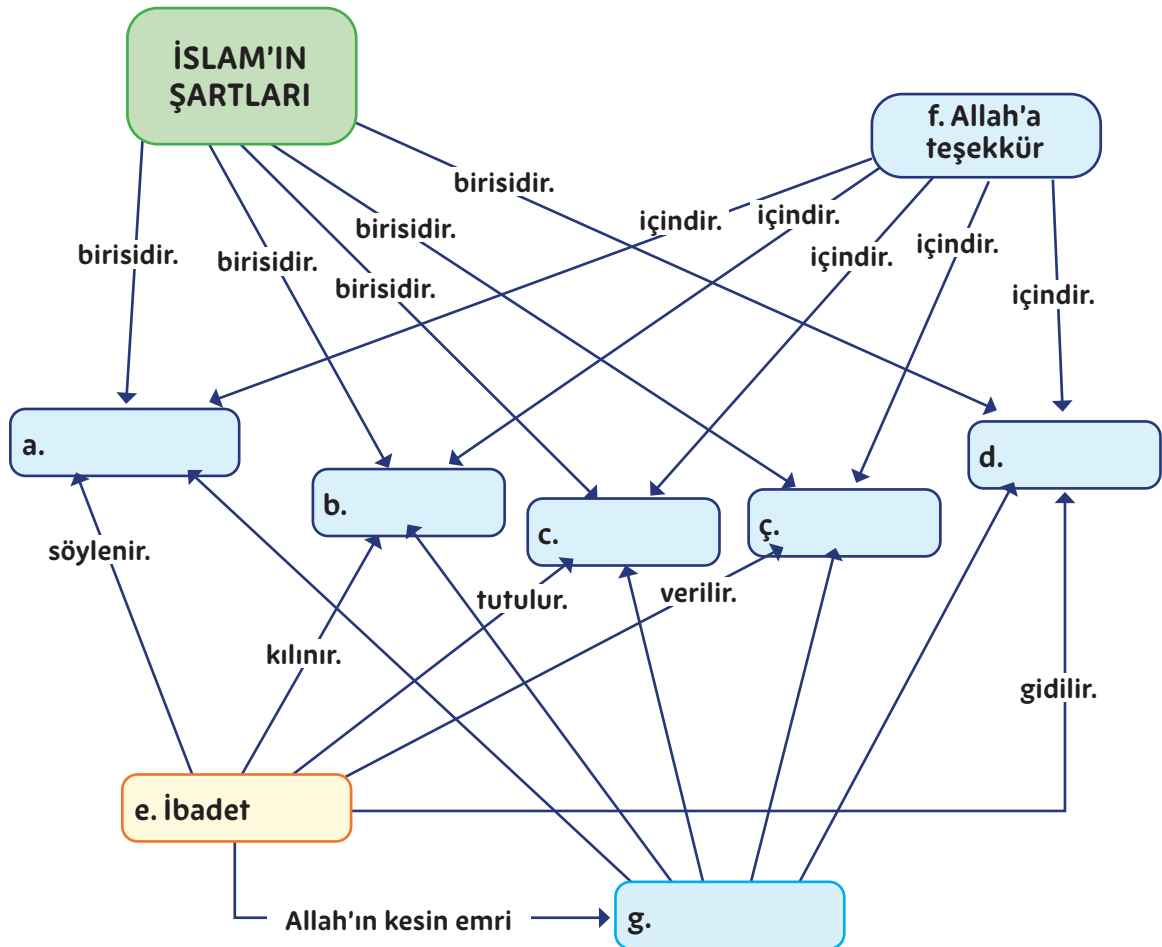
Etkinlik-1

Adı	Namaz Haritası
Amaç	Namaz ibadetiyle ilgili çözümleme yapabilme
Beceri	Özetleme

Yönerge

1. Aşağıdaki kavram haritasını uygun ifadelerle tamamlayınız.

2. Tamamladığınız kavram haritasını öğretmeninizle birlikte değerlendiriniz.

Değerlendirme

Hazırladığınız kavram haritasından yararlanarak namaz ibadetinin İslam'daki yerini kısaca açıklayınız.

2.1.1. Namaz Çeşitleri

Namazlar; farz, vacip ve nafil olarak sınıflandırılır.

Farz Namazlar

Farz namazlar Yüce Allah'ın, kılınmasını kesin olarak emrettiği namazlardır. Ergenlik çağına ulaşmış ve akıl sağlığı yerinde olan her Müslüman'ın günde beş vakit namaz kılması farzdır.⁸ Sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı vakitlerinde kılınan bu namazların kasıtlı olarak terk edilmesi büyük günahdır. Unutma veya uyku gibi mazeret olarak kabul edilen sebeplerle vaktinde kılınamayan farz namazlar ilk fırsatta kaza edilmelidir.⁹ Haftada bir, camilerde cemaatle kılınması gereken cuma namazı da farz namazlardandır.¹⁰ Kadınlar cuma namazından sorumlu değildir. Fakat isterlerse kendilerine yer ayrılan camilerde bu namazı kılabilirler. Cuma namazı, Müslümanların haftada bir buluşmalarını, ortak gündemler oluşturmalarını, tanışıp kaynaşmalarını sağlayan bir ibadettir. Farz namazlardan biri de vefat eden Müslümanlar defnedilmeden önce kılınan cenaze namazıdır.

Görsel 2.2: Cuma namazı cemaatle kılınması gereken farz bir namazdır.

Vacip Namazlar

Farz kadar açık ve kesin olmamakla birlikte kılınması emredilen namazlara **vacip** namaz denir. Ramazan ve Kurban Bayramlarında kılınan bayram namazları ve yatsı namazından sonra kılınan vitir namazı, vacip namazlara örnektir.

Namazın çeşitleriyle ilgili etkinlik için karekodu kullanabilirsiniz.

Nafile Namazlar

Hz. Peygamber'in farz veya vacip olanlar dışında kıldığı namazlara **nafile** namazlar denir. Beş vakit farz namazın öncesinde veya sonrasında kılınan namazlar, ramazan ayında yatsı ile vitir arasında kılınan teravih namazı, geceleri kılınan teheccüt namazı nafile namazlardandır. Nafile namazlara sünnet namaz da denir.

Etkinlik-2

Adı	Namaz Çeşitlerini Boyayalım
Amaç	Namazı farz, vacip ve nafile olarak sınıflandırabilme
Beceri	Özetleme
Malzemeler	Sarı, mavi, kırmızı renklere boya kalemleri

Yönerge

1. Aşağıdaki tabloda bazı namaz çeşitleri verilmiştir. Namaz çeşitlerinden

- Farz olanların yazılı olduğu kutucukları maviye
- Vacip olanların yazılı olduğu kutucukları sarıya
- Sünnet olanların yazılı olduğu kutucukları kırmızıya boyayınız.

HÜKÜMLERİ BAKIMINDAN NAMAZLARI SINIFLANDIRIYORUM

Sabah Namazı	Vitir Namazı	Ramazan Bayramı Namazı
Cuma Namazı	Öğle Namazı	Öğle Namazının Sünnetleri
İkindi Namazı	Teheccüt Namazı	Yatsı Namazı
Akşam Namazı	Akşam Namazının Sünneti	Teravih Namazı
Kurban Bayramı Namazı	Yatsı Namazının Sünneti	İkindi Namazının Sünneti

2. Boyadığınız kutucukların doğru olup olmadığını öğretmeninizle değerlendiriniz.

Değerlendirme

1. Allah (cc) tarafından, kılınması kesin olarak emredilen namazları hangi renge boyadınız? Yazınız.
2. Farz kadar kesin olmamakla birlikte kılınması emredilen namazları hangi renge boyadınız? Yazınız.
3. Hz. Peygamber'in kıldığı ve kılınmasını tavsiye ettiği namazları hangi renge boyadınız? Yazınız.

Etkinlik-3

Adı	Namaz Panosu
Amaç	Namaz ibadetini özetleyebilme
Beceri	Özetleme

Yönerge

1. İslam'ın şartları arasında namazın yeri ve önemi hakkında öğrendiklerinizi en az üç cümle olacak şekilde defterinize yazınız.
2. Yazdığınız cümleleri sesli okuyarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Konuyu en iyi ifade ettiğini düşündüğünüz cümlelerinizi küçük bir kâğıda yazınız.
4. Cümlelerinizi, öğretmen rehberliğinde belirlenen panoya asarak "Namaz Panosu" oluşturunuz.
5. Panoda yazılanları okuyunuz ve arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Değerlendirme

1. Bu etkinlik, namaz hakkında neleri fark etmenizi sağladı? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Namaz panosunda en çok hangi ifadeler dikkatinizi çekti? Nedeniyle yazınız.
3. Bu etkinlikten sonra namazın, kişinin Allah'a (cc) olan sevgisine etkisi konusunda neler söyleyebilirsiniz? Bir slogan yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kontrol Noktası

Aşağıda namaz ibadetiyle ilgili bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri okuyunuz ve doğru olanların başına (D) yanlış olanların başına (Y) yazınız. Yanlış olan ifadelerin altında verilen boşluklara doğrusunu yazınız.

1

☐

Namaz, imanın altı temel esası arasında yer alır.

2

☐

Namaz kılan kişi Allah'a (cc) teşekkür etmiş olur.

3

☐

Günde beş vakit namaz kılmak ergenlik çağına gelmiş, akıllı her Müslüman'a farzdır.

4

☐

Namazlar farz, vacip ve nafil olmak üzere üç şekilde sınıflandırılır.

5

☐

Teravih, vacip namazlardan biridir.

2.2. NAMAZIN KILINIŞI

Konuya Başlarken

Namaz kılmaya niyetlenen bir kimsenin yapması gereken bazı hazırlıklar ve namaz içinde uyması gereken bazı kuralları vardır. Namaz kılmaya niyetlenen bir kişinin namaza başlamadan önce yapması gereken hazırlıklarla ilgili neler biliyorsunuz?

Hız. Peygamber; ibadetlerin en üstününün vaktinde kılınan namaz olduğunu belirtmiş,¹¹ günde beş vakit namazın farz kıldığını bildirmiştir.¹² Hız. Peygamber, "Namazı benden gördüğünüz gibi kılınız."¹³ buyurmuş ve namazların rekât sayılarını ve nasıl kılınacağını bizzat uygulayarak Müslümanlara öğretmiştir.

Namaz kılmaya başlamadan önce ve namaz kılarken yerine getirilmesi gereken bazı şartlar vardır. Bunlara namazın farzları denir. Bu farzlardan herhangi biri yerine getirilmezse namaz geçersiz olur. Namazın farzları; altısı namaza hazırlanırken, altısı da namazı kılarken olmak üzere toplam on iki tanedir. Namazın hazırlık şartlarına dışındaki farzlar, kılınış şartlarına içindeki farzlar da denir.

2.2.1. Namazın Hazırlık Şartları

Namaza hazırlanırken öncelikle **abdest** almak gerekir. Abdesti aldıktan sonra namaz esnasında giyilecek kıyafetlerin ve namazın kılınacağı yerin temizliğine özen gösterilmelidir. Yüce Allah'ın huzuruna her açıdan temiz bir şekilde çıkılmalıdır.

Vücudun gerekli yerlerinin örtülmesi ve vaktin girmesi namazın şartlarından. Vaktin girdiğini duyurmak için ezan okunur. Namaza başlamadan önce kibleye yani Kâbe'ye yönelerek kılınacak namaza niyet edilir. Namazın dışındaki farzlar olarak nitelenen bu altı şart yerine getirildikten sonra namaza başlanır.

NAMAZIN HAZIRLIK ŞARTLARI

1

Hadesten Taharet

Abdest alarak veya gerekirse gusülle namaza hazırlanmak

2

Necasetten Taharet

Namaz kılınan yeri, bedeni ve elbiseyi temiz tutmak

3

Setriavret

Namazda vücudun örtülmesi gereken yerlerini örtmek

4

İstikbalikible

Kibleye yani Kâbe'nin bulunduğu yöne doğru dönmek

5

Vakit

Kılınacak namazın vakti içinde olmak

6

Niyet

Kılınacak namaza niyet etmek

Abdest

Başta namaz olmak üzere bazı ibadetleri yerine getirmeden önce yapılan dinî temizliktir. Namaz kılmadan önce abdest alınır. Hz. Peygamber, Müslümanlara her zaman abdestli olmayı tavsiye etmiştir. Çünkü abdest maddi temizliğin yanında manevi temizliğe de katkıda bulunur. Namazlardan önce abdest almak Müslümanlara temizlik bilinci ve alışkanlığı kazandırır.

Abdestin alınışını gösteren video için karekodu kullanabilirsiniz.

Abdestin Farzları

- 1 Yüzü yıkamak
- 2 Elleri ve kolları dirseklerle beraber yıkamak
- 3 Başı mesh etmek
- 4 Ayakları, topuklarla birlikte yıkamak

Abdesti Bozan Başlıca Durumlar

- 1 Tuvalet ihtiyacını gidermek
- 2 Yellenmek
- 3 Ağız dolusu kusmak
- 4 Bayılmak
- 5 Uyumak

Gusül

Vücutta kuru yer kalmayacak şekilde tepeden tırnağa yıkanmaya boy abdesti veya **gusül** denir. Akıllı ve ergenlik çağına girmiş her Müslüman'ın bazı durumlarda boy abdesti alması farzdır. Gusül abdesti almak isteyen bir kimse önce niyet eder. Niyetten sonra üç defa suyla ağzını ve burnunu temizler. Son olarak tüm vücudunu kuru yer kalmayacak şekilde yıkar ve abdestini tamamlar.

Guslün Farzları

- 1 Ağız suyla çalkalamak
- 2 Burna su çekmek
- 3 Bütün vücudu kuru yer kalmayacak şekilde yıkamak

Teyemmüm

Teyemmüm, suyun bulunmadığı veya kullanılamadığı durumlarda, temiz toprak veya toprak cinsinden bir maddeye eller sürülerek alınan abdesttir. Teyemmüm hem abdest hem de gusül yerine alınabilir. Abdesti bozan bir durum olduğunda veya suyu kullanmaya engel olan durum ortadan kalktığında teyemmüm bozulur. İslam dini suyun olmadığı veya kullanılamadığı durumlarda Müslümanların teyemmüm sayesinde abdest alabilmelerine imkân sağlamıştır.

Teyemmümün Alınışı

Görsel 2.3

Görsel 2.4

Görsel 2.5

1. Besmele çekilerek niyet edilir.

2. Eller toprağa sürülür, silkelenir ve yüz mesh edilir.

3. Eller toprağa sürülerek sağ ve sol kol dirseklere kadar mesh edilir.

Görsel 2.6

Görsel 2.7

Görsel 2.8

Teyemmümün Farzları

1

Niyet etmek

2

Elleri toprağa sürerek yüzü ve kolları mesh etmek

Etkinlik-4

Adı

Abdestin Alınışı

Amaç

Namazın hazırlık şartlarını belirleyebilme, kişisel temizlik ve bakımına önem verebilme

Beceri

Gözlemlleme

Değer

Temizlik

Yönerge

1. Aşağıdaki numaralanmış görsellerde abdestin alınışı karışık olarak verilmiştir. Kutucuk numaralarını kullanarak abdestin alınış sırasını yazınız ve soruyu cevaplayınız.

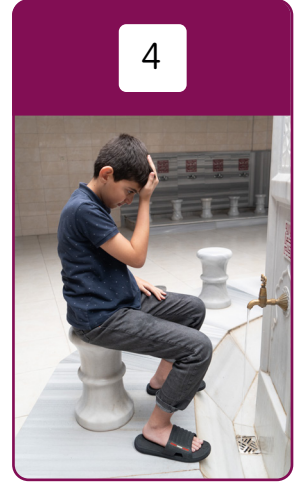
Görsel 2.9

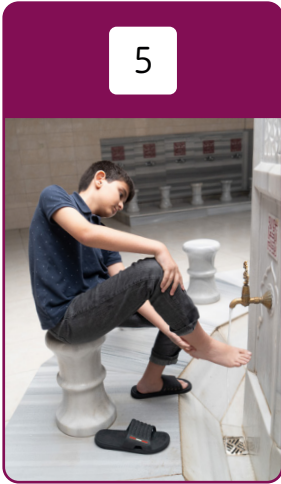
Görsel 2.10

Görsel 2.11

Görsel 2.12

Görsel 2.13

Görsel 2.14

Görsel 2.15

Görsel 2.16

Görsel 2.17

Görsel 2.18

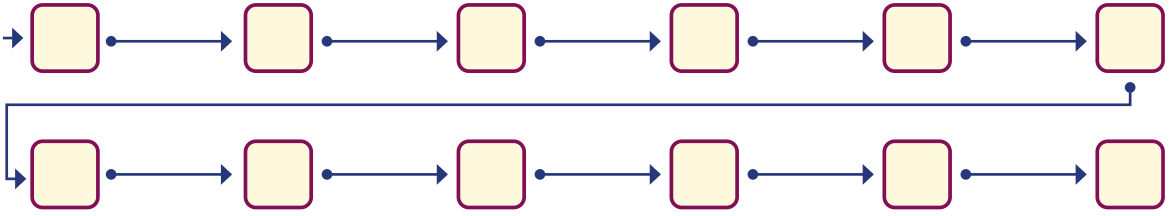

Görsel 2.19

Görsel 2.20

a) Abdestin alınış sırası:

b) Abdest almanın kişisel temizlik ve bakımınıza katkıları nelerdir? Düşüncelerinizi yazınız.

Değerlendirme

Abdest almanın kişisel temizlik ve bakımınıza katkıları hakkında bir slogan yazınız.

Örnek: Abdest alıyoruz, temiz yaşıyoruz.

Aşağıdaki ölçütleri okuyunuz ve bu etkinlikte yaptığınız çalışmaları en iyi yansıtan sütuna "X" işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Abdestin alınış sırasıyla resimleri eşleştirdim.			
2	Abdestin alınış sırasını belirledim.			
3	Abdestin kişisel temizliğimize katkıları hakkında düşüncelerimi yazdım.			
4	Abdest alan bir kişinin sıralamada yaptığı hatayı tespit edebilirim.			

2.2.2. Namazın Kılınış Şartları

Namazın hazırlık şartlarını tamamladıktan sonra namaz esnasında uyulması gereken bazı farzlar vardır. Bunlara namazın kılınış şartları denir. Bunların ilki namaza tekbirle başlamaktır. Namaz kılarken ayakta durmak ve Kur'an-ı Kerim'den ayetler okumak da namazın farzlarındandır. Daha sonra rükû ve secde yapılmalıdır. Namazın sonunda ise Tahiyat duasını okuyacak kadar oturulması gerekir. Namazın farzlarından biri eksik olursa namaz geçersiz sayılır. Ayrıca namazda konuşmak, bir şey yiyip içmek, kible yönünden ayrılmak gibi durumlarda da namaz bozulur. Bu durumda namazın tekrar kılınması gerekir.

NAMAZIN KILINIŞ ŞARTLARI

1

İftitah Tekbiri

Namaza "Allahüekber" diyerek başlamak

2

Kıyam

Namazda ayakta durmak

3

Kıraat

Namazda Kur'an okumak

4

Rükû

Elleri dizlere koyarak eğilmek

5

Secde

Alnı, burnu, avuç içlerini, dizleri ve ayak parmaklarını yere koyarak kapanmak

6

Ka'de-i Ahîre
(Son Oturuş)

Namazın sonunda Tahiyat duasını okuyacak kadar oturmak

Namazın Kılınışı

Akıllı olan ve ergenlik çağına girmiş her Müslüman'ın sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı vakitlerinde günde beş defa namaz kılması farzdır. Hangi vakitlerde ve nasıl namaz kılınacağını Hz. Muhammed (sav) Müslümanlara öğretmiştir.

Namaz, rekât adı verilen bölümlerden oluşur. Rekât, namazın kıyam, kıraat, rükû ve iki secdeden ibaret her bir bölümüdür. İki rekâtlı bir namazın kılınışını öğrenen bir kimse, genel olarak namaz kılmayı öğrenir. İki rekâtlı namazın kılınışı, sabah namazının farzı esas alınarak şöyle anlatılabilir:

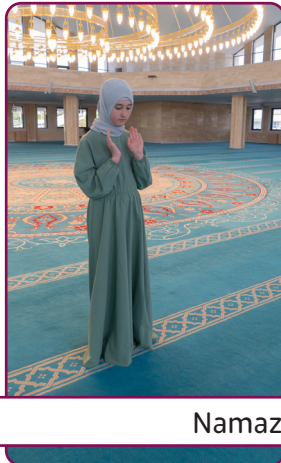
Birinci Rekât

1. Namaza başlama:

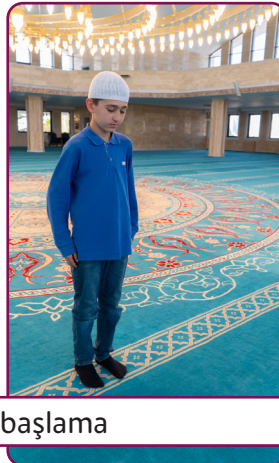
Kibleye dönülür ve "Niyet ettim Allah rızası için sabah namazının farzını kılmaya." denilerek niyet edilir. Erkekler ellerini kulak hizasına, kadınlar ise omuz hizasına kadar kaldırır ve "Allahüekber" (Allah en büyüktür.) diyerek namaza başlar.

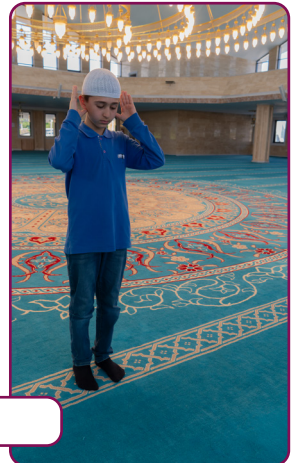
Görsel 2.21

Görsel 2.22

Görsel 2.23

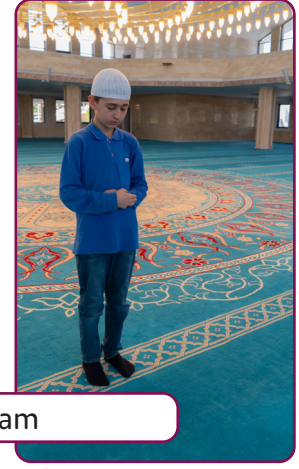

Görsel 2.24

Namaza başlama

2. Kıyam ve Kıraat:

Erkekler sağ eli, sol bileği kavrayacak şekilde göbek altında; kadınlar ise sağ eli sol elin üzerine koyarak göğüs üstünde bağlar. Bu şekilde ayakta durmaya "kıyam" denir. Kıyamda sırayla Sübhaneke duası, euzübesmele, Fatıha suresi ve kısa bir sure veya birkaç ayet okunur. Buna da "kıraat" denir.

Kıyam

Görsel 2.25

Görsel 2.26

Rükû

Görsel 2.27

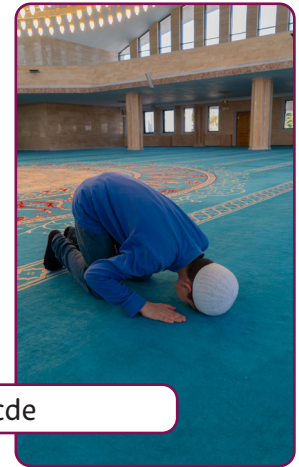
Görsel 2.28

3. Rükû:

Kıyam bittikten sonra "Allahüekber" denilerek rükûya gidilir. Rükûda üç kez, "Sübhane Rabbiye'l-azîm" (Büyük Rabbim her türlü noksanlıktan münezzehtir.) denir. "Semiallahü limen hamideh" (Allah kendisine hamdedeni işittir.) denilerek rükûdan kalkılır ve ayakta, "Rabbenâ lekelhamd" (Rabbimiz hamt senin içindir.) denir.

4. Secde:

"Allahüekber" denilerek secdeye varılır. Secde de üç kez "Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ" (Yüce olan Rabbim her türlü noksanlıktan münezzehtir.) denir. "Allahüekber" denilerek oturulur. Tekrar "Allahüekber" denilerek secdeye gidilir. İkinci secdede yine üç defa "Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ" denir. "Allahüekber" denilerek ikinci rekât için ayağa kalkılır. Böylece bir rekât tamamlanmış olur.

Secde

Görsel 2.29

Görsel 2.30

İkinci Rekât

Eller birinci rekâtta gibi bağlanarak kıyamda yani ayakta durulur. Besmele çekilerek Fatıha suresi ile bir sure veya birkaç ayet okunur. Rükû ve secdeler yapılarak oturulur.

5. Son oturuş:

Son oturuşa ka'de-i ahîre denir. Son oturuşta sırasıyla Tahiyyat, Salli, Barik ve Rabbena duaları okunur.

Görsel 2.31

Görsel 2.32

Görsel 2.33

Görsel 2.34

Son oturuş - Ka'de-i ahîre

6. Selam:

Baş önce sağa, sonra sola çevrilir ve her seferinde "Esselamü aleyküm ve rahmetullah" (Allah'ın selamı ve rahmeti üzerine olsun.) denilerek selam verilir ve namaz bitirilir.

Görsel 2.35

Görsel 2.36

Görsel 2.37

Görsel 2.38

Selam

Kılınacak namaz iki rekâttan fazla ise Tahiyyat duasını okuduktan sonra "Allahüekber" denilerek üçüncü rekâta kalkılır. Besmele çekilip Fatiha suresi okunur. Farz namazlarda Fatiha suresinden sonra başka bir sure veya ayet okunmadan rükû ve secde yapılır.

Akşam namazının farzında, üçüncü rekâttan sonra son oturuş ve selam ile namaz bitirilir.

Dört rekâtlı farz namazlarda, dördüncü rekât tıpkı üçüncü rekât gibi kılınarak son oturuş ve selam ile namaz tamamlanır.

Sünnet namazlarda ise namazın üçüncü ve dördüncü rekâtında da Fatiha suresinin ardından bir sure veya birkaç ayet okunarak aynı şekilde namaz bitirilir.

İkinci ve yatsı namazının dört rekâtlı sünnetlerinde, diğer namazlardan farklı olarak ilk oturuşta Tahiyyat duasından sonra Salli ve Barik duaları okunur. Üçüncü rekâta kalkınca önce Sübhaneke duası okunur.

Vitir namazının üçüncü rekâtının kılınması diğer namazlardan farklıdır. Fatiha suresi ve ek bir sure veya birkaç ayet okunduktan sonra namazın başlangıcında olduğu gibi tekbir getirilir, eller kaldırılarak yenisinden bağlanır ve Kunut duaları okunur. Sonrasında diğer namazlarda olduğu gibi rükû, secde, son oturuş ve selamla namaz tamamlanır.

Namazın kılınışını gösteren videoyu izlemek için karekodu kullanabilirsiniz.

VAKİTLER	İLK SÜNNET	FARZ	SON SÜNNET	VACİP	TOPLAM
SABAH	2	2	-	-	4
ÖĞLE	4	4	2	-	10
İKİNDİ	4	4	-	-	8
AKŞAM	-	3	2	-	5
YATSI	4	4	2	3	10+3

* Yatsı namazından sonra kılınan üç rekâtlık vacip namaz vitir namazıdır.

** Aynı renkle işaretlenmiş namazların kılınışları da aynıdır, ancak niyetleri farklıdır.

Namaz vakitleri ve rekât sayılarıyla ilgili etkinlik için karekodu kullanabilirsiniz.

Etkinlik-5

Adı	İki Rekâtlık Namaz Nasıl Kılınır?
Amaç	Namazın kılınışı hakkında topladığı verileri sınıflandırarak kaydedebilme
Beceri	Gözlemlleme

Yönerge

1. İki rekâtlık namazlardan bir tanesini seçiniz ve seçtiğiniz namazın kılınış aşamalarını verilen şemaya yazınız.

2 Rekâtlık _____ namazının kılınışı

1. Rekât

Bu rekâtta şunlar yapılır:

2. Rekât

Bu rekâtta şunlar yapılır:

2. Yazdıklarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız ve öğretmeninizin rehberliğinde değerlendiriniz.

Değerlendirme

İki rekâtlık namazların kılınışıyla ilgili ortak noktalar nelerdir? Yazınız.

İki rekâtlık namazların kılınışıyla ilgili farklılıklar nelerdir? Yazınız.

Etkinlik-6

Adı

Haydi Namaza!

Amaç

Namazın kılınışını gözlemlemek için hazırlık ve kılınış şartlarını ölçüt olarak açıklayabilme

Beceri

Gözlemlleme

Yönerge

1. Aşağıdaki hikâyede Ali ve arkadaşlarının namaz kılma süreci anlatılmaktadır.
2. Hikâyede Ali ve arkadaşlarının isimleriyle birlikte namazın hangi hazırlık ve kılınış şartlarından bahsedildiğini tablodaki uygun boşluklara (X) ile işaretleyiniz.

HAYDİ NAMAZA!

Ali birlikte ders çalışmak için arkadaşlarını cumartesi günü evlerine davet etti. Pazartesi sınavlar başlayacaktı. Her sınav döneminde bir araya gelip özellikle matematik dersine çalışırlardı. Ali'nin matematiği çok iyiydi ve arkadaşlarına yardımcı olmak onu mutlu ediyordu. Cumartesi saat 10'a doğru önce Ayşe ile Zeynep geldi. Sonra beşer dakika arayla Fatma ile Hasan içeri girdiler. Her zamanki gibi aralarına en son katılan yine Mehmet oldu. Hemen ders çalışmaya koyuldular. Ali'nin annesi âdeti olduğu üzere yine poğaçalar, börekler hazırlamıştı. Yarım saatte bir kapıyı tıklayıp bir tabak uzatıyordu. Çocuklar, Zehra teyzelerinin lezzetli ikramlarına asla "Hayır" diyemezler, hemen teneffüs verip hepsini bir güzel mideye indirirlerdi. Yine öyle yaptılar.

Ders çalışırken zamanın nasıl geçtiği anlaşılmıyordu. Poğaçalar börekleri, pastalar tatlıları kovaladı derken çalışmaya başlayalı neredeyse üç saat geçmişti. Mahalledeki camiden, çocukların her seferinde dinlemeye doyamadıkları öğle ezanı okunmaya başladı. Ali arkadaşlarına "Öğle ezanı okunuyor, isterseniz abdest alıp camiye gidebiliriz." dedi. Bu teklif hepsinin hoşuna gitti. Hızlıca abdestlerini aldılar. Hemen caminin yolunu tuttular. Mehmet caddeden karşıya geçerken bir su birikintisine bastı. Paçasına bir miktar çamur bulaştı. Namaz kıldığı elbisenin temiz olması gerektiğini biliyordu. Acaba çamurun oluşmasına sebep olan su pis olabilir mi diye aklından geçirdi. Hemen şadırvana gidip paçasını temizledi. Mehmet camiye de geç kalmıştı. Herkes sünnete durmuştu.

Kızlar, hanımlar için ayrılan bölüme geçmişlerdi. Zeynep arkadaşlarına uzun kollu hırkalarını giyip başörtülerini örtmeleri gerektiğini daha evdeyken hatırlatmıştı. Ayşe, "Kızlar, bu tarafa doğru namaza durmamız lazım." diyerek kıbleyi gösterdi. Her işte aceleci olan Fatma hemen "Allahüekber!" diyerek ellerini kaldırıp göğsünün üzerinde bağladı. Mehmet'in namaza başlaması da uzun sürüyordu. Hangi namazı kılacaklarını düşündü bir süre, sonra hatırlayıp niyet etti ve tekbir alıp ellerini göbeğinin üzerine bağladı.

Erkeklerden ilk defa ayaktaki okumayı bitirip ellerini dizlerine koyarak öne doğru eğilen Hasan oldu. Hasan Fatih'a'dan sonra genellikle kısa sureleri okumayı tercih ederdi. Yine öyle yaptı. Dizlerinin üzerine çökerek ellerini ve başını yere koyup üç defa "sübhane rabbiyel ala" dedi. Ali son oturuşta Tahiyat, Salli ve Barik ile Rabbena dualarını okudu. Selam verdiği müezzin kamete başlamıştı. Farz namazlardan önce kamet getirilerek namazın başlayacağı cemaate duyurulur. Hep birlikte aynı safta durarak imama uydular ve farzı cemaatle kıldılar. İki rekâtlık sünneti de kıldıktan sonra cemaatle birlikte tesbih çekip dua ettiler. Camiden çıkıp eve gittiklerinde Zehra Hanım sofrayı kurmuş çocukları bekliyordu. Hep birlikte sofraya oturdular. Hasan "Arkadaşlar bugün öğle namazını cemaatle kıldığımız gibi öğle yemeğini de cemaatle yiyoruz." dedi. Mehmet, "Sadece onlar mı, sabahtan beri derse de cemaatle çalışmıyor muyuz?" deyince hep birlikte gülüşerek tabaklarına yumuldular.

Birlikte yapılan her işin ayrı bir tadının ve bereketinin olduğunu bir kez daha hisseden çocuklar birkaç saat daha ders çalışarak ikindi ezanı okunmadan vedalaşıp evlerinin yolunu tuttular.

(Bu kitap için yazılmıştır.)

NAMAZIN ŞARTLARI	ALİ	AYŞE	FATMA	HASAN	MEHMET	ZEYNEP
Hadesten Taharet						
Necasetten Taharet						
Setriavret						
İstikbalıkıble						
Vakit						
Niyet						
İftitah Tekbiri						
Kıyam						
Kıraat						
Rükû						
Secde						
Ka'de-i ahîre						

Değerlendirme

Namazın hazırlık ve kılınış şartlarını özetleyiniz ve abdest için su bulamayan bir kimsenin ne yapması gerektiğini belirtiniz.

cemaat:

İnsan topluluğu demektir. Namazda imama uymak üzere bir araya gelen insanları ifade eder.

teravih namazı:

Teravih, sadece ramazan ayında kılınan bir namazdır. Ramazan ayı boyunca yatsı namazının son sünnetinden sonra, vitir namazından önce kılınır.

Cemaatle Namaz

Namaz hem tek başına hem de cemaatle kılınabilir. Ancak farz namazların cemaatle kılınması daha faziletlidir. İslam'da, birlik ve beraberliğin sağlanması için namazların cemaatle kılınması önemsenmiş hatta bazı namazları cemaatle kılmak emredilmiştir. Mesela cuma ve bayram namazlarının camilerde cemaatle kılınması gerekir. Farz namazların cemaatle kılınmasıyla ilgili Hz. Muhammed (sav) şöyle buyurmuştur: *"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir."*¹⁴ Nafile namazlar genellikle tek başına kılınır. Ancak ramazan ayına has bir sünnet olan teravih namazını Müslümanlar cemaatle kılmayı tercih ederler.

Görsel 2.39: Ramazan ayı boyunca camilerde yatsı namazlarından sonra teravih namazı kılınır.

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır."

(Cuma suresi, 9. ayet)

Cuma günü, Müslümanlar için haftalık bir bayram ve buluşma günüdür. Cuma günü öğle vakti geldiğinde akıllı, ergenlik çağına gelmiş, sağlıklı, hür ve yolculuk hâlinde bulunmayan Müslüman erkeklerin camilerde toplanarak cuma namazını kılmaları farzdır.

Cuma namazı, dört ilk sünnet, iki farz ve dört de son sünnet olmak üzere toplam on rekâttır. Cuma namazının ilk sünnetinden sonra camide iç ezan okunur. İç ezan bittikten sonra imam minbere çıkar ve cuma namazının farzlarından biri olan hutbeyi okur.

Hutbe, haftalık bir ders gibidir. Hutbede gündemle ilgili ayet ve hadisler okunarak cemaati aydınlatıcı bilgiler verilir. Hutbeden sonra müezzin kamet getirir ve imam cemaate cumanın iki rekâtlık farzını kıldırır.

Müslümanların her yıl kutladıkları Ramazan ve Kurban Bayramları, en önemli mutluluk ve sevinç günleridir. Müslümanlar, bayramın ilk günü güneş doğduktan en az kırk beş dakika sonra camilerde toplanarak bayram namazını kılar. Bayram namazından sonra imam tarafından hutbe okunur. Namaz sonrası cemaat birbiriyle bayramlaşır.

Cemaatle kılınan namazlardan biri de cenaze namazıdır. Vefat eden Müslümanlar defnedilmeden önce cenaze namazı kılınarak onlar için dua edilir. Hz. Peygamber cenaze namazının Müslüman topluluğun üzerine düşen bir sorumluluk olduğunu ifade etmiştir. Müslümanlardan bir kısmının bu namazı kılmasıyla diğerlerinin üzerinden sorumluluk kalkmış olur. Bu namaz rükû ve secde yapılmadan sadece kıyamda durularak kılınır.

Etkinlik-7

Adı	Namazı Bul Bakalım
Amaç	Namazın kılınışı hakkında topladığı verileri sınıflandırarak kaydedebilme
Beceri	Gözlemlleme

Yönerge

1. Aşağıdaki tabloda hakkında bilgi verilen namazların isimlerini boş bırakılan yere yazınız.

Namaz Hakkında Bilgi	Namazın Adı
1. Haftada bir kere erkeklerin cemaatle kılması farz olan namazdır.	
2. Güneş doğmadan önce kılınması gereken namazdır.	
3. Ramazan ayına has olarak yatsıdan sonra kılınan namazdır.	
4. Yılda iki defa cemaatle kılınan namazdır.	
5. Her gün kılınan, üç rekâtı vacip bir namazdır.	
6. Vefat eden Müslümanlar defnedilmeden önce kılınan namazdır.	

2. Adını yazdığınız namazları cemaatle kılınması zorunlu olanlar ve olmayanlar şeklinde sınıflandırarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Cemaatle Kılınması Zorunlu Olan Namazlar	Cemaatle Kılınması Zorunlu Olmayan Namazlar

Değerlendirme

Cemaatle kılınması zorunlu olmayan namazlara günlük hayatınızdaki gözlemlerinize dayanarak örnekler veriniz.

Kontrol Noktası

A. Aşağıdaki tabloda namazın hazırlık şartlarının başına (H) kılınış şartlarının başına (K) yazınız.

1	☐	Setriavret	7	☐	Secde
2	☐	Niyet	8	☐	Kıyam
3	☐	İftitah Tekbiri	9	☐	Necasetten Taharet
4	☐	Rükû	10	☐	İstikbalıkible
5	☐	Hadesten Taharet	11	☐	Vakit
6	☐	Ka'de-i Ahîre (Son Oturuş)	12	☐	Kıraat

B. Aşağıdaki tabloda namazla ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgileri okuyunuz ve doğru olanların başına (D) yanlış olanların başına (Y) yazınız. Yanlış olan ifadelerin altındaki boşluklara doğrusunu yazınız.

1	☐	Vefat eden Müslümanların cenaze namazı, defin işleminden önce kılınır.	
2	☐	Ramazan Bayramı boyunca kılınan bütün namazlara bayram namazı denir.	
3	☐	Akşam namazının farzı üç rekâttır.	
4	☐	Hadesten taharet, abdest alınarak yerine getirilir.	
5	☐	Gusül, suyun bulunmadığı veya kullanılamadığı yerde toprakla alınan abdesttir.	

6

Cuma namazının cemaatle kılınması şarttır.

7

Sabah namazının farzı dört rekâttır.

8

İftitah tekbiri, namaza başlarken elleri kulak hizasına kaldırıp "Allahüekber" demektir.

9

Elleri ve kolları dirseklerle beraber yıkamak abdestin farzlarından biridir.

10

Vitr namazı cemaatle kılınması gereken farz bir namazdır.

2.3. NAMAZ İBADETİNİN İNSANA KAZANDIRDIKLARI

Konuya Başlarken

İnsan namaz sayesinde kendisini yaratan Yüce Allah'a şükreder. Rabbinin kendisini her zaman, her yerde gördüğünün bilincinde olur. Kötülüklerden sakınmaya ve daima iyilik yapmaya çalışır. Allah'a (cc) dua ederek O'nun yardımını yanında hisseder. Namaz sizce insana başka neler kazandırır?

İnsan, günlük hayatın telaşı içinde varlık amacını unutabilir. Beş vakit namaz insanı varoluş amacı hakkında düşünmeye sevk eder. Namaz, günün belli vakitlerinde Yüce Allah'ın huzuruna çıkan insanın kulluk bilincini canlı tutmasını sağlar. Onun kötülüklerden uzaklaşmasına katkıda bulunur. Manevi arınma yanında abdest sayesinde insan, maddi olarak da temizlenir. Namazlardan önce abdest alan kişi düzenli bir temizlik alışkanlığı kazanır.

Namaz sayesinde insan kulluk görevini yerine getirmiş olmanın huzurunu yaşar. Namaz kılan insan Allah (cc) ile iletişim kurarak dua ve isteklerini doğrudan Rabbine iletir. Namaz, kişiye sevap kazandırır ve onun Allah (cc) katındaki kıymetini artırır. Bu ibadet, kişinin Allah'a (cc) olan bağlılığını pekiştirir. Namaz kılmak, Müslümanların manevi dünyalarını zenginleştirir ve onlara hayatın zorlukları karşısında dayanma gücü ve sabır verir.

Kur'an-ı Kerim'de beş vakit namaza devam edildiği takdirde iki namaz arasındaki küçük günahların silineceği ifade edilir.¹⁵ Hz. Peygamber de farz namazları insanın evinin önünden akıp giden bir ırmağa, namaz kılmayı da bu ırmakta her gün beş defa yıkanmaya benzetmiştir. Günde beş defa yıkanan kimsede kir kalmayacağı gibi beş vakit namaz kılan kimsenin de günahlarından arınacağını belirtmiştir.¹⁶

Görsel 2.40: Camiler her yaştan Müslümanın bir araya gelerek kaynaştığı mekânlardır.

Kur'an-ı Kerim'de namazın, insanı her türlü kötülükten uzaklaştıracığı şu ifadelerle bildirilir: **"(Resul'üm!) Sana vahyedilen kitabı oku ve namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz ki namaz, hayâ-sızlıktan ve kötülükten alıkoyar..."**¹⁷ Günde beş vakit kılınan namaz, insanı disiplinli olmaya, zamanı iyi kullanmaya ve düzenli yaşamaya alıştıırır. Namaz, müminin Yüce Allah'a yaklaşmasını sağlayan en önemli vesiledir. Secde de Hz. Peygamber'in ifadesiyle kulun Allah'a (cc) en yakın olduğu andır.¹⁸

İslam, cemaate büyük önem verir. Bu yüzden Müslümanlar, tarih boyunca şehirlerini bir araya gelip ibadet ettikleri camilerin etrafında kurmuşlardır. Camilerde toplanan Müslümanlar birbirleriyle tanışır hem birlikte ibadet eder hem de üzüntü ve sevinçlerini paylaşırlar. Aynı safta omuz omuza vererek Allah (cc) katında eşit olduklarının bilincine ulaşırlar. Böylece müminler arasındaki ırk, renk, dil, sosyal statü gibi ayrımlar ortadan kalkar. Allah'a (cc) kulluk için aynı safta buluşan Müslümanlar arasında kardeşlik bilinci gelişir, yardımlaşma ve dayanışma artar. Bayramlarda camilerde buluşup bayramlaşıp, cenazelerde birbirlerinin acısını paylaşırlar. Olağanüstü veya zor durumlarda da Müslümanlar burada toplanarak sorunlara çözüm üretirler. Mağdur ve muhtaçlar için yardım toplarlar. Hutbeler ve vaazlar sayesinde Müslümanlar bilgilenmiş olur. Çocuklar camilere giderek Kur'an okumayı öğrenir. Bu yüzden camiler, Müslümanlar için hayatın merkezinde yer alan ilim ve ibadet mekânlarıdır.

Etkinlik-8

Adı	Namazın İnsana Kazandırdıkları
Amaç	Namazın insana kazandırdıkları hakkında düşünebilme
Beceri	Eleştirel düşünme

Yönerge

1. Aşağıdaki soruları öğretmeniniz rehberliğinde sınıf arkadaşlarınızla tartışınız. Ulaştığınız cevapları sınıf tahtasına yazınız.

Namaz kılan insan günde beş vakit Allah'ın huzuruna çıkar ve kulluk görevini yerine getirir.

2. Sınıf arkadaşlarınızla yaptığınız tartışmadan yola çıkarak namaz kılmanın insana kazandırdıklarıyla ilgili bir şiir yazınız.

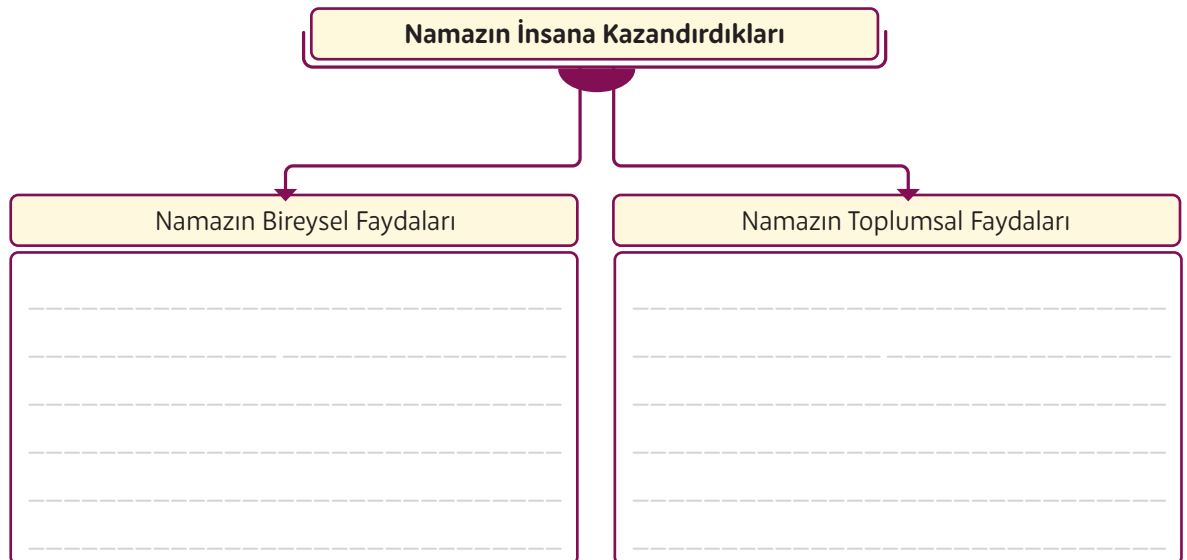
Değerlendirme

Aşağıdaki ölçütleri okuyunuz ve bu etkinlikte yaptığınız çalışmaları en iyi yansıtan sütuna "X" işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

	EVET	KISMEN	HAYIR
1 Tartışmalara aktif olarak katıldım.			
2 Arkadaşlarımın cevaplarını sabırla dinledim.			
3 Soruları cevaplarken günlük hayattan örnekler verdim.			
4 Namazın insana kazandırdıklarını sorguladım.			
5 Namazın insana kazandırdıklarıyla ilgili çıkarımlarımı şiirime yansıttım.			
6 Namazın insanı çalışkan olmaya teşvik ettiğini fark ettim.			
7 Namaz kılmanın sorumlulukla doğrudan ilgili olduğunu gördüm.			
8 Namaz kılmanın sabırlı olmaya katkıda bulunduğunu fark ettim.			

Kontrol Noktası

Namaz ibadetinin insana kazandırdıklarıyla ilgili aşağıdaki şemayı doldurunuz.

2.4. BİR DUA ÖĞRENİYORUM: TAHİYYAT DUASI

Konuya Başlarken

Çocukların ilk öğrendikleri dualardan biri Tahiyat duasıdır. Bu dua İslam'ın temel esaslarının başında gelen kelime-işahadet ile biter. Tahiyat duası hakkında neler biliyorsunuz?

Tahiyat; her türlü eksiklikten uzak olma ve kusursuzluk durumu, selamlama, sağlık ve esenlik temennisi anlamlarına gelir.¹⁹ Tahiyat duası namazlarda oturduğumuz zaman okunan bir duadır. Bu dua, Yüce Allah'a selam ve övgü ile başlar. Daha sonra Hz. Peygamber'e rahmet, bereket ve esenlik dileğiyle devam eder. Bütün müminlerin ve salih kulların selamlandığı dua, kelime-işahadet ile biter. Hz. Peygamber Tahiyat duasını namazlarda okumuş ve okunuşunu Kur'an'dan bir sure öğretir gibi ashabına öğretmiştir.²⁰ Bir hadiste "Selam (esenlik veren), bizzat Allah'ın (cc) kendisidir. Onun için namazda oturduğunuz vakit Tahiyat'ı okuyun. Tahiyat'ın sonundaki 'Selam bize ve Allah'ın (cc) salih kullarına olsun.' kısmını okuduğunuzda yerde ve gökte bulunan bütün varlıkları selamlamış olursunuz..."²¹ buyurmaktadır. Tahiyat duasıyla Müslümanlar her gün beş vakit namazda selamlaşmanın önemini hatırlar. Müslümanlar namazlarında Tahiyat duasını okuyarak Allah'ı (cc), O'nun salih kullarını ve bütün varlıkları selamlamış olurlar.

Tahiyat Duası

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ

Okunuşu

Ettehiyyâtü / Lillâhi / Vessalavâtü / Vettayyibât
Esselâmü aleyke / Eyyühennebiyyü / Verahmetul-
lâhi ve berekâtuh
Esselâmu aleynâ / Ve alâ ibâdillâhissâlihîn
Eşhedü ellâ ilâhe illallâh / Ve eşhedü enne
Muhammeden abdühü ve rasûlüh

Anlamı

Selam, rahmet ve bütün güzellikler, iyilikler Allah içindir.
Ey Peygamber! Allah'ın rahmeti, bereketi ve selamı senin üzerine olsun.
Selam, bize ve Allah'ın iyi kullarının üzerine olsun.
Tanıklık ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.
Yine tanıklık ederim ki Muhammed onun kulu ve elçisidir.

Tahiyat duasını
dinlemek için karekodu
kullanabilirsiniz.

Etkinlik-9

Adı	Tahiyyat Duası
Amaç	Tahiyyat duasının anlamını kendi yaşamı için anlamlı bir hâle getirebilme
Beceri	Yorumlama

Yönerge

1. Tahiyyat duasının anlamını okuyunuz.
2. Bu duanın Müslümanın hayatındaki yeri ve önemiyle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Aşağıdaki satıra Tahiyyat duasının sizin için ne anlam ifade ettiğini bir cümleyle özetleyiniz.

Değerlendirme

Tahiyyat duasından ne anlıyorsunuz? Yazınız.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki ifadelerden Tahiyyat duası içinde yer alanların önündeki kutuyu (X) ile işaretleyiniz.

1.	☐	Selam, rahmet ve bütün güzellikler, iyilikler Allah içindir.
2.	☐	Allah'ım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın.
3.	☐	Selam, bize ve Allah'ın iyi kullarının üzerine olsun.
4.	☐	Seni daima böyle tenzih eder ve överim.
5.	☐	Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür.
6.	☐	Ey Peygamber! Allah'ın rahmeti, bereketi ve selamı senin üzerine olsun.
7.	☐	Şüphesiz övülmeye layık yalnız sensin, şan ve şeref sahibi de sensin.

2. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Amaç:

- Namaz ibadetini özetleyebilme
- Namazın kılınışını gözlemleyebilme
- Namazın insan hayatına etkileri hakkında düşünebilme

Görev:

Bu çalışmadaki göreviniz, namaz konulu bir dergi hazırlamaktır.

Beceriler:

- Özetleme
- Gözlemleme
- Eleştirel Düşünme

Ürün:

Dergi

Puanlama Yöntemi:

Dereceli Puanlama Anahtarı ve Öz Değerlendirme Formu

Süre:

Hazırlık: 2 Hafta
Sınıf İçi Performans: 40 dakika

Yönerge

Hazırlık Aşaması

1. Namaz hakkında hazırlayacağınız dergide yer alacak konuları ve yazı türlerini belirleyiniz.
2. Namaz ibadetinin önemi, namazın hazırlık ve kılınış şartları ile namazın bireysel ve toplumsal faydaları gibi konuları dergide yazı, inceleme, şiir, hikâye, röportaj gibi farklı türlerde kaleme alınız.

Sınıf İçi Performans Aşaması

3. İki hafta boyunca hazırladığınız yazıları kullanarak derginizi oluşturunuz.
4. Derginizin düzenli ve özenli olmasına dikkat ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri

Bu çalışmada ortaya koyduğunuz ürün aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- **Özetleme:** Topladığı bilgileri çözümleyerek sınıflandırır ve kendi cümleleriyle ifade eder.
- **Gözlemleme:** Ölçüt belirleyerek bilgi toplar ve topladığı bilgileri sınıflandırarak kaydeder.
- **Eleştirel Düşünme:** Konuyla ilgili araştırma yapar, sonuçlar çıkarır ve bu çıkarımları davranışlara yansıtır.
- **İçerik:** Yönergede istenen bilgilere yer verme
- **Tasarım:** Dergiyi görsel açıdan zengin, dikkat çekici ve özenli hazırlama

Dereceli
Puanlama
Anahtarı

Öz
Değerlendirme
Formu

Zenginleştirme

Destekleme

2. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

A. Aşağıdaki soruları bilgi görseline göre cevaplayınız.

1. Bu bilgi görseline göre aşağıdaki ifadelerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

- ☐ a. Namazın farzları iki başlık altında ele alınır.
- ☐ b. Namaza hazırlık şartlarından bazıları yerine getirilmeden de namaz kılınabilir.
- ☐ c. Namazın kılınış şartlarının tamamı yerine getirilmelidir.
- ☐ ç. Namaza "Sübhanallah" denilerek başlanır.
- ☐ d. Rükû sırasında eller ve alın yere koyulur.
- ☐ e. Kılınacak namazın vakti girmiş olmalıdır.
- ☐ f. Namaz kılarken kıbleye yani Mescid-i Aksa'ya doğru dönmek gerekir.
- ☐ g. Namaz kılınan yerin ve kılan kişinin kıyafetinin temiz olması şarttır.
- ☐ ğ. Namazda Kur'an okumak farzdır.
- ☐ h. Namazda ayakta durmak kıyam kavramıyla ifade edilir.
- ☐ ı. Abdest alma imkânı olmayanlar, abdestsiz olarak da namaz kılabilirler.
- ☐ i. Namazın sonunda Tahiyat duasını okuyacak kadar oturmak farzdır.
- ☐ j. Setriavret, kılınacak namaza niyet etmektir.
- ☐ k. Namazın hazırlık ve kılınış şartları eksiksiz yerine getirilmelidir.

2. Bu bilgi görselinden hareketle namazla temizlik arasındaki ilişkiyi kısaca açıklayınız.

B. Aşağıdaki kutucuklarda namazla ilgili bazı kavramlar verilmiştir. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru için kullanabilirsiniz.

a Kıyam	b Secde	c Teravîh
ç Niyet	d Vitr	e Rükû
f Teheccüt	g Cuma	ğ İkindi
h Kıraat	ı Yatsı	i Vakit

3. Namazın farzlarıyla ilgili ifadeler hangileridir?

4. Farz namazlar hangileridir?

5. Nafile namazlar hangileridir?

6. Namaz isimleri hangileridir?

7. Namazın hazırlık şartları hangileridir?

8. Namazın kılınış şartları hangileridir?

C. Aşağıdaki soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

9-11. soruları verilen metinden hareketle cevaplayınız.

Namaz, ilk insandan itibaren emredilen bir ibadettir. Çünkü namaz, kulluğun özü ve esasıdır. Namazsız kulluk mümkün değildir. Namaz; Allah'ı (cc) anma, O'nu yüceltme, kıraat, dua, tekbir, tesbih, şükür ve saygı başta olmak üzere pek çok ibadeti içinde barındırır. Namaz; dinin direği, müminin miracı, imanın göstergesidir. Namaz, ilk emredilen ve ahirette de sorgusu ilk önce yapılacak olan ibadettir. Namaz; insanı kötülüklerden ve haramlardan alıkoyar, kişinin hayatına çekidüzen vermesini sağlar. Özellikle cemaatle kılınan namazlar, sosyal kaynaşma ve dayanışmayı kuvvetlendirir, birlik ve beraberliği pekiştirir. Namaz, maddi ve manevi arınmaya vesile olur. Kur'an'da namaz kılınması emredilmiş, Hz. Peygamber de bu emri uygulayarak Müslümanlara örnek olmuştur.

9. Bu parçaya uygun olacağını düşündüğünüz bir başlık yazınız.

10. Namazın bir müminin hayatındaki yeri ne olmalıdır? Kendi cümlelerinizle açıklayınız.

11. Namazın faydaları nelerdir? Açıklayınız.

Ç. Aşağıdaki 12-16. çoktan seçmeli soruların cevabını işaretleyiniz.

12.

Namaz ibadeti farz, vacip ve nafil olmak üzere üç başlıkta ele alınır. Beş vakit namaz ile cuma namazı farz namazlardandır. Vitir ve bayram namazları vacip, teravih namazı ise nafilidir.

Buna göre aşağıdaki namazlardan hangisinin hükmü diğerlerinden farklıdır?

- A) Akşam
- B) Bayram
- C) Sabah
- D) Yatsı

13.

Ahmet arkadaşlarıyla buluşup parkta oynamak için evden çıktığında öğle ezanı okunmaya başladı. Önce namazı kılıp sonra parka gitsem daha güzel olur, diye içinden geçiriyordu ki parkta buluşacağı arkadaşlarının şadırvana doğru yürüdüklerini fark etti. Hemen onlara yetişti ve birlikte abdestlerini alarak camiye girdiler. Önce dört rekâtlık sünneti kıldılar. Müezzin kamet getirdi. İlk safta yerlerini aldılar. Niyet edip imamın ardından tekbir getirerek ellerini bağladılar. Dördüncü rekâtın sonunda oturdular. İmamla birlikte sağ ve sol omuzlarına doğru selam vererek namazı tamamladılar. İki rekâtlık son sünneti de kıldıktan sonra hep beraber parkın yolunu tuttular.

Bu parçada namazın farzlarından hangisine doğrudan değinilmemiştir?

- A) Secde
- B) İftitah tekbiri
- C) Ka'de-i ahîre
- D) Hadesten taharet

14.

Namaz,

- I. Allah'ı (cc) hatırlatır.
- II. Allah'a (cc) şükretmenin bir yoludur.
- III. toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunur.
- IV. Allah'a (cc) karşı kulluk görevidir.
- V. maddî ve manevî kirlerden arındırır.
- VI. cami cemaatinin yardımlaşma ve dayanışmasına vesile olur.

Numaralanmış ifadelerden hangileri namazın bireysel faydalarıyla ilgilidir?

- A) I ve II
- B) III ve VI
- C) I, II ve III
- D) I, II, IV ve V

15. Namaz ibadetiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İslam'ın beş temel esasından biridir.
- B) Farz, vacip ve nafile olarak sınıflandırılabilir.
- C) Namazın farz olması için yirmi yaşını doldurmak gerekir.
- D) Namazın farzlarından biri de abdest almaktır.

16.

Selam, rahmet ve bütün güzellikler, iyilikler Allah içindir.

Ey Peygamber! Allah'ın rahmeti, bereketi ve selamı senin üzerine olsun.

Selam, bize ve Allah'ın iyi kullarının üzerine olsun.

Tanıklık ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.

Yine tanıklık ederim ki Muhammed onun kulu ve elçisidir.

Anlamı verilen bu dua ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hz. Peygamber bu duayı namazlarda okumuştur.
- B) Namazların başında tekbirden hemen sonra okunur.
- C) İçinde kelime-i şehadet yer alır.
- D) Bu duanın adı Tahiyat duasıdır.

Sonnotlar

- 1 bk. Buhari, İman, 2.
- 2 Zariyat suresi, 56. ayet
- 3 Nisâ suresi, 103. ayet
- 4 Mü'minûn suresi, 1, 2 ve 9. ayetler
- 5 bk. İbrahim suresi, 40. ayet; Meryem suresi, 29-31. ayetler; Yûnus suresi, 87. ayet
- 6 bk. Tirmizi, İman, 8.
- 7 Tirmizi, Tahâret, 1.
- 8 bk. Nisâ suresi, 103. ayet
- 9 bk. Buhari, Mevâkitü's-salât, 37.
- 10 bk. Cuma suresi, 9. ayet
- 11 bk. Buhari, Tevhid, 48.
- 12 bk. Buhari, İmân, 34.
- 13 Buhari, Ezan, 18.
- 14 Buhari, Ezan, 30.
- 15 bk. Hud suresi, 114. ayet
- 16 Buhari, Mevâkitü's-salât, 6.
- 17 Ankebut suresi, 45. ayet
- 18 bk. Müslim, Salat, 215.
- 19 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 434
- 20 bk. Buhârî, İsti'zân, 28
- 21 Ahmed b. Hanbel, I, 411

3. KUR'AN-I KERİM

ÜNİTE

Konular

- 3.1. Kur'an-ı Kerim'in İç Düzeni
- 3.2. Kur'an-ı Kerim'in Temel Özellikleri
- 3.3. Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları
- 3.4. Bir Sure Öğreniyorum: Kevser Suresi

Kavramlar

- ayet
- cüz
- kıssa
- sure

Bu ünite de sizlerden

- Kur'an-ı Kerim'in iç düzenini çözümlemeniz,
- Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında bilgi toplamanız,
- Kur'an-ı Kerim'in ana konularını sınıflandırmanız,
- Kevser suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlamanız beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını çözmeniz istenecektir.

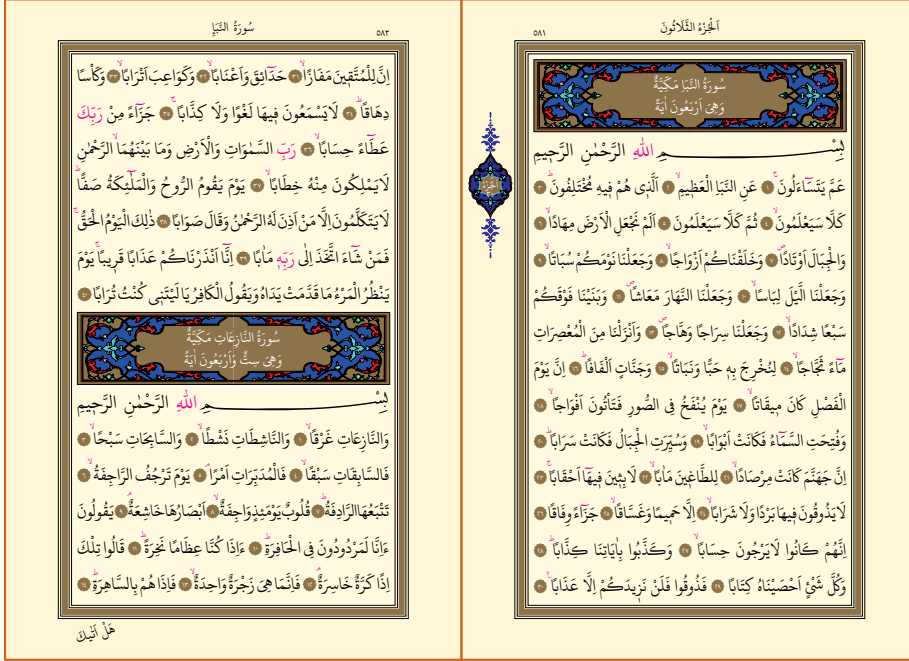
Üniteye Başlarken

Okumayı ilk öğrendiğimizde duyduğumuz o büyük heyecanı düşünün. Kâinatın en büyük kitabını tanımaya başlarken de aynı heyecanı hissederiz, değil mi? Kur'an-ı Kerim'in sayfalarını açtığımızda her cümlesinde ve her sayfasında bir düzenin varlığını keşfederiz. Yüce Allah'ın bizim için hangi güzellikleri yarattığını hatırlarız. O'na nasıl dua ve ibadet edeceğimizi öğreniriz. Kur'an-ı Kerim, bize iyilik ve güzellikleri gösterir, kötülük ve çirkinliklerden de uzak durmamızı öğütler. Ailemize, toplumumuza ve diğer varlıklara karşı görevlerimizi bildirir. Peki siz Kur'an-ı Kerim'i birkaç cümleyle nasıl anlatırsınız?

3.1. KUR'AN-I KERİM'İN İÇ DÜZENİ

Konuya Başlarken

Görsel 3.1: Nebe suresi.

1. Daha önce Kur'an-ı Kerim sayfası gördünüz mü? Gördüyseniz burada neler dikkatinizi çekti?
2. Görsel 3.1'i inceleyerek Kur'an'ın sayfa düzeniyle ilgili gördüklerinizi not ediniz.
3. Kur'an-ı Kerim'in sayfalarına dair neleri merak ettiğinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an:

"Toplamak, okumak, bir araya getirmek" anlamlarına gelir. Hz. Peygamber'e vahiy yoluyla gelen, mushaflarda yazılı olan, değiştirilmeden nesilden nesile nakledilen, okunması ve yaşanmasıyla ibadet edilen Allah'ın (cc) kelimadır (bk. Serinsu, 2009).

Yüce Allah, insanlara anlamak, düşünmek, seçim yapabilmek gibi üstün özellikler vermiştir. İnsanlara doğru yolu göstermek için peygamberler ve onların aracılığıyla da kitaplar göndermiştir. Son peygamber Hz. Muhammed 'e (sav) gönderilen kitap *Kur'an-ı Kerim*'dir.

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın (cc) peygamberler aracılığıyla insanlara gönderdiği vahyi bildiren son kitaptır. Diğer kutsal kitaplar, insanlar tarafından zamanla değiştirilmiş, asıl halleri günümüze ulaşamamıştır. Yüce Allah, son ilahi kitap olan Kur'an'ın hiçbir harfinin değiştirilemeyeceğini ve onun korunacağını şu ayette bildirir: **"Doğrusu kitabı biz indirdik, onun koruyucusu elbette biziz."**¹

Görsel 3.2: Müslümanlar Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumaya gayret eder.

Kur'an-ı Kerim'in okunması ve ezberlenmesi ibadettir. İçindeki hükümler bütün insanlar için geçerlidir. Kur'an-ı Kerim, bu hükümlerin daha iyi kavranıp özömsenmesi için parça parça indirilmiştir. Bir bina nasıl tuğla tuğla inşa ediliyorsa, bir fidan nasıl yavaş yavaş boy atıyorsa Kur'an-ı Kerim de böyle tamamlanmıştır.

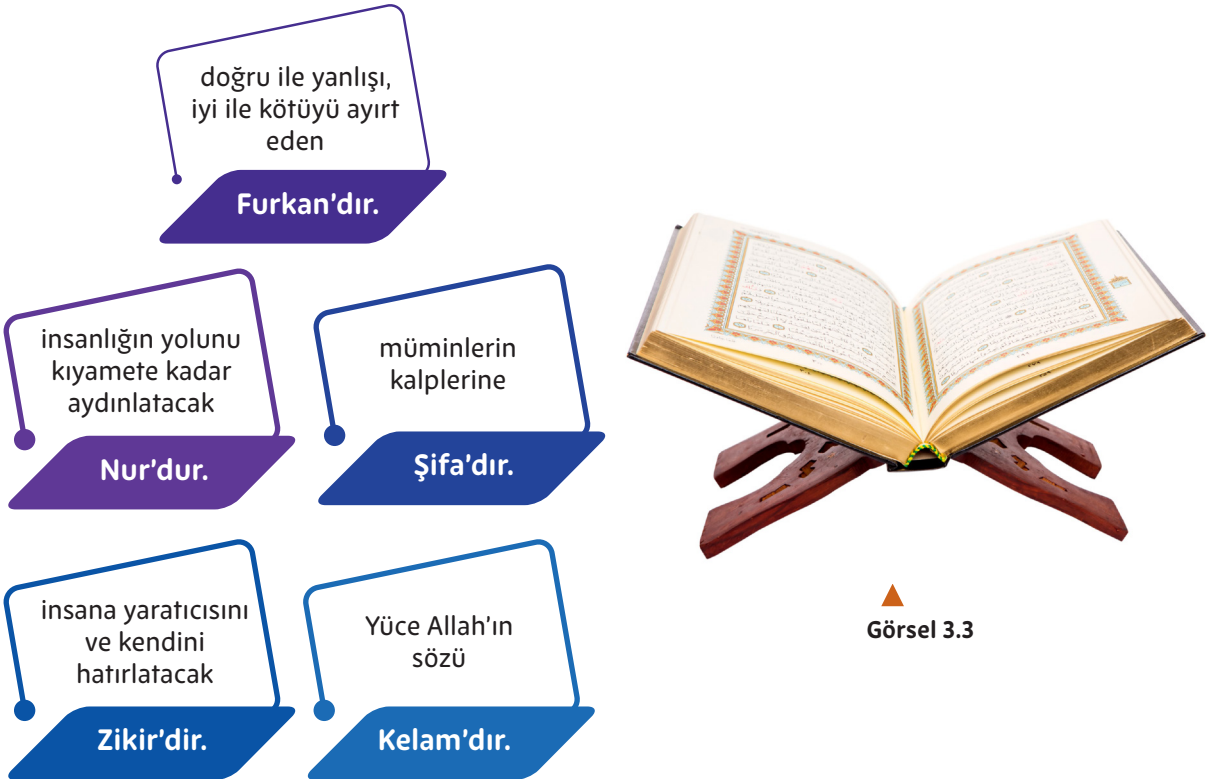
Kur'an-ı Kerim, 610 yılı ramazan ayında indirilmeye başlanmış, vahiy meleği Cebrail tarafından bölümler hâlinde Hz. Muhammed'e (sav) bildirilmiştir. Tamamlanması yirmi üç yıl sürmüştür.

Kur'an-ı Kerim'in dili Arapçadır. Bunun sebebi Hz. Muhammed'in (sav) yaşadığı toplumun dilinin Arapça olmasıdır. Bu durum, Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılmasını ve diğer toplumlara aktarılmasını kolaylaştırmıştır.

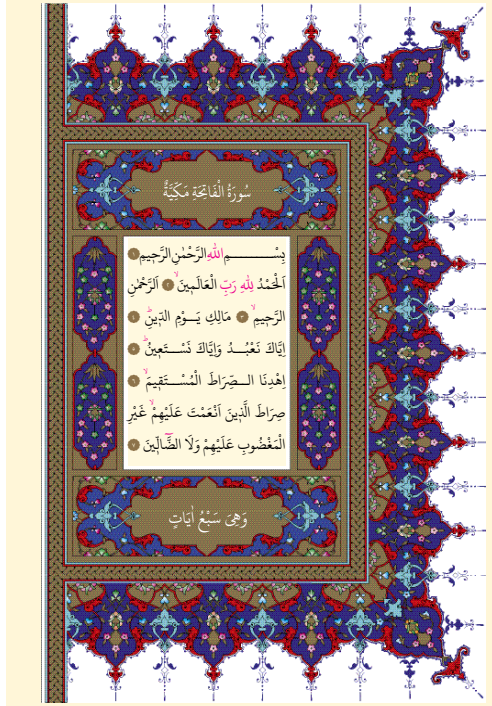
Hz. Muhammed (sav), Kur'an'ın nasıl anlaşılacağını ve yaşanacağını gösteren en güzel örnektir. O, aynı zamanda Kur'an-ı Kerim'in mesajlarını en iyi anlayan ve insanlara açıklayan kişidir. Konuyla ilgili Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: **"Ant olsun, Allah, müminlere kendi içlerinden; onlara ayetlerini okuyan, onları arıtıp tertemiz yapan, onlara kitap ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur..."**²

Kur'an'ın pek çok güzel ismi bulunmaktadır: Furkan, Nur, Şifa, Zikir, Kelam bunlardan bazılarıdır.

Bilgi Görseli 3.1: Kur'an'ın güzel isimleri

Kur'an-ı Kerim'in kendine has bir düzeni vardır. Kur'an'ın iç düzenine ilişkin kavramlar ayet, sure ve cüzdür.

Kur'an surelerini oluşturan harf, kelime veya cümlelere **ayet** denir. Ayetler, içlerinde ayet numaralarının yazılı olduğu küçük yuvarlak işaretlerle birbirinden ayrılır. Bu işaretlere durak adı verilir.

Ayetlerin uzunlukları birbirinden farklıdır. Bir harften oluşan ayetler olduğu gibi bir sayfa uzunluğunda ayet de vardır. Kur'an-ı Kerim'de özel isme sahip olan ayetler de mevcuttur. Örneğin; Bakara suresinin 255. ayeti, Ayetelkursi ismiyle ifade edilir. İlk inen ayetler Alak suresinin ilk beş ayetidir.

Hz. Muhammed (sav), peygamberliğinin yaklaşık 13 yılını Mekke'de, 10 yılını da Medine'de geçirmiştir. Bunun için Hz. Peygamber Mekke'deyken gelen ayetlere Mekki ayet, Medine'deyken gelen ayetlere de Medeni ayet denir.

Kur'an-ı Kerim'in Mekke'de inen ayetlerinde daha çok iman esasları, ahiret inancı ve ahlak ilkeleri anlatılır. Medine'de inen ayetlerde ise genellikle aile ve toplumu ilgilendiren konular yer alır.

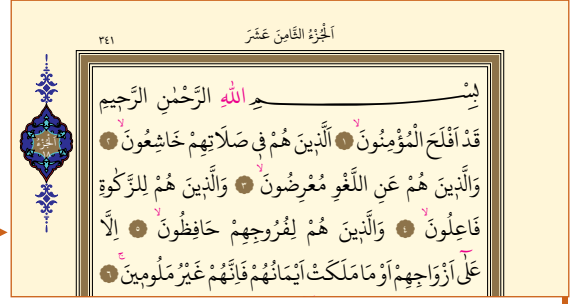
Kur'an-ı Kerim'in ayetlerden oluşan bölümlerine **sure** denir. Sureler, birbirinden besmeleyle ayrılır. Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi Fatiha, son suresi Nas suresidir.

Uzunluk ve kısalık açısından sureler, ayetler gibidir. Kur'an-ı Kerim'de uzun sureler olduğu gibi kısa sureler de vardır. Bakara suresi 286 ayetten oluşur ve Kur'an'ın en uzun suresidir. Buna karşılık bir satırlık sureler de vardır. Üç ayetten oluşan Kevser suresi, Kur'an'ın en kısa suresidir.

Kur'an-ı Kerim'de 114 sure bulunur. Bu sureler isimlerini ya içerisindeki bir kelimeden ya anlatılan olaydan ya da peygamber veya bir canlının isminden alır. Örneğin Yusuf suresinde Hz. Yusuf'un hayat hikâyesi anlatılır. Cuma suresinde cuma namazının Müslümanlara farz kılındığı belirtilir. Nahl suresinde ise bal arısı anlamında "nahl" kelimesi geçtiği için sure bu ismi almıştır.

Kur'an-ı Kerim, ayet ve surelerin yanında cüzler şeklinde de bölümlere ayrılmıştır. **Cüz**, Kur'an-ı Kerim'in yirmi sayfadan oluşan her bir bölümüdür. Her cüzün başlangıcında sayfanın kenarında semboller vardır. Bunlara cüz gülleri denir.

Görsel 3.7: Cüz gülü
18. cüz ilk sayfa

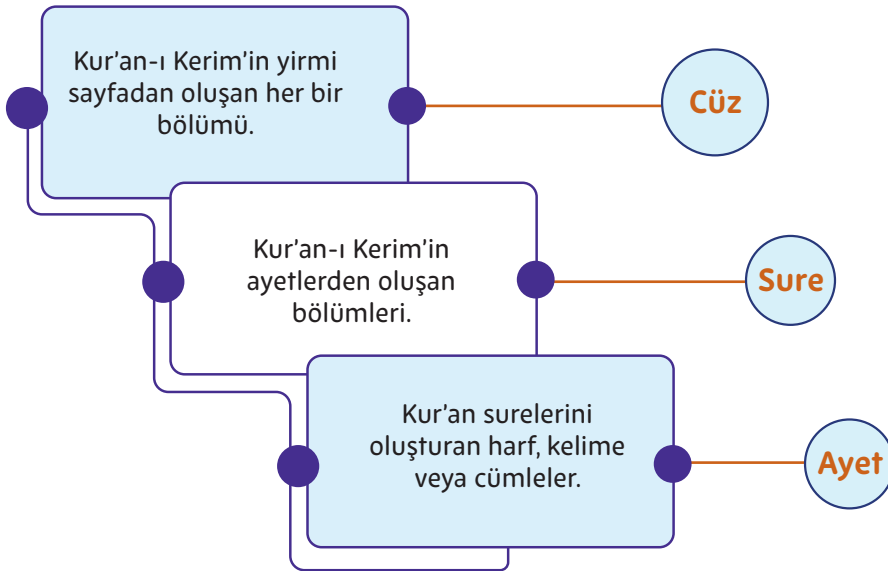

Kur'an-ı Kerim'de 30 cüz bulunur. Kur'an-ı Kerim'in cüzlere ayrılmış olması okunmasını ve *hatmedilmesini* kolaylaştırır. Böylelikle *hafız* olmak isteyenler ezberlerini daha rahat yapar.

hatim: Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna kadar okumaktır.

hafız: Kur'an-ı Kerim'i baştan sona ezberleyen kişiye denir.

Bilgi Görseli 3.2: Kur'an'ın iç düzeniyle ilgili kavramlar

Etkinlik-1

Adı

Kur'an Sayfalarını Keşfedelim!

Amaç

Kur'an-ı Kerim'in iç düzenini çözümleyebilme

Beceri

Çözümleme

Yönerge

Bir sonraki sayfada Kur'an-ı Kerim ile ilgili temel kavramlar ve bilgilerin birbiriyle ilişkisini gösteren bir kavram haritası verilmiştir. Kavram haritasını doğru ifadelerle tamamlayınız.

2. Ayet, sure ve cüz arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Ayet, sure ve cüz kavramlarıyla ilgili etkinliğe ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki tabloda iki parçaya ayrılmış cümleleri anlamlı bir bütün olacak şekilde eşleştiriniz.

1	Kur'an surelerini oluşturan harf, kelime veya cümlelere	gönderilen bir hidayet rehberidir.
2	Kur'an-ı Kerim'de ayetlerden oluşan bölümlere	cüz denir.
3	Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresi	ayet denir.
4	Kur'an-ı Kerim'in en kısa suresi	anlamında kullandığımız bir dua cümlesidir.
5	Kur'an-ı Kerim'in yirmi sayfadan oluşan her bir bölümüne	Bakara suresidir.
6	Kur'an-ı Kerim insanları doğru yola iletmek için	sure denir.
		Kevser suresidir.

3.2. KUR'AN-I KERİM'İN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Konuya Başlarken

1. Aşağıya Kur'an-ı Kerim kavramıyla ilgili zihninizde çağrışım yapan kelimeleri / kavramları bir dakika içinde yazınız.

1		2	
3		4	
5			

2. Verdiğiniz cevaplarla Kur'an-ı Kerim kavramının birlikte kullanıldığı birer cümle yazınız.

1.	Cümle	
2.	Cümle	
3.	Cümle	
4.	Cümle	
5.	Cümle	

Yüce Allah, ilk insan Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed'e (sav) kadar gönderdiği tüm peygamberler aracılığıyla insanlara doğru yolu göstermiştir. Kur'an-ı Kerim de okunup anlaşılacak ve hayatın tüm alanlarında yaşanmak için indirilmiş yol göstericidir. İnsanlığı kötülükten alıkoyup iyiliğe yöneltmek için gönderilmiş son ilahi kitaptır. Kur'an-ı Kerim'i kendisine rehber edinen toplumlar tüm insanlığa örnek olur.

Etkinlik-2

Adı	Kur'an'dan Öğrenelim
Amaç	Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında bilgi toplayabilme
Beceri	Bilgi toplama

Ön Hazırlık

İsra suresi 9. ve Nahl suresi 89. ayetlerinin mealini araştırınız.

Bulduğum bilgiler:	Kullandığım kaynaklar:
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Yönerge

- İsra suresi 9. ayet ve Nahl suresi 89. ayet ile ilgili topladığınız bilgileri ve yararlandığınız kaynakları sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Yararlandığınız kaynakların güvenilirliğini ve ulaştığınız bilgilerin doğruluğunu öğretmeninizle değerlendiriniz.
- İsra suresi 9. ayet ve Nahl suresi 89. ayetten yararlanarak Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerini listeleyiniz.
- Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleriyle ilgili bir afiş hazırlayınız. Hazırladığınız afişin dikkat çekici olmasına özen gösteriniz.

Değerlendirme

- Aşağıdaki öz değerlendirme formu kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanızı en doğru yansıtan seçeneği X ile işaretleyiniz.

	EVET	KISMEN	HAYIR
1 İstenen ayetlerle ilgili bilgi topladım.			
2 İstenen ayetlerle ilgili bilgileri edindiğim kaynağı belirttim.			
3 Kullandığım kaynağın güvenilirliğini öğretmenimle değerlendirdim.			
4 İstenen ayetlerden yararlanarak Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleriyle ilgili bilgi topladım.			
5 Topladığım bilgilerin doğruluğunu değerlendirdim.			
6 Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında ilgi çekici bir afiş hazırladım.			

Kur'an-ı Kerim, insanları iyiye, doğruya ve güzele yönlendirir. Bu konu **"...iyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever."**³ ayetiyle ifade edilir. Kur'an-ı Kerim, Müslümanların birbirleriyle ilişkilerinde ahlaki değerlere uygun davranışlar sergilemelerini öğütler. Ayrıca Kur'an'da doğru sözlü olmak, büyüklere saygı göstermek, çevreyi temiz tutmak gibi pek çok iyi ve güzel davranış emredilir. Bütün bu iyi, doğru ve güzel davranışlar, Kur'an-ı Kerim'de salih amel olarak adlandırılmış ve salih amel işleyenlere mükâfat verileceği belirtilmiştir.⁴

"Size iki şey bırakıyorum. Onlara sınımsız sarıldığınız sürece yolunuzu asla şaşırırmazsınız: Bunlar, Allah'ın Kitabı ve Peygamberinin sünnetidir."

(İmam Malik, Muvatta, Kader, 3.)

Görsel 3.10: Kur'an-ı Kerim, helali ve haramı, iyiye ve kötüyü, doğruyu ve yanlış öğretir.

Kur'an-ı Kerim, insanları kötülüklerden sakındırır. Yasaklanan tutum ve davranışların ne olduğunu açıklar. Müslümanların bu davranışlardan uzak durması gerektiğini öğütler. Bu konu **"Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten meneden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır."**⁵ ayetiyle dile getirilir.

Kur'an-ı Kerim, dünya ve ahiret hayatına dair pek çok konuyu açıklayan bir kitaptır. Bir ayette **"... Bunlar, gerçeği açıklayan kitabın ayetleridir."**⁶ buyrulur bu duruma işaret edilir. Kur'an, insanlara bilmeleri gereken konuları açıklayarak yol gösterir. İnanç esasları, ibadetler, ahlaki değerler, kıssalar ve sosyal hayata dair düzenlemeler Kur'an'ın açıkladığı konulardan bazılarıdır.

Kur'an-ı Kerim insanlara hidayet rehberidir. Kur'an'ın yol göstericiliği **" Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir."**⁷ ayetiyle ifade edilir. Kur'an, insanın yaratılışına, evrendeki mükemmel işleyişe, kâinatta hiçbir şeyin tesadüfen oluşmadığına dikkat çekerek Allah'a (cc) imana çağırır. Allah'ın verdiği nimetleri hatırlatarak insanları O'na şükretmeye teşvik eder. İnsan ilişkileri konusunda öğütler vererek toplumda birlik beraberlik ortamı oluşmasını sağlar.

Kur'an-ı Kerim; insanı, düşünmeye ve aklını kullanmaya yöneltir. İnsanın diğer varlıklardan ayrılmasını sağlayan en önemli özellik, akıllı ve düşünebilen bir varlık olmasıdır. Pek çok ayette insanlara **"Ey akıl sahipleri!"**⁸ diye seslenilir. Kâinatın yaratılışı, belli bir düzen içinde işleyişi, ölümden sonra yeniden diriliş gibi konularda Kur'an ayetleri önemli bilgiler verir ve Müslümanları bu konularda düşünmeye çağırır.

Görsel 3.11: Yüce Allah, insanı en güzel şekilde yaratmıştır.

Bilgi Görseli 3.4: Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri

Kur'an-ı Kerim'in öğütlerine uyan insanlar

Etkinlik-3

Adı	Kur'an'dan Öğrenelim
Amaç	Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında bilgi toplayabilme
Beceri	Bilgi toplama

Yönerge

1. Aşağıdaki ayetleri okuyunuz.

- “Şüphesiz ‘Rabbimiz Allah’tır.’ deyip de sonra dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: ‘Korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) vadedilmekte olan cennetle sevinin!’” (Fussilet suresi, 30. ayet)
- “Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile...” (Al-i İmran suresi, 159. ayet)

2. Bu ayetlerden hareketle aşağıdaki örnek olaylar karşısında bir Müslümanın nasıl davranması gerektiğini ilgili boşluklara yazınız.

3. Yazdıklarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme

Bu etkinlikte paylaşılan örneklerden hareketle aşağıdaki cümleyi tamamlayınız.

İslam dini dürüstlük ve merhamete önem verir. Çünkü _____

Kur'an-ı Kerim'in özellikleriyle ilgili içeriğe ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki ifadeleri kullanarak Kur'an-ı Kerim'in özellikleri hakkında kısa bir metin yazınız. Yazdığınız metin, aşağıda verilen ölçütlere göre değerlendirilecektir.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	Puan
Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerini çözümlemiştir.						
Merhametli ve dürüst olmak hakkında bilinç kazanmıştır.						
Metin, anlamlı ve bütünsel olarak yazılmıştır.						
Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur.						
Sonuç ifadesi konuyu bağlayıcı ve etkileyicidir.						
Toplam						

3.3. KUR'AN-I KERİM'İN ANA KONULARI

Konuya Başlarken

Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah'a, kendimize, ailemize, bütün insanlara, diğer canlılara ve çevreye karşı görevlerimizle ilgili ayetler yer alır. Siz Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen konular hakkında neler biliyorsunuz? Bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 3.12: Müslümanlar, İslam'ın ana konularını Kur'an-ı Kerim'den öğrenirler.

Kur'an-ı Kerim, insanlara doğru yolu gösteren mesajlar içerir. İnsana bireysel ve toplumsal hayatında rehberlik eder. İnsanın Allah'a (cc), yaşadığı topluma ve çevresine karşı görev ve sorumluluklarını bildirir.

Kur'an-ı Kerim'de pek çok konuya yer verilir. İnanç, ibadet, ahlak, bireysel ve toplumsal hayatla ilgili düzenlemeler ve kıssalar bunların başlıcalarıdır.

Etkinlik-4

Adı	Kur'an-ı Kerim'de Neler Var?
Amaç	Kur'an-ı Kerim'i, hayatı tüm yönleriyle ele alan bir ölçüt olarak kabul etme
Beceri	Sınıflandırma

Yönerge

1. Aşağıdaki "Benim Güzel Kitabım" başlıklı metni okuyunuz.
2. Metinde hangi mesajların verildiğini sınıf arkadaşlarınızla belirleyiniz.
3. Metinde verilen mesajlardan hareketle Kur'an-ı Kerim'de ele alınan konuları arkadaşlarınızla paylaşınız.

BENİM GÜZEL KİTABIM

Kur'an-ı Kerim insanları iyiye ve güzele yönlendirir. Onu okumak huzur ve mutluluk verir. Kur'an'ın içeriğinde inanç, ibadet ve ahlak konularında ayetlerin olduğunu görürüz. Ayrıca dünya hayatıyla ilgili nasihat ve tavsiyeler yer alır. İman edenler için Yüce Allah'ın verdiği müjdelere, önceki peygamberlerin hayatlarıyla ilgili olaylar vardır. Nuh Peygamber'in bir gemi yapıp kendisine inananları yanına alarak tufandan kurtuluşu bu olaylardan biridir. Yine İbrahim Peygamber'in ateşe atılıp orada yanmaması, Yunus Peygamber'in balığın karnından kurtarılışı bu olaylara gösterilebilecek örneklerdendir.

Kur'an'da, gökyüzü ve yeryüzünün yaratılışı ile ilgili düşündürücü ve ders veren ayetler dikkatimizi çeker. "Güneşi aydınlatıcı, ayı ise aydınlık yapan, yılların sayısını ve hesaplamayı bilirsiniz diye ona menziller belirleyen O'dur..." (Yunus suresi, 5. ayet) ayeti bu konuda örnek gösterilebilir. Bununla beraber iyi ve güzel işler yapmamız, anne babamıza iyi davranmamız, her zaman doğru sözlü olmamız gerektiğine dair önemli tavsiyeler de vardır.

Nasıl dua edeceğimizi gösteren peygamber duaları da Kur'an'da vardır. Mesela Hz. Süleyman'ın şu duasını örnek verebiliriz: "... Ey Rabbim! Gerek bana gerekse anne babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kullarının arasına kat!" (Neml suresi, 19. ayet)

(Bu kitap için yazılmıştır.)

Değerlendirme

Bu etkinlikten önce Kur'an-ı Kerim'in ele aldığı konularla ilgili ne biliyordum?

Bu etkinlikle Kur'an-ı Kerim'in ele aldığı konularla ilgili neler öğrendim?

Bu etkinlikten sonra Kur'an-ı Kerim'in ele aldığı konularla ilgili başka neleri araştırmak isterim?

3.3.1. İnanç

Görsel 3.13: Yüce Allah, yağmurla toprağa hayat verir.

“Ey iman edenler! Allah’a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin...” (Nisa suresi, 136. ayet)

“Allah’ın mesicitlerini ancak Allah’a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.” (Tevbe suresi, 18. ayet)

İnanç, “itikat, iman, birine duyulan güven” anlamına gelir. Yüce Allah’ın, peygamberleri aracılığıyla bildirdiği esasları tereddütsüz kabul etmek, gerçek ve doğru olduğuna gönülden inanmaktır.⁹

İslam dininin altı temel inanç esası vardır. Bu esasların temelini Allah’ın (cc) varlığına ve birliğine iman oluşturur. Allah (cc), bütün evreni yaratan, her şeyi gören, işiten ve her şeye gücü yetendir. Allah’a (cc) inanmak, mümin olmanın ilk şartıdır. Kur’an-ı Kerim’in birçok ayetinde Allah’ın (cc) birliği ve yüceliği vurgulanır.¹⁰

Aralarında fark gözetmeksizin tüm peygamberlere iman etmek, İslam inanç esaslarındandır. Peygamberlere iman, Allah’ın (cc) insanlar arasından seçtiği kimselere ve onların Allah’tan (cc) getirdiği vahyin doğru olduğuna inanmaktır. Kur’an-ı Kerim’de **“... Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur.”**¹¹ buyrulur her topluluğa peygamber gönderildiği belirtilir.

Peygamberler, Yüce Allah’tan aldıkları vahiyle insanlara doğru yolu gösterir, onları iyi ve güzel olana yönlendirir. Bu vahiylerin yer aldığı kitaplara ilahi kitaplar denir. Peygamberlere iman, Yüce Allah (cc) tarafından onlara indirilen ilahi kitaplara inanmayı da gerektirir.

İlahi kitaplar, peygamberlere vahiy yoluyla ulaşmıştır. Vahiy ulaştırmanın yollarından biri de vahiy meleğinin görevlendirilmesidir. Meleklerle iman, İslam dininin inanç esaslarından biridir. Melekler, Allah (cc) tarafından yaratılmış varlıklardır. Yüce Allah’ın verdiği çeşitli görevleri sorgusuz sualsiz yerine getirirler. Bir ayette ilahi kitaplara ve meleklerle iman hakkında şöyle buyrulur: **“Peygamber, Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Her biri Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler...”**¹²

Kur’an’da yer alan inanç esaslarından biri de ahirete imandır. Ahiret, dünya hayatındaki söz ve davranışların sonuçlarının alınacağı ve değerlendirileceği ölümden sonraki hayattır.¹³ Kur’an’da ahirete iman, Allah’a (cc) iman ile yan yana zikredilir. Kader ve kazaya iman da inanç esaslarındandır. Kur’an-ı Kerim’de Yüce Allah’ın her şeyi bir ölçüye göre yarattığı bildirilir.¹⁴

İnanç esasları bir bütündür. Müslümanlar Kur’an’da yer alan inanç esaslarını hiçbir şüphe taşımadan gönülden kabul eder. Söz ve davranışlarında iyi ve güzel olanı yapmaya gayret eder, sorumluluklarının bilincinde olur ve bunları davranışlarına yansıtır.

3.3.2. İbadet

İbadet, "boyun eğme, itaat, saygı duyma" anlamlarına gelir. Allah'ın (cc) insanlara emrettiği ve insanların da yapmakla yükümlü oldukları tüm davranışlardır.¹⁵ Kur'an-ı Kerim'de insanın Allah'a ibadet etmek için yaratıldığı ifade edilir.¹⁶

Kâinattaki tüm varlıklar, Allah'a (cc) ibadet eder. **"Görmez misin göklerde ve yeryüzünde bulunanlar; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu hep O'na secde etmektedir!.."**¹⁷ ayetiyle bu duruma işaret edilir.

Kur'an-ı Kerim'de namaz, oruç, zekât ve hac ibadetiyle ilgili pek çok ayet bulunur.¹⁸ Bununla birlikte anne babaya iyi davranmak,¹⁹ sadaka vermek,²⁰ kurban kesmek,²¹ Kur'an okumak,²² dua etmek²³ de ibadet sayılır.

Bilgi Görseli 3.5: Kur'an-ı Kerim'de anlatılan bazı ibadetler

Görsel 3.14

"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Resüle itaat edin ki size merhamet edilsin."

(Nur suresi, 56. ayet)

Görsel 3.15

"... Öyle ise içinizden kim bu aya (ramazana) ulaşırsa onu oruçla geçirsin..."

(Bakara suresi, 185. ayet)

Görsel 3.16

"... Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır..."

(Al-i İmran suresi, 97. ayet)

Allah'ın (cc) rızasını kazanma amacı taşıyan davranışlar da ibadet kapsamında değerlendirilir. İnsanlara karşı güler yüzlü olmak, hasta birini ziyaret ederek hâlini sormak, biriyle karşılaştığında selam vermek, canlıları korumak bunlara örnektir. İbadet, Allah'a (c.c.) bağlılığın, samimiyet ve teslimiyetin ifadesidir. İman, ibadetler yoluyla kalbe yerleşir. İbadetlerde devamlılık, insanda ahlaki değerlerin yerleşmesini sağlar ve sorumluluk bilincini geliştirir.

3.3.3. Ahlak

Ahlak, "huy, mizaç, karakter" anlamlarına gelir. İnsanı iyi veya kötü olarak niteleyen özellikler, huylar ve bunların etkisiyle ortaya çıkan davranışlardır.²⁴

Kur'an-ı Kerim'in ana konularından birisi de ahlaktır. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de adaletle davranmayı ve iyilikte yarışmayı emreder. Konuyla ilgili bir ayette **"Allah şüphesiz adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla bakmayı emreder; hayasızlığı, fenalığı ve haddi aşmayı yasak eder..."**²⁵ buyrulur.

Görsel 3.17: İslam dini, güzel ahlakı öğretir.

İslam dininin temel amacı, insanların güzel ahlaka sahip olmasını sağlamaktır. Hz. Peygamber; sevgi, merhamet, şefkat, samimiyet, sadakat, kardeşlik gibi pek çok ahlaki değeri hayatında uygulayarak Müslümanlara örnek olmuştur. O; insanlara karşı şefkatli ve saygılı olmayı, anne babaya iyilik yapmayı, hastaları ziyaret etmeyi, hediyeleşmeyi, selamlaşmayı, kısaca hayata dair güzel olan her şeyi öğretmiştir. Bu konu Kur'an'da şöyle açıklanır: **"Kendi aranızdan, size ayetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size Kitab'ı, hikmeti ve bilmediklerinizi öğreten bir peygamber gönderdik."**²⁶

Bilgi Görseli 3. 6: Kur'an-ı Kerim'de tavsiye edilen ve yasaklanan davranışlar

Hiz. Aişe'ye "Ey müminlerin annesi, bana Resulullah'ın ahlakını anlat." dedim. O da şöyle dedi: "Sen Kur'an okumuyor musun? Resulullah'ın ahlakı Kur'an idi..." (Ebu Davud, Tatavvu, 26.)

KUR'AN-I KERİM'DE

TAVSİYE EDİLEN DAVRANIŞLAR

İyilik yapmak	Güzel söz söylemek
Doğru ve dürüst olmak	Sabretmek
Yardımlaşmak	Adaletli olmak

YASAKLANAN DAVRANIŞLAR

Dedikodu yapmak	İftira atmak
Yalan söylemek	Cimri davranmak
İsraf etmek	Alay etmek

3.3.4. Sosyal Hayat

Kur'an-ı Kerim, hayatın tüm alanlarını düzenleyen, Müslümanlara toplum olarak nasıl yaşamaları gerektiğini bildiren bir kılavuzdur. Bu nedenle içerisinde sosyal hayatı konu edinen ayetler de bulunur. Böylece insanların birbirleriyle ilişkilerini ve toplum hayatını düzenler.

Örneğin **“Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik...”**²⁷ ayetiyle aile ilişkilerinin önemine işaret edilir. Başka bir ayette **“Ölçtüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın. Bu daha hayırlı, sonuç bakımından daha güzeldir.”**²⁸ buyrukları alışveriş esnasında dürüst olmanın önemi vurgulanır.

▲ Görsel 3.18: Kur'an-ı Kerim, aile bağlarına önem verir.

Müslümanlar, bireysel ve toplumsal hayatlarında Kur'an'ı rehber edinirler. Bu sayede hayatlarının her alanına doğruluk, dürüstlük, adalet gibi ahlaki değerleri yansıtır.

3.3.5. Kıssalar

Kıssa, “hikâye etmek, anlatmak, haber vermek” anlamlarına gelir. Kur'an-ı Kerim’de geçmiş peygamberler ve kavimlerle ilgili ibret verici olayları ifade eder.²⁹

Kıssalarda, peygamberlerin örnek şahsiyetlerinden bahsedilir. Onların insanları tevhit inancına davet etmeleri, bu süreçte karşılaştıkları zorluklar anlatılır. Geçmiş milletlerin sergiledikleri tutum ve bunların sonucu gösterilir.

Kur'an-ı Kerim’in ana konuları arasında yer alan kıssalar, insanlara öğüt ve ders niteliğindedir. **“Andolsun ki, onların kıssalarında akıl sahipleri için ibret vardır...”**³⁰ ayetiyle Kur'an-ı Kerim’de kıssaların anlatılma amacı bildirilir.

Kur'an kıssalarının bir amacı da Hz. Peygamber’e inanmayanları uyarmak, Hz. Peygamber ve ilk Müslümanların yaşadığı sıkıntılara karşı onların dayanma gücünü artırmaktır. Bu durum Kur'an-ı Kerim’de **“(Ey Muhammed!) Peygamberlerin haberlerinden, kendileriyle senin kalbini pekiştirdiğimiz her bir haberi sana aktarıyoruz. Bunlarda, sana hak, müminlere de bir öğüt ve hatırlatma gelmiştir.”**³¹ ayetiyle dile getirilir.

Kıssalar, geçmişte meydana gelen olayları haber vermekten ibaret değildir. Yaşadığımız döneme de ışık tutar ve Müslümanlara kılavuzluk eder.

Etkinlik-5

Adı	Kur'an'ın Ana Konularını Sınıflandırıyoruz
Amaç	Kur'an'ın ana konularını sınıflandırabilme
Beceri	Sınıflandırma

Yönerge

1. Aşağıdaki ayetleri okuyunuz. Bu ayetleri Kur'an-ı Kerim'in ana konularına göre ilgili sütunlara ayet numaralarını yazarak sınıflandırınız.

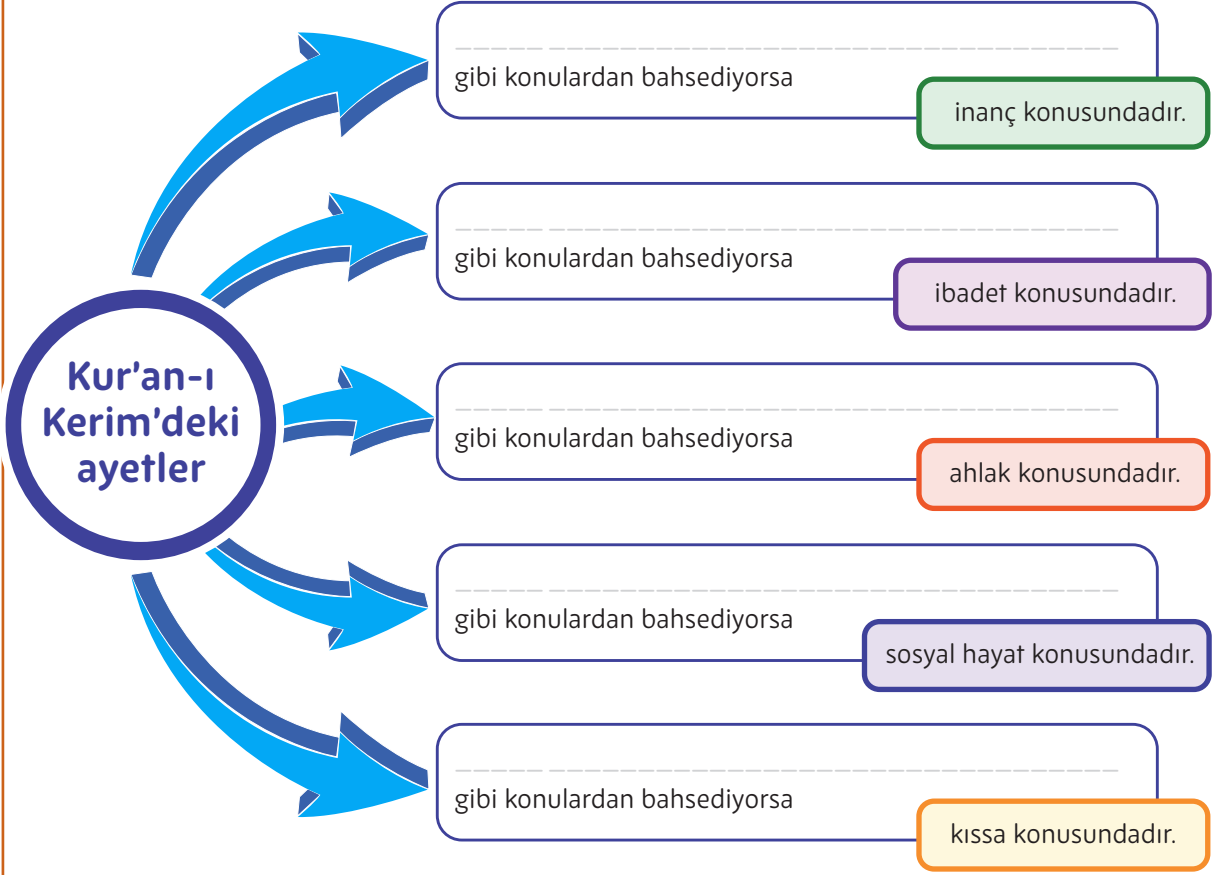
- "Ölçtüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın. Bu daha hayırlı, sonuç bakımından daha güzeldir."
(İsra suresi, 35. ayet)
- "... Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin..."
(Hucurat suresi, 12. ayet)
- "Artık siz Allah'a, peygamberine ve indirdiğimiz nûra (Kur'an'a) iman edin. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."
(Teğabün suresi, 8. ayet)
- "... Öyleyse içinizden kim bu aya (ramazana) ulaşırsa onu oruçla geçirsin..."
(Bakara suresi, 185. ayet)
- "... Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşla, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin..."
(Nisa suresi, 36. ayet)
- "Sana bu Kur'an'ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin."
(Yusuf suresi, 3. ayet)
- "Sabır ve namaz ile Allah'tan yardım isteyin. Şüphesiz o (sabır ve namaz), Allah'a saygıdan kalbi ürperenler dışında herkese zor ve ağır gelen bir görevdir."
(Bakara suresi, 45. ayet)

Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları

İnanç	İbadet	Ahlak	Sosyal Hayat	Kıssa

Değerlendirme

1. Aşağıdaki şemayı inceleyiniz ve verilen boşluklara üçer tane doğru ifade yazınız.

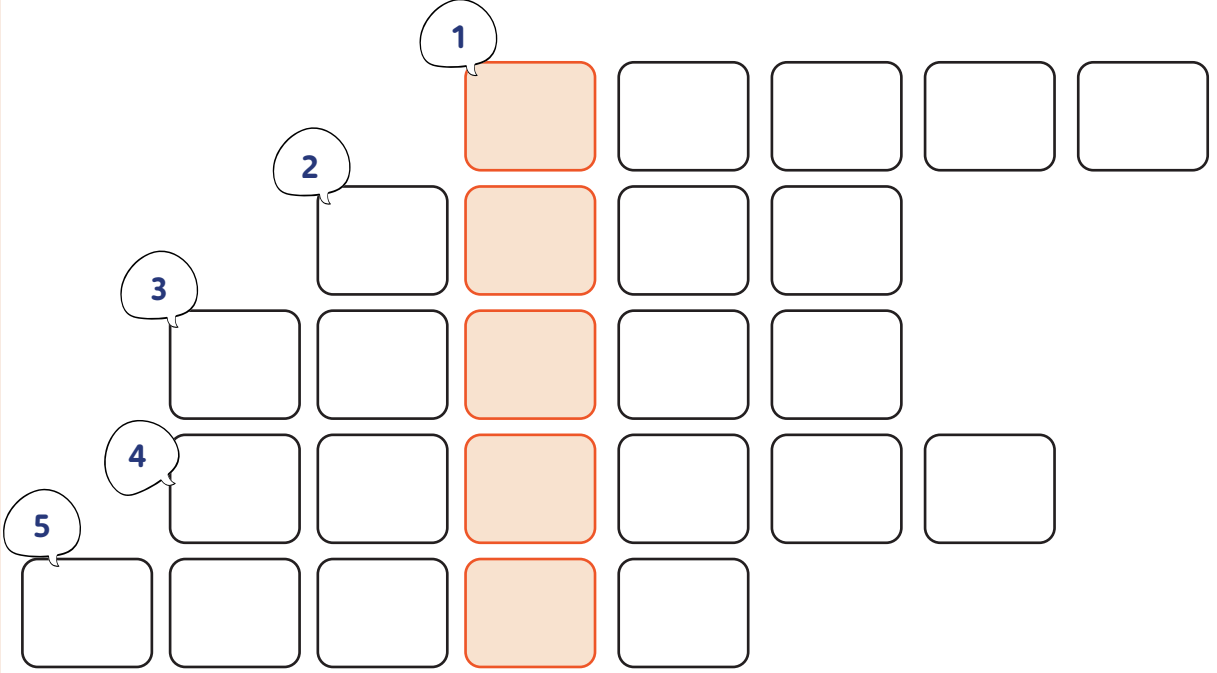

Kontrol Noktası

1. Aşağıdaki ayetlerin Kur'an'ın ana konularından hangisiyle ilgili olduğunu yazınız.

	Ayetler	Konuları
1.	"Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat suresi, 56. ayet)	_____
2.	"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin." (Ahzab suresi, 70. ayet)	_____
3.	"İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik..." (Lokman suresi, 14. ayet)	_____
4.	"... (geçmiş peygamberler ve ümmetlerinin) kıssalarında akıl sahipleri için pek çok ibretler vardır..." (Yusuf suresi, 111. ayet)	_____
5.	"Muhakkak ki Allah iman edip salih ameller işleyenleri içinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır..." (Hac suresi, 14. ayet)	_____

2. Aşağıdaki soruların cevaplarını ilgili alana yazarak renkli bölümdeki şifreyi bulunuz.

Sorular

1. Kur'an-ı Kerim'de anlatılan geçmiş peygamberler ve kavimlerle ilgili ibret verici olaylar.
2. Ayetlerden oluşan bölümlere verilen ad.
3. İçlerinde ayet numaralarının yazılı olduğu küçük yuvarlak işaretler.
4. Allah'ın (cc) insanlara emrettiği ve insanların da yapmakla yükümlü oldukları tüm davranışlar.
5. Allah'ın (cc) peygamberleri aracılığıyla bildirdiği esasları tereddütsüz kabul etmek.

3.4. BİR SURE ÖĞRENİYORUM: KEVSER SURESİ

Konuya Başlarken

Kevser suresi, üç ayetten oluşur ve Kur'an-ı Kerim'in en kısa suresidir. Kevser suresi hakkında neler biliyorsunuz? Daha önce Kevser nehri ifadesini duydunuz mu?

Kevser suresi, adını ilk ayette geçen kevser kelimesinden alır. Kevser, "bolluk, bereket, maddi ve manevi çokluk, neslin çoğalması, iyilik ve hayır" gibi anlamlara gelir. Hz. Muhammed'in (sav) cennette müminlerle başında buluşacağı nehir veya havuza da kevser denir. Hz. Muhammed (sav) **"O, Rabbimin bana vadettiği, cennette bir nehirdir."**³² buyurarak kevseri açıklamıştır.

Kevser Suresi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 أَنَا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝
 إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ ۝

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm

Anlamı

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

1. İnnâ e'taynâ kelkevşer
2. Fesalli lirabbike venhar
3. İne şânieke hüvel ebter

1. Şüphesiz biz sana bitip tükenmez nimetler verdik.
2. Şimdi sen rabbin için namaz kıl ve kurban kes!
3. Asıl soyu gelmeyecek olan, sana karşı nefret duyandır.

Kevser suresini
dinlemek
için karekodu
kullanabilirsiniz.

Cahiliye Dönemi'nde bir kişinin soyunun sadece erkek çocukları tarafından devam edeceği kabul edilirdi. Hz. Muhammed'in (sav) Hz. Hatice ile evliliğinden olan ilk çocuğu Kasım, küçük yaşta vefat etmişti. Bunun üzerine bazı müşrikler, Hz. Peygamber'in soyunun devam etmeyeceğini iddia ederek onu üzecek sözler söylediler. Hatta ondan bahsederken "nesli kesik" anlamına gelen "ebter" ifadesini kullandılar. Hz. Peygamber, müşriklerin bu aşağılayıcı sözlerine çok üzüldü. Bunun üzerine Yüce Allah, müşriklere bir cevap niteliğinde olan Kevser suresini indirdi. Kevser suresi, Hz. Peygamber için hem bir teselli hem de umut oldu.

Yüce Allah, Kevser suresiyle Hz. Muhammed'e (sav) pek çok nimet verdiğini müjdelemiştir. Bu nimetlerden biri de onun neslinin devam etmesidir. Hz. Peygamber'in soyu, kızı Hz. Fatıma'nın çocukları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile devam etmiştir. Böylelikle soyun yalnızca erkek çocuk tarafından devam edeceğine yönelik anlayış reddedilmiştir.

Kevser suresi, namaz sırasında Fatiha'dan sonra okunan surelerdendir. Allah'ı (cc) anmak ve O'nun verdiği nimetlere şükretmek amacıyla bu sure okunur.

müşrik:

Allah'a ortak ko-
şan, birden fazla
tanrı olduğuna
inanan kimse.

Etkinlik-6

Adı	Kevser Suresini Öğreniyorum
Amaç	Kevser suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme
Beceri	Yorumlama

Yönerge

1. Aşağıda karışık olarak verilen Kevser suresinin okunuşunu doğru şekilde sıralayınız ve Kevser suresini doğru telaffuzuyla sesli olarak okuyunuz.

	Fesalli lirabbike
1	İnnâ e'taynâ kelkevşer
	hüvel ebter
	venhar
	İnne şânieke

2. Kevser suresinin anlamını okuyunuz ve çıkardığınız mesajları örnek cümleden yararlanarak boş bırakılan yere yazınız.

- Allah (cc) insanlara pek çok nimet vermiştir.

- _____
- _____
- _____

3. Kevser suresinin vermek istediği mesajlara uygun davranışlarda bulunmak için neler yapabilirsiniz? Örnekler veriniz.

Değerlendirme

1. Size göre Kevser suresinin anlamını bilerek okumakla anlamını bilmeden okumak arasındaki fark nedir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Etkinlik-7

Adı	Büyüklerimle Konuşuyorum
Amaç	Kevser suresini kendi hayatı için anlamlı bir hâle getirebilme
Beceri	Yorumlama

Ön Hazırlık

1. Aşağıdaki Kevser suresiyle ilgili sorulardan yararlanarak aile büyüklerinizden biriyle röportaj yapınız ve cevapları aşağıdaki tabloya not alınız.

Sorular	Cevaplar
1 Kevser suresini hangi durumlarda okursunuz?	
2 Kevser suresini okuduğunuzda ne hissedersiniz?	

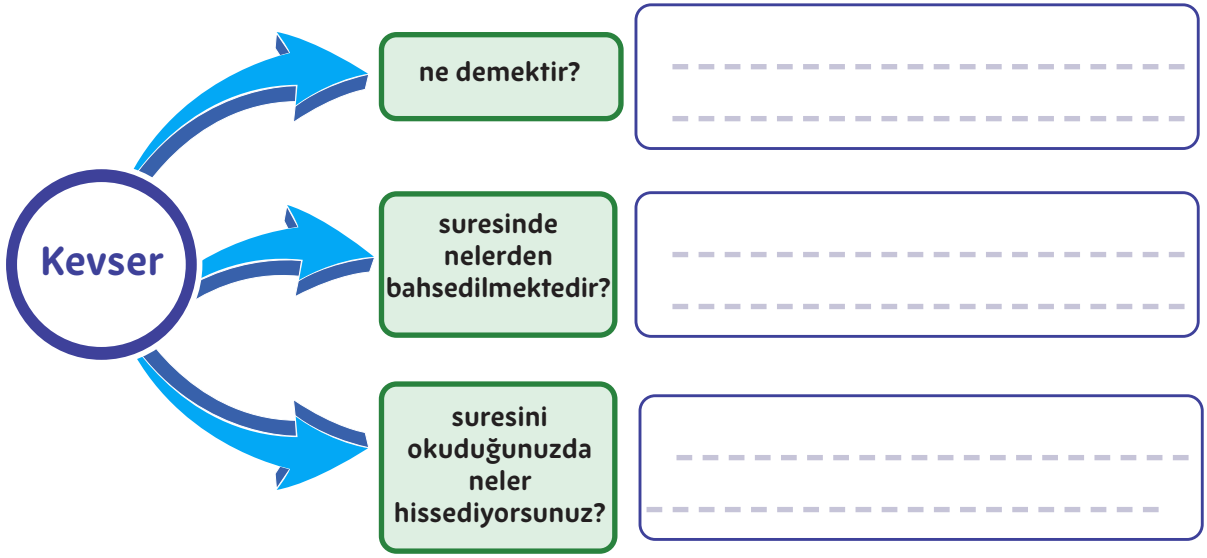
Yönerge

1. Yaptığınız röportajı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Kevser suresini günlük hayatınızda hangi durumlarda okuyabilirsiniz? Örnekler veriniz.

Değerlendirme

1. Kevser suresini okumanın Allah'la (cc) bağınızı nasıl etkilediğini iki cümle ile özetleyiniz.

Kontrol Noktası

3. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Amaç:

- Kur'an-ı Kerim'in iç düzenini çözümleyebilme
- Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleri hakkında bilgi toplayabilme
- Kuran-ı Kerim'in ana konularını sınıflandırabilme

Görev:

Kur'an-ı Kerim'in sayfa düzeniyle ilgili kavramları belirlemek, temel özellikleriyle ilgili bilgilerinizi kaydetmek, ana konularını sınıflandırmak üzere Kur'an-ı Kerim bülteni hazırlamanızdır.

Beceriler:

- Çözümleme
- Bilgi Toplama
- Sınıflandırma

Ürün:

Kur'an-ı Kerim Bülteni

Puanlama Yöntemi:

Dereceli Puanlama Anahtarı ve Öz Değerlendirme Formu

Süre:

Hazırlık: 2 Hafta
Sınıf İçi Performans: 40 dakika

Yönerge

Hazırlık Aşaması

1. Kur'an-ı Kerim'in iç düzeni, temel özellikleri ve ana konuları hakkında bilgi toplayınız.
2. Farklı bülten örnekleri inceleyerek bir şablon belirleyiniz.
3. Kur'an-ı Kerim'in sayfa düzeni hakkında resim ve fotoğraflar bulunuz.

Sınıf İçi Performans Aşaması

4. Topladığınız bilgilerden yararlanarak belirlediğiniz şablona uygun Kur'an-ı Kerim bülteni hazırlayınız.

Görevinizi yaparken şunlara dikkat etmelisiniz:

- Topladığınız bilgilerin doğru olmasına özen gösteriniz.
- Topladığınız bilgileri bültende doğru başlıklar altında sınıflandırınız.
- Yazım ve noktalama kurallarına uymaya dikkat ediniz.
- Bülteninizi resim ve fotoğraflarla zenginleştiriniz.
- Çalışmanızın sonunda hangi kaynaklardan yararlandığınızı belirtiniz.

Değerlendirme Ölçütleri

Bu çalışmada ortaya koyduğunuz ürün aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

- Konu hakkında bilgi toplama: Ayet, hadis, TDV İslam Ansiklopedisi, Dini Terimler Sözlüğü, Güncel Türkçe Sözlük'ten konu ile ilgili bilgiler toplanmalı.
- Çözümleme: Bilgiler başlıklarına göre çözümlenip sınıflandırılmalı.
- Görsel Materyal Kullanımı: Çalışmada resim ve fotoğraflardan yararlanılmalı.
- Sunma: Hazırlanan bültenler açık ve anlaşılır bir dille sunulmalı.

Dereceli
Puanlama
Anahtarı

Öz.
Değerlendirme
Formu

Zenginleştirme

Destekleme

3. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

A. Aşağıdaki soruyu grafik bilgiye göre cevaplayınız.

1. Bu grafik bilgiye göre aşağıdaki ifadelerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

☐	a) Kur'an-ı Kerim ibadetleri öğretir.
☐	b) Kevser, "bolluk, bereket, neslin çoğalması, iyilik" gibi anlamlara gelir.
☐	c) Cüz gülü adı verilen semboller, cüz başlangıcına işaret eder.
☐	ç) Kur'an'da kıssalar insanların öğüt alması için anlatılır.
☐	d) Kur'an-ı Kerim'in başlıca konuları; inanç, ibadet, ahlak, sosyal hayat ve kıssalardır.
☐	e) Duraklar, ayetlerin bittiği yeri gösterir.
☐	f) Kur'an-ı Kerim ayet, sure, cüz şeklinde bölümlere ayrılmıştır.
☐	g) Kur'an-ı Kerim aile hayatına önem verir.
☐	ğ) Bakara suresi, Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresidir.
☐	h) Kur'an-ı Kerim'in öğütlerine uyan insanlar, güzel davranışlar sergiler.
☐	ı) Sure, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerden oluşan bölümleridir.
☐	i) Kur'an-ı Kerim'de İslam'ın inanç esasları anlatılır.
☐	j) Kur'an-ı Kerim iyiyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlışlı öğretir.
☐	k) Kur'an-ı Kerim'de 30 cüz bulunur.

- B. Aşağıdaki kutucuklarda Kur'an-ı Kerim'le ilgili bazı kavramlar verilmiştir. Soruları kutucuklardaki harfleri kullanarak cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru için kullanabilirsiniz.**

a Sure	b Hafız	c Hatim
ç Durak	d AyeteLKürsi	e Ayet
f Bakara	g Kevser	ğ Cüz

2. Kur'an-ı Kerim'in iç düzeniyle ilgili kavramlar hangileridir?

3. Kur'an-ı Kerim'in en kısa suresi hangisidir?

4. Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna kadar okumak anlamına gelen kavram hangisidir?

5. Bakara suresinin 255. ayetine verilen özel isim hangisidir?

6. Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresi hangisidir?

7. Kur'an-ı Kerim'i baştan sona ezberleyen kişiye verilen isim hangisidir?

C. Aşağıdaki soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

8. Aşağıdaki tabloda Kur'an-ı Kerim'in temel özellikleriyle ilgili bazı ayetler verilmiştir. Bu ayetlerden hareketle Kur'an-ı Kerim'in temel özelliklerini sıralayınız.

Ayetler	Ayet numaraları
"... Bunlar,, gerçeği açıklayan kitabın ayetleridir."	Yusuf suresi, 1. ayet
"... Ey akıl sahipleri Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz."	Maide suresi, 100. ayet
"Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir."	Bakara suresi, 2. ayet
"... İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever."	Bakara suresi, 195. ayet

9-10. soruları verilen metinden hareketle cevaplayınız.**KUR'AN-I KERİM'DE NELER VAR?**

Kur'an-ı Kerim, kâinatın ve bütün varlıkların yaratıcısı olan Yüce Allah'ın varlığını ve birliğini vurgular. Allah'a (cc), meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kaza ve kadere imanı konu edinir. Yüce Allah'a duyulan sevgi ve bağlılığın ifadesi olarak namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetleri öğretir. Kur'an-ı Kerim, aile fertleri başta olmak üzere insanların birbirlerine karşı sorumluluklarını bildirir. Anne babaya iyi davranmak, verilen sözü yerine getirmek, merhametli olmak gibi güzel davranışları öğütler. Kur'an-ı Kerim dedikodu yapmak, yalan söylemek, iftira atmak gibi kötü davranışları ise yasaklar. İnsanların öğüt ve ders alması için peygamber hayatlarını ve geçmişte yaşayan toplumlarla ilgili ibret verici olayları anlatır.

9. Kur'an-ı Kerim'de yer alan başlıca konuları sınıflandırınız.

10. Kur'an'ın öğütlerine uyan bir insandan hangi davranışlar beklenir? Yorumlayınız.

E. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların cevaplarını işaretleyiniz.**11.**

Selma, okul bahçesinde yere düşen bir arkadaşını görmüş ve ayağa kalkması için yardım etmiştir.

Selma'nın bu davranışı aşağıdaki ayetlerden hangisiyle doğrudan ilişkilendirilebilir?

- A) "Doğrusu kitabı biz indirdik, onun koruyucusu elbette biziz." (Hicr suresi, 9. ayet)
- B) "... İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever." (Bakara suresi, 195. ayet)
- C) "... Bunlar, gerçeği açıklayan kitabın ayetleridir." (Yusuf suresi, 1. ayet)
- D) "... Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur." (Fatır suresi, 24. ayet)

12.

- I. Kelimeîşhadetle son bulur.
- II. Hz. Muhammed'e (sav) neslinin devam etmesiyle ilgili müjdeyi anlatır.
- III. Namaz sırasında Fatiha'dan sonra okunan surelerdendir.
- IV. Hz. İbrahim'e ve ailesine dua içerir.

Numaralanmış cümlelerden hangileri Kevser suresiyle ilgilidir?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve IV

13.

Ahmet Öğretmen, Yüce Allah'ın (cc) insanlara emrettiği, insanların da yapmakla yükümlü oldukları tüm davranışlara ibadet denildiğini ve insanın Allah'a (cc) ibadet etmek için yaratıldığını söylemiştir. Bunun üzerine Harun söz alarak bu durumu ifade eden bir ayet okumuştur.

Buna göre Harun'un okuduğu ayet aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) "... Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Biriniz diğerinizi arkasından çekiştirmesin..." (Hucurat suresi, 12. ayet)
 B) "Ölçtüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın..." (İsra suresi, 35. ayet)
 C) "Sana bu Kur'an'ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz..." (Yusuf suresi, 3. ayet)
 D) "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat suresi, 56. ayet)

14.

Öğretmen, öğrencilere "Kur'an-ı Kerim'in sayfa düzeniyle ilgili neler öğrendiniz?" diye sormuştur.

Meryem: Kur'an-ı Kerim'deki her cümleye ayet denir.

Eren: Cüz gülü, ayet numaralarının yazılı olduğu küçük yuvarlak işaretlerdir.

Elif: Ayetlerden oluşan ve birbirinden besmeleyle ayrılan bölümlere sure adı verilir.

Salih: Kur'an-ı Kerim'in yirmi sayfadan oluşan her bir bölümüne cüz denir.

Buna göre hangi öğrencinin verdiği cevap yanlıştır?

- A) Elif
 B) Eren
 C) Meryem
 D) Salih

15.

İnnâ e'taynâ kelkevşer	I	lirabbike
II	İnne şânieke	III

Verilen tabloda numaralı yerlere sırasıyla aşağıdaki ifadelerden hangileri getirilmelidir?

I	II	III
A) Fesalli	venħar	hüvel ebter
B) venħar	hüvel ebter	Fesalli
C) Fesalli	hüvel ebter	venħar
D) venħar	Fesalli	hüvel ebter

Sonnotlar

- 1 Hicr suresi, 9. ayet
 2 Al-i İmran suresi, 164. ayet
 3 Bakara suresi, 195. ayet
 4 bk. Bakara suresi, 277. ayet
 5 Al-i İmran suresi, 104. ayet
 6 Yusuf suresi, 1. ayet
 7 Bakara suresi, 2. ayet
 8 bk. Maide suresi, 100. ayet; Talak suresi, 10. ayet
 9 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 168-169.
 10 bk. İhlas suresi, 1-4. ayetler
 11 Fatır suresi, 24. ayet
 12 Bakara suresi, 285. ayet
 13 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 8.
 14 bk. Nisa suresi, 136. ayet; Kamer suresi, 49. ayet
 15 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 153.
 16 bk. Zariyat suresi, 56. ayet
 17 Hac suresi, 18. ayet

- 18 bk. Bakara suresi, 43. ayet; Enam suresi, 72. ayet;
 Enbiya suresi, 73. ayet; Nur suresi, 56. ayet
 19 bk. İsra suresi, 23. ayet
 20 bk. Hadid suresi, 18. ayet
 21 bk. Hac suresi, 34. ayet
 22 bk. Enam suresi, 155. ayet
 23 bk. Araf suresi, 180. ayet
 24 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 9.
 25 Nahl suresi, 90. ayet
 26 Bakara suresi, 151. ayet
 27 Ahkaf suresi, 15. ayet
 28 İsra suresi, 35. ayet
 29 bk. MEB Dinî Terimler Sözlüğü, s. 204.
 30 bk. Yusuf suresi, 111. ayet
 31 Hud suresi, 120. ayet
 32 Ebu Davud, Salat, 121-122.

4. ÜNİTE

PEYGAMBER KISSALARI

Konular

- 4.1. Allah'ın Elçileri: Peygamberler
- 4.2. Kur'an-ı Kerim'den Öğütler: Peygamber Kıssaları
- 4.3. Bir Sure Öğreniyorum: Kureyş Suresi

Kavramlar

- davet
- ülülazm

Bu ünite de sizlerden

- peygamberlik hakkında akıl yürütmeniz,
- Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa ve Hz. İsa'nın kıssalarındaki öğütleri sentezlemeniz,
- Kureyş suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlamanız beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını çözmeniz istenecektir.

Üniteye Başlarken

Dünyada bizden önce de insanlar yaşamış, Yüce Allah onlara da rehber olarak peygamberler göndermiştir. Kur'an'daki peygamber kıssaları, bu insanların yaşadıkları bazı olayları ve onlara gönderilen peygamberlerin hayat ve mücadelelerini bize aktarır. Bu kıssaları öğrenerek onların hayatlarından günümüz için dersler çıkarabiliriz. Sizin bildiğiniz bir peygamber kıssası var mı? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

4.1. ALLAH'IN ELÇİLERİ: PEYGAMBERLER

Konuya Başlarken

Biz konuşmayı, yürümeyi, yemek yemeyi, şakalaşmayı, yardımlaşmayı ailemizden öğreniriz. İlk öğretmenimiz ailemizdir. Sonra okula başlarız. Okuma, yazma, hesap yapma gibi becerileri okulda öğretmenlerimiz sayesinde öğreniriz. Onlar olmasaydı belki de bunların birçoğunu doğru bir şekilde yapamazdık. Peygamberler de Allah'ın (cc) bizler için seçtiği öğretmenlerdir. Yüce Allah bizim için bu öğretmenleri göndermeseydi sizce ne olurdu?

"Ben size Rabbimin vah-yettiklerini tebliğ ediyorum ve size nasihat ediyorum. Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum."
(Araf suresi, 62. ayet)

İnsan, akıl sahibi bir varlık olarak çevresini gözlemler, evrendeki mükemmel düzenden yola çıkarak evrenin bir yaratıcısının olduğunu anlar. Ancak niçin yaratıldığını, Allah'a (cc) karşı görev ve sorumluluklarının neler olabileceğini ve ahiretle ilgili konuları yalnızca akıyla kavrayamaz. Bu konularda peygamberlerin verdiği bilgilere ve rehberliğine ihtiyaç duyar. Peygamberler, Yüce Allah'tan haber getiren kimselerdir. Allah'ın (cc) göndermiş olduğu emir ve yasakları insanlara bildiren elçilerdir. Dolayısıyla peygamberlik, Allah (cc) ile insanlar arasındaki bir elçilik görevidir.

Bilgi Görseli 4.1: Peygamberler Allah'ın (cc) mesajlarını insanlara ulaştıran elçilerdir.

Etkinlik-1

15 dk.

Adı

Fikrini Söyle

Amaç

Peygamberlerin görevlerini araştırabilme

Beceri

Tümdengelim dayalı akıl yürütme

Yönerge

Peygamberlerin görevleri neler olabilir? Arkadaşlarınızla görüşlerinizi paylaşınız ve şema-
da boş bırakılan yerleri doldurunuz. Verilen cevapları öğretmenin rehberliğinde sınıfça
değerlendiriniz.

Değerlendirme

Peygamberlerin görevleriyle ilgili daha önce bildiklerim:	Peygamberlerin görevleriyle ilgili merak ettiklerim:	Peygamberlerin görevleriyle ilgili bu etkinlikte öğrendiklerim:

"Andolsun, Allah'ın Resulünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır."
(Ahzab suresi, 21. ayet)

Peygamberlerin, Allah'ın (cc) göndermiş olduğu mesajları insanlara bildirmenin yanında başka görevleri de vardır. Örneğin peygamberler, Allah'tan (cc) aldıkları emirleri insanlara açıklamış ve bu emirlerin nasıl uygulanacağı konusunda onlara yol göstermiştir. İyi, güzel ve doğru olanı anlatmış; insanları kötülüklerden sakındırmıştır. Ayrıca Allah'ın (cc) emrettiği şekilde yaşamış ve davranışlarıyla insanlara hayatın her alanında örnek olmuştur. Peygamberler; dürüstlük, adalet, yardımseverlik, merhamet, çalışkanlık gibi ahlaki ilkeleri önce kendi hayatlarında uygulamışlar, böylelikle insanlara rehberlik görevini yerine getirmişlerdir.

Allah'ın (cc) insanlara rehber olarak peygamber göndermesi O'nun insanlara olan sevgi ve merhametini gösterir. Peygamberler, insanlara hem bu dünyada hem de ahirette mutluluğa ve huzura kavuşmanın yollarını bildirir. İnsanlar, Allah'ın (cc) mesajlarını onların sayesinde anlar ve hayatlarına uygular. Peygamberler yaptıkları uyarılar ve verdikleri öğütlerle insanları doğru ve iyi olana yönlendirir. İnsanlar da peygamberlerin söz ve davranışlarını öğrenip uygulayarak güzel ahlaka sahip olabilir. Bu sayede dünya ve ahiret hayatında huzura ulaşabilir.

Etkinlik-2

Adı	Peygamberlerin Görevlerini Öğrenelim
Amaç	Peygamberlik hakkında akıl yürütebilme
Beceri	Tümdengelim dayalı akıl yürütme

Yönerge

1. Aşağıdaki ipuçlarında yer alan eksik harfleri tamamlayarak anahtar kelimeleri bulunuz. Anahtar kelimelerden yola çıkarak peygamberlerin görevlerini ifade eden kısa cümleler yazınız.

Anahtar Kelime

Peygamberlerin Görevleri

ELÇİ

Peygamberlerin görevi, Allah (cc) ile insanlar arasında elçilik yapmaktır.

a.

M E _ _ J

b.

Ö Ğ _ T

c.

M U T _ U _ _ K

ç.

İ Y _ L _ K

d.

A Ç _ K _ _ M _

e.

_ R N _ K

2. Peygamberler hangi konularda insanlara örnek olmuştur?

3. Günlük hayatınızda uyguladığınız veya çevrenizde gözlemlediğiniz hangi davranışı peygamberlerden öğrenmiş olabilirsiniz? Bir örnek veriniz.

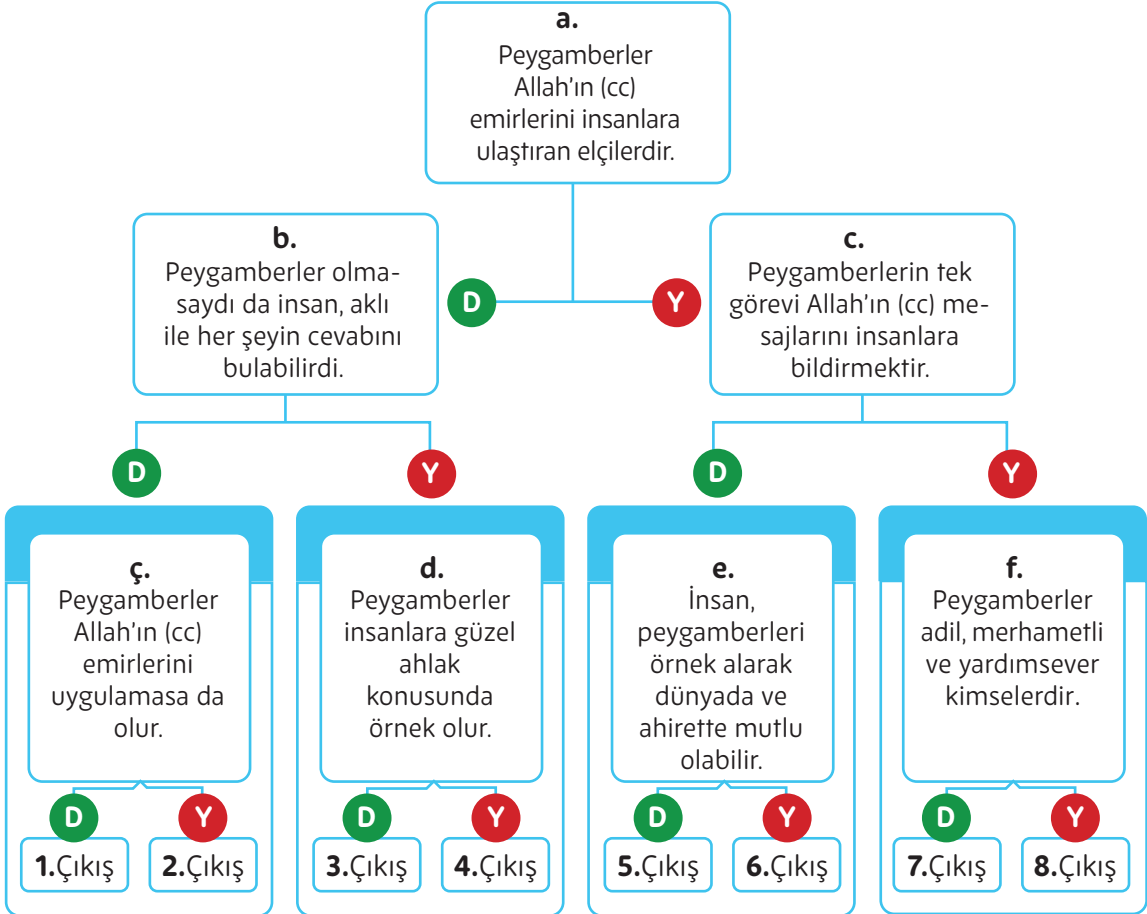
Değerlendirme

Yazdığınız cümlelerden yararlanarak aşağıdaki cümleyi tamamlayınız.

Allah (cc) peygamberler göndermiştir. Çünkü _____

Kontrol Noktası

1. Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta peygamberlerle ilgili ifadeler verilmiştir. En üstteki cümleden başlamak şartıyla ifadelerin doğru veya yanlış olduğuna karar vererek ilerleyiniz ve ulaştığınız tek çıkışı işaretleyiniz.

4.2. KUR'AN-I KERİM'DEN ÖĞÜTLER: PEYGAMBER KISSALARI

Konuya Başlarken

Görsel 4.1

Büyüklerimizin anlattığı hikâyeler bazen bizi çok etkiler. Hikâye kahramanlarının yaşadıklarını derin derin düşünürüz. “Böyle yapmasaydı hikâye nasıl biterdi, bunlar başına gelir miydi?” gibi sorular aklımıza üşüşür. O kısacık hikâyeden hayatımızı etkileyebilecek dersler çıkarırız. Bu durum dilimizde “kıssadan hisse çıkarmak” şeklinde deyimleşmiştir. Kur'an'da anlatılan peygamber kıssalarının amaçlarından biri de budur. Daha önce öğrendiğiniz bir peygamber kıssasından hangi hisseleri çıkardınız? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberlerin ve geçmişte yaşamış insanların hayatından önemli olayların anlatıldığı kıssalar yer alır. Kıssaların amacı, bu olayları anlatarak insanlara öğüt vermek ve onların bu olaylardan ders çıkarmalarını sağlamaktır.

Kıssalarda peygamberlerin tevhide **davetleri** ve bu davet esnasında yaşadıkları zorluklar anlatılır. Karşılaştıkları sorunlarla nasıl başa çıktıkları örnek gösterilir.

Kur'an-ı Kerim'de bazı peygamberler üstün özellikleri ile öne çıkarılır. Bu peygamberlerin, davetleri esnasında gösterdikleri sabır ve verdikleri tevhit mücadelesinden övgüyle bahsedilir. **Ülülazm** denilen bu peygamberler Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'dir (sav).

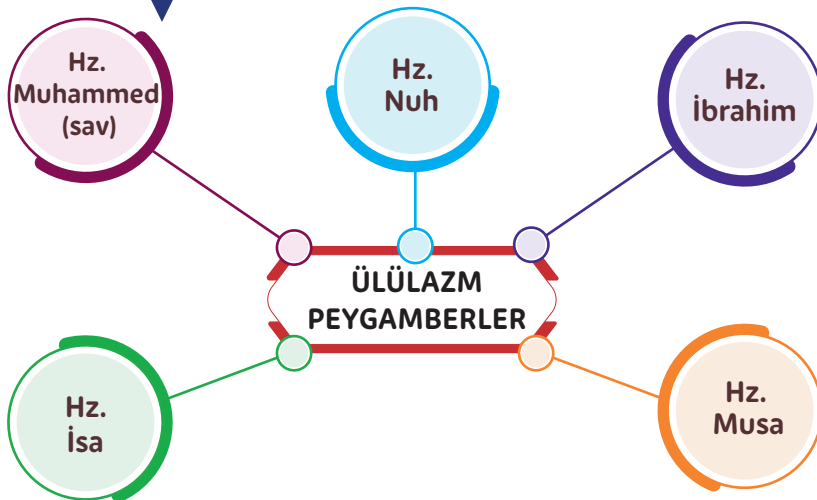
davet:

Sözlükte çağırarak, seslenmek gibi anlamlara gelir. İslam'a ve İslam esaslarının uygulanmasına çağırarak demektir (bk. Çağırıcı, 1994).

Ülülazm:

İnkârcılara karşı vermiş oldukları mücadelelerinin ve sabırlarının büyüklüğünden dolayı Kur'an-ı Kerim'de övülen beş büyük peygambere verilen isim (bk. Serinsu, 2009).

Bilgi Görseli 4.2: Ülülazm peygamberlerin isimleri

4.2.1. Hz. Nuh

kavim:

Aralarında dil, kültür ve gelenek ortaklığı bulunan, aynı soydan gelen insan topluluğu (bk. Güncel Türkçe Sözlük, 7 Mart 2024).

Hız. Nuh, Kur'an-ı Kerim'de ismi en çok geçen peygamberlerden biridir. Kur'an-ı Kerim'de onun adına bir sure vardır. Diğer peygamberler gibi o da tevhit inancından uzaklaşan halkını uyarmak ve onları doğru yola davet etmek üzere gönderilir.

Hız. Nuh'un yaşadığı toplumda tevhit inancından sapmalar çoğalır, putlara tapanların sayısı artar. İnsanlar değer verip saygı gösterdikleri kimselerin isimlerini, yapmış oldukları putlara verir ve onlara ibadet etmeye başlar.¹ Toplum ahlaki olarak da bozulur. İnsanlar arasında haksızlık ve zulüm çok yaygınlaşır. Bu yüzden Yüce Allah; insanları tekrar doğru yola davet etmesi, onlara emirlerini iletmesi ve kendini hatırlatması için peygamber olarak Hız. Nuh'u görevlendirir.

Hız. Nuh, kavmini yalnızca Allah'a (cc) inanmaya davet eder, Allah'tan (cc) başkasına kulluk etmeme konusunda onları uyarır. Yüce Allah'ın verdiği nimetleri kavmine hatırlatır, kendisinin de onlara gönderilen bir uyarıcı olduğunu söyler. Onu dinlememeleri hâlinde kavminin büyük bir cezaya uğrayacağından endişe ettiğini onlara bildirir: **"... Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına ibadet ve kulluk etmeyin. Doğrusu ben sizin adınıza elem dolu bir günün azabından korkuyorum."**² Ancak kavmi bu uyarı karşısında parmaklarını kulaklarına tıkayıp inanmamakta direnir ve peygamberlerine kibir gösterir.³ Onların bu kayıtsızlıklarına karşı Hız. Nuh gece gündüz insanları doğru ve güzel olana davet eder, onların kurtuluşu için mücadele verir. Onlara Allah'ın (cc) hoşnut olmadığı şeyleri yapmayı bırakmaları hâlinde bağışlanacaklarını⁴ ve kendilerine birçok nimetin verileceğini müjdelir;⁵ evrenin ve insanın yaratılışındaki mucizeleri açıklayarak Allah'ın (cc) varlığına deliller getirir.⁶ Kavminin ileri gelenleri ise Hız. Nuh'u ve ona inananları küçümseyerek bu daveti reddeder.⁷ Hız. Nuh'u peygamberlik yoluyla makam ve zenginlik istemekle suçlar, etrafındaki fakir kimseleri uzaklaştırması ve dışlaması şartıyla kendisine iman edeceklerini söyler. Hız. Nuh bu teklifi geri çevirir.⁸

Hız. Nuh uzun yıllar boyunca kavmini hak dine çağırır. Onlara doğru ve güzel olanı anlatır. Ancak kavmi, onun öğütlerine kulak vermemekte ısrar eder ve ona meydan okur.⁹ Hız. Nuh buna karşılık Allah'ın (cc) kendisine verdiği peygamberlik görevini azim ve kararlılıkla sürdüreceğini söyler.¹⁰

Hız. Nuh, kavminin inkârına çok üzülür. Yüce Allah inkârcıların tavırlarının değişmeyeceğini ve başlarına gelecek olan felaketin yaklaşmakta olduğunu haber verir.¹¹ Hız. Nuh'a da bir gemi yapmasını emreder. Allah'ın (cc) bu emri, büyük bir tufanın olacağına işarettir.

Temsilî Görsel 4.2: Yüce Allah Hız. Nuh'a bir gemi yapmasını emreder.

Hız. Nuh, Allah'ın (cc) emrini yerine getirerek büyük bir gemi inşasına başlar, ancak bu esnada kavminin alaylarına ve hakaretlerine maruz kalır.¹² Geminin yapımı sona erip şiddetli yağmurlar başlayınca kendisine emredildiği üzere gemiye, iman edenleri ve her hayvandan birer çifti bindirir.¹³ Sular yükselince Hız. Nuh bir baba olarak oğlunu da yanında ister ve onu da iman etmeye ve gemiye binmeye davet eder. Ancak oğlu, babasının bu davetini geri çevirir.¹⁴ Yeryüzü tamamen sular altında kalınca Hız. Nuh ve beraberindekiler dışında kimse kurtulamaz. Yüce Allah yeryüzüne suyunu yut, gökyüzüne suyunu tut diye emir verir, sular çekilir ve gemi Cudi Dağı'na oturur.¹⁵

Tufan sona erince gemidekiler **"... Ey Nuh! Sana ve seninle birlikte bulunanlardan birçok ümmete bizden esenlik ve bereketlerle (gemi-den) in..."**¹⁶ emriyle yeryüzüne dağılır, bereketli toprakları kendilerine yurt edinir. Bu büyük tufandan sonra yeryüzünde hayat yeniden başlar. Bu yüzden Hız. Nuh, insanlığın ikinci atası olarak kabul edilir.

Hız. Nuh, peygamberliği süresince karşılaştığı her türlü zorluğa rağmen sabır ve merhametle halkını doğru yola davet eder. Putlara tapmayı terk etmeleri konusunda onları açık bir şekilde uyarır. Kur'an'da Hız. Nuh'un tevhit mücadelesinde gösterdiği azim ve kararlılık övölür, zorluklar karşısındaki cesareti insanlara örnek gösterilir.

Ümmet:

Bir peygamberin anlattığı dine inanılardan oluşan topluluk (bk. Güncel Türkçe Sözlük, 7 Mart 2024).

Bilgi Görseli 4.3: Hız. Nuh kıssasından çıkarılabilecek hisseler

Etkinlik-3

Adı	Kissadan Hisse: Azim ve Kararlılık
Amaç	Hız. Nuh kıssasındaki öğütleri inceleyebilme
Beceri	Sentezleme

Yönerge

1. Arkadaşlarınızla gruplara ayrılınız. Her grupta eşit sayıda öğrenci olmasına dikkat ediniz.
2. Konuyla ilgili önceden belirlenmiş ayetlerin ve soruların yer aldığı kartlardan kura ile birer tane seçiniz.
3. Seçtiğiniz kartta yer alan ayetleri okuyunuz ve altındaki soruyu kendi aranızda 10 dakika boyunca tartışınız.
4. Süre bitince karttaki ayetleri ve soruyu okuyarak ulaştığınız cevapları öğretmenin rehberliğinde sınıfça değerlendiriniz.

1

"Andolsun, biz Nuh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. Onlara şöyle dedi: 'Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına ibadet ve kulluk etmeyin. Doğrusu ben sizin adınıza elem dolu bir günün azabından korkuyorum.' Kavminin inkâr eden ileri gelenleri, 'Biz, senin ancak bizim gibi bir insan olduğunu görüyoruz. İlk bakışta sana uyanların da ancak en aşağılıklarımızdan ibaret olduğunu görüyoruz. Sizin bize karşı herhangi bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Aksine sizin yalancı kimseler olduğunuzu sanıyoruz' dediler."

(Hud suresi, 25-27. ayetler)

SORU

Hız. Nuh, kavmini tevhide davet ederken ne gibi zorluklarla karşılaşmıştır?

2

"Nuh şöyle dedi: 'Ey Rabbim! Gerçekten ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim.'" (Nuh suresi, 5. ayet)

"Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselelerine büründüler, inanmamakta direndiler ve büyük bir kibir gösterdiler. Sonra ben onları açık açık davet ettim. Sonra, onlarla hem açıktan açığa hem de gizli gizli konuştum."

(Nuh suresi, 7-9. ayetler)

SORU

Hız. Nuh, kavmini tevhide davet ederken nasıl bir yol izlemiştir?

3

"Nuh'un haberini onlara oku. Hani o bir vakit kavmine şöyle demişti: 'Ey kavmim! Eğer benim konumum ve Allah'ın ayetleriyle öğüt vermem size ağır geliyorsa, (biliniz ki) ben sadece Allah'a dayanıp güvenmişim. Artık siz de (bana) ne yapacağınızı ortaklarınızla beraber kararlaştırın ki işiniz size dert olmasın! Bundan sonra bana hükmünüzü uygulayın; bana mühlet de vermeyin! Eğer yüz çeviriyorsanız, sizden zaten hiçbir ücret istemedim. Benim ücretim, ancak Allah'a aittir. Bana müslümanlardan olmam emredildi.'" (Yunus suresi, 71-72. ayetler)

SORU

Davetini reddeden kavmine karşı Hız. Nuh'un verdiği cevap onun hangi ahlaki yönünü göstermektedir?

Değerlendirme

Aşağıdaki cümleyi kendinize uygun şekilde tamamlayınız.

Hiz. Nuh kıssasından ben şu öğüdü aldım: _____

4.2.2. Hz. İbrahim

Tevhit mücadelesindeki sabrı ve azminden dolayı Kur'an-ı Kerim'de övülen peygamberlerden biri de Hz. İbrahim'dir. Surelerden biri onun adını taşır. Hz. İbrahim farklı ayetlerde ağırbaşlı, yumuşak huylu,¹⁷ kendisini Allah'a (cc) adayan,¹⁸ akıllı,¹⁹ dürüst,²⁰ misafirperver,²¹ seçkin²² bir insan ve güzel bir örnek²³ olarak anlatılır.

Hiz. İbrahim putlara ve yıldızlara tapan Babil halkını tevhit inancına davet etmek üzere görevlendirilir. Ancak onun bu davetine ne babası Azer ne de kavmi kulak verir. Kur'an'da bu durum şöyle ifade edilir: **"Hani o babasına ve kavmine, 'Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller?' demişti. 'Babalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk.' dediler. İbrahim 'Andolsun, siz de atalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz.' dedi."**²⁴

Hiz. İbrahim, kendine faydası veya zararı olmayan putlara tapmanın anlamsız ve faydasız olduğuna halkını ikna etmek için sabır ve cesaretle mücadele eder. Onları tek olan Allah'a (cc) kulluk etmeye çağırır. Ancak onlar atalarından kalma bu yanlış inancı sürdürmekten vazgeçmez. Bunun üzerine Hiz. İbrahim, kavmine taptıkları putların ne kadar işe yaramaz olduklarını göstermek ister.²⁵ Bir bayram günü halk, eğlence için şehirden ayrılınca Hiz. İbrahim, gizlice putların bulunduğu yere gider. En büyük put dışındaki tüm putları kırarak baltayı sağlam kalan büyük putun boynuna asar.²⁶ Halk şehre döndüğünde putların paramparça olduğunu görür ve öfkeyle Hiz. İbrahim'e gelerek **"... Sen mi yaptın bunu ilahlarımıza ey İbrahim!..."**²⁷ diye sorar. Hiz. İbrahim sağlam kalan büyük putu ve boynundaki baltayı işaret ederek olanlardan bu putun sorumlu olabileceği cevabını verir.²⁸ Bunun üzerine halk **"... Bunların konuşmayacağını sen de bilirsin ..."**²⁹ diyerek taptıkları putların faydasızlığını itiraf eder. Hiz. İbrahim böylelikle onları inançlarının yanlışlığı ile yüzleştirir: **"... Öyle ise siz, (hâlâ) Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda, hiçbir zarar veremeyecek şeylere mi tapacaksınız? Yazıklar olsun, size de Allah'ı bırakıp tapmakta olduğunuza da! Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?"**³⁰

mucize:

Peygamberlerin, kendilerine inanan insanlara peygamberliklerini ispat etmek için Allah'ın (cc) izniyle gösterdikleri olağanüstü olaylar
(bk. Serinsu, 2009).

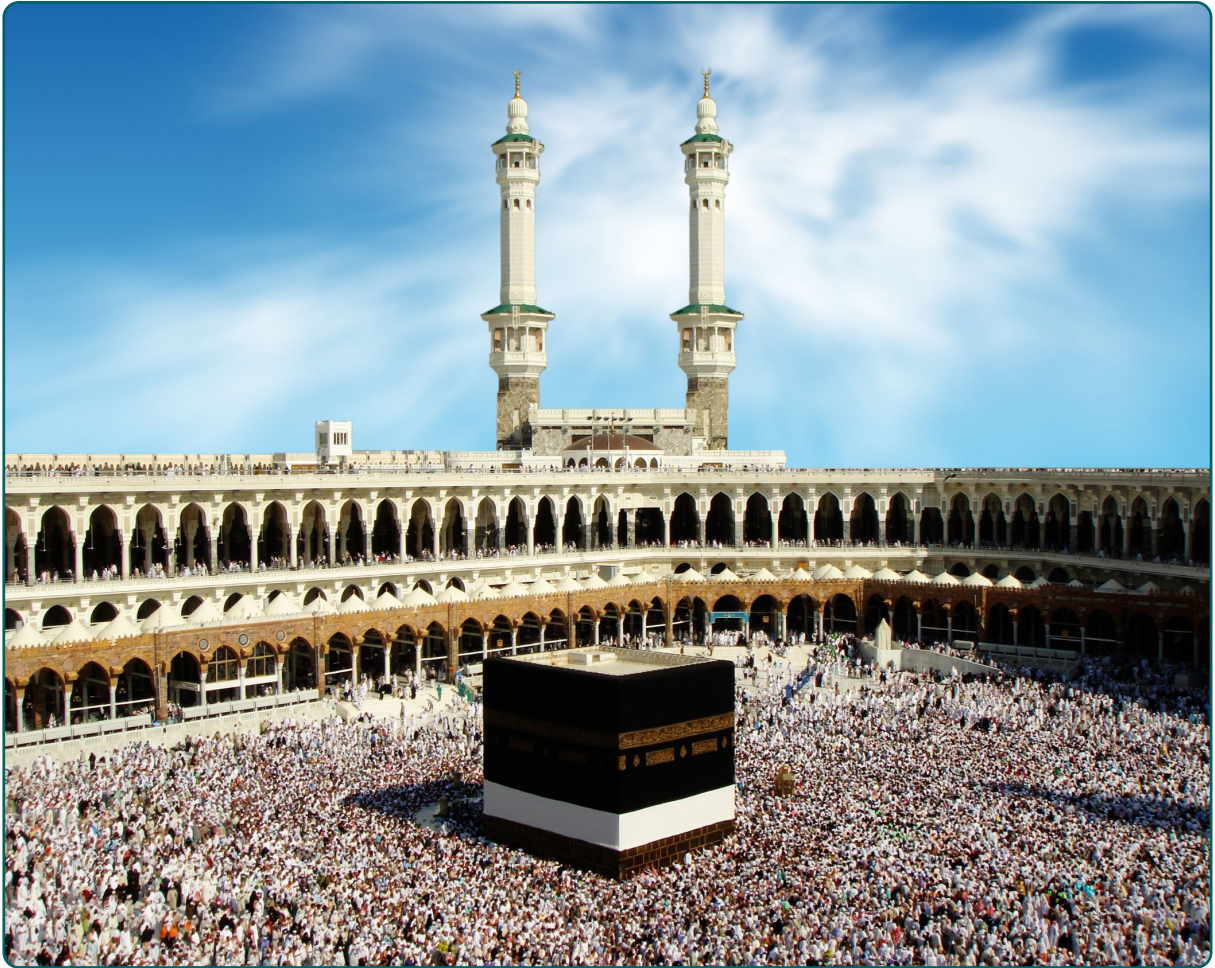
hanif:

Doğruya ve hakka bağlanan, Allah'ın birliğine iman eden kimse
(bk. Serinsu, 2009).

Hz. İbrahim'in bu sözlerinden ve yüzleştikleri gerçekten hoşlanmayan kavmi onu ateşe atarak cezalandırmak ister.³¹ Ancak Allah'ın **"Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol."** emri üzerine ateş ona zarar vermez ve bir serinlik yurduna dönüşür.³² Bu olay Yüce Allah'ın yardımıyla gerçekleşen bir *mucizedir*.

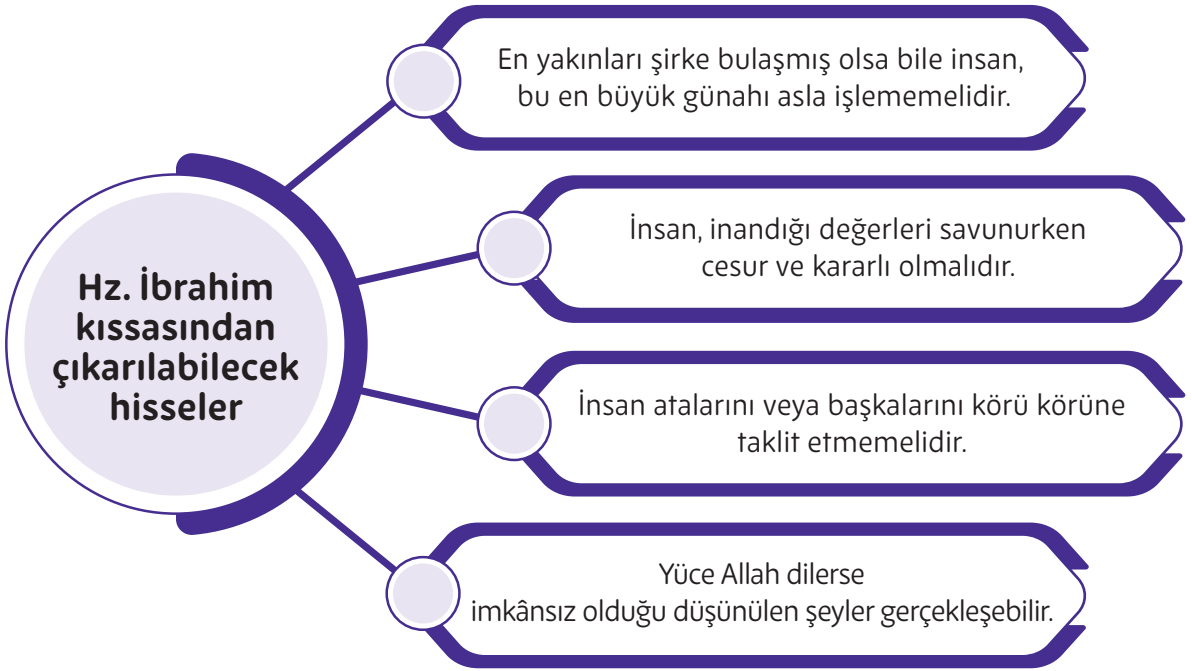
Hz. İbrahim peygamberliği süresince zorluklara karşı kararlılıkla mücadele eder. Halkının, putları terk ederek Allah'ın (cc) birliğine iman etmesi için büyük bir çaba sarf eder. Onlara inançlarının yanlışlığını korkmadan gösterir.

Hz. İbrahim, Allah'a (cc) samimiyetle bağlanmış, hiçbir zaman O'na (cc) şirk koşanlardan olmamıştır. Kur'an'da, onun *hanif* bir kimse olduğu hakkında Allah (cc) şöyle buyurur: **"İbrahim ne Yahudi idi ne de Hristiyan. Fakat o, hanif bir müslümandı. Allah'a ortak koşanlardan da değildi."**³³ Hz. İbrahim Müslümanlar için kutsal olan Kâbe'yi oğlu Hz. İsmail'le beraber yeniden inşa etmiştir. Hz. Muhammed'in (sav) soyu da ona dayanır.

Görsel 4.3: Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından yeniden inşa edilen Kâbe, dünyanın dört bir yanındaki Müslümanların yöneldiği kibledir.

Bilgi Görseli 4.4: Hz. İbrahim kıssasından çıkarılabilecek hisseler

Etkinlik-4

Adı	Kıssadan Hisse: Cesaret ve Kararlılık
Amaç	Hz. İbrahim kıssasında verilen öğütleri inceleyebilme
Beceri	Sentezleme

Yönerge

Kitabınızın 4.2.2. numaralı Hz. İbrahim başlıklı kıssasından hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız ve öğretmeninizin rehberliğinde sınıfça değerlendiriniz.

1. Hz. İbrahim kıssasında bahsedilen konular nelerdir?

2. Hz. İbrahim, kavmini hangi konularda uyarmıştır?

3. Hz. İbrahim, kavmini belirttiğiniz konularda neden uyarmış olabilir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Değerlendirme

Bu kıssadan aldığınız üç öğüt:

1. _____
2. _____
3. _____

Bu kıssada Hz. İbrahim'in kavmine yaptığı iki uyarı:

1. _____
2. _____

Bu kıssada Hz. İbrahim'in seçkin ahlakına bir örnek:

1. _____

4.2.3. Hz. Musa

"Musa'nın annesine, 'Onu emzir, başına bir şey gelmesinden korktuğun zaman onu denize (Nil'e) bırak, korkma, üzülmeye. Çünkü biz onu sana döndüreceğiz ve onu peygamberlerden kılacağız.' diye ilham ettik."

(Kasas suresi, 7. ayet)

Hz. Musa Kur'an-ı Kerim'de tevhit mücadelesindeki sabrı ve samimiyetiyle övülen ve ismi en çok geçen peygamberdir. Yüce Allah Hz. Musa'ya kutsal kitap olarak Tevrat'ı indirmiş ve onu İsrailoğullarına uyarıcı olarak göndermiştir.

Hz. Musa'nın doğup büyüdüğü dönemde Mısır'ı Firavun adı verilen kralar yönetir. Ancak Firavun, İsrailoğullarına düşmanlık eder, baskı ve zulümle onları ezer. Gördüğü bir rüya üzerine kendisine bir zarar gelmesinden korkunca İsrailoğullarından dünyaya gelen erkek çocukların öldürülmesini emreder.³⁴ Yüce Allah, Hz. Musa doğunca annesine oğlunu emzirmesini, başına bir şey gelmesinden endişe duyarsa onu bir sandığa koyarak nehre bırakmasını bildirir. Oğlunun kendisine döndürüleceğini ve peygamber olarak görevlendirileceğini müjdelir.³⁵ Hz. Musa'nın annesi bu emre uyararak oğlunu bir sandıkla nehre bırakır. Kızına sandığı takip etmesini tembihler. Sandık, Firavun'un sarayına ulaşır. Firavun'un karısı Asiye nehirden çocuğu çıkarır ve evlat edinir.³⁶ Hz. Musa sarayda büyümeye başlar, annesi de saraya sütanne olarak kabul edilir.³⁷ Böylelikle Hz. Musa, kendisini öldürmek isteyen Firavun'un sarayında Allah'ın (cc) yardımıyla güven içinde büyür.

Olgunluk çağına gelince Hz. Musa, Mısır'dan ayrılarak Medyen şehrine gider. Orada bir kuyu başında hayvanlarını sulamak için yardım ettiği kimselerle anlaşarak yanlarında çobanlık yapmaya başlar.³⁸ On yılın sonunda ailesini de yanına alarak Mısır'a dönmeye karar verir. Yolculuk esnasında Allah (cc) tarafından kendisine peygamberlik görevi verilir. Artık Hz. Musa, Firavun'u Allah'a (cc) şirk koşturması için uyuracak bir elçidir.³⁹

Yüce Allah Hz. Musa'nın duası üzerine ona yardımcı olsun diye kardeşi Hz. Harun'u da peygamber olarak görevlendirir ve mucizeler ile onları destekleyeceğini bildirir.⁴⁰ Hz. Musa, kardeşi Hz. Harun'la Firavun'a gider. Onu yumuşak bir üslupla tevhit inancına davet ederek ondan İsrailoğulları üzerindeki zulme son vermesini ister.⁴¹ Firavun ise bu daveti geri çevirir.⁴² Bununla kalmayıp İsrailoğulları üzerindeki baskı ve zulmünü gün geçtikçe artırır.⁴³ Allah (cc) Hz. Musa'ya halkıyla birlikte Mısır'dan ayrılmasını emreder. Bunu haber alan Firavun, ordusuyla İsrailoğullarının peşine düşer. Kızıldeniz'in kıyısına geldiklerinde Allah (cc) Hz. Musa'ya asasını yere vurmasını emreder. Bu emri yerine getiren Hz. Musa, ikiye ayrılan deniz sularının arasından halkıyla beraber güvenle karşı kıyıya geçer. Onları takip eden Firavun ve ordusu ise deniz sularına kapılarak boğulur.⁴⁴ Böylelikle Allah (cc) zalimlik yapanları cezalandırır, Hz. Musa ise bir peygamber ve öncü olarak halkını baskı ve zulümden kurtarır.

Görsel 4.4: Yüce Allah'ın emriyle Kızıldeniz'in suları ikiye ayrılmıştır.

Kızıldeniz'i geçtikten sonra İsrailoğulları Hz. Musa'nın önderliğinde Tur denilen bölgeye gelir. Hz. Musa, Allah'ın (cc) emri üzerine kardeşi Harun'u yerine vekil bırakarak bir süreliğine halkından ayrılır ve Tur Dağı'na çıkar. Döndüğünde ise onları yaptıkları bir buzağı heykeline tapınırken bulur.⁴⁵ Hz. Harun İsrailoğullarını **"... Ey kavmim! Siz bununla yalnızca imtihan edildiniz. Doğrusu sizin Rabbiniz ancak Rahman'dır. Öyleyse bana uyun ve emrime itaat edin."**⁴⁶ diyerek uyarmış olsa da halkı onu dinlemez. Hz. Musa halkından seçtiği kimselerle tövbe ederek Allah'tan (cc) bağışlanma diler.⁴⁷

Hz. Musa İsrailoğullarının inatçı ve alaycı tavırlarına, çıkardıkları zorluklara rağmen peygamberliği süresince onlara sabırla yaklaşır. Doğru yola yönlendirmek üzere onlara rehberlik yapar. Hz. Musa, yalnızca Allah'ın (cc) emir ve yasaklarını bildiren bir elçi değil, aynı zamanda halkını Firavun'un zulmünden kurtaran bir öncü olur.

Bilgi Görseli 4.5: Hz. Musa kıssasından çıkarılabilecek hisseler

Hz. Musa kıssasıyla ilgili etkinliğe ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

Etkinlik-5

Adı	Kissadan Hisse: Sorumluluk
Amaç	Hz. Musa kıssasında verilen öğütleri inceleyebilme
Beceri	Sentezleme

Yönerge

Kitabınızın 4.2.3. numaralı Hz. Musa başlıklı kıssasından hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız ve öğretmeninizin rehberliğinde sınıfça değerlendiriniz.

1. Hz. Musa'nın halkına karşı sorumlulukları nelerdir?

2. Hz. Musa sorumluluklarını yerine getirirken ne tür zorluklarla karşılaşmıştır?

3. Hz. Musa sorumluluklarını yerine getirirken nelere dikkat etmiştir?

4. Bu kıssadan aldığınız öğütler nelerdir?

Değerlendirme

Hz. Musa'nın sorumluluk anlayışını günlük hayatınızda hangi durumlarda örnek alabilirsiniz? Örnekler veriniz.

4.2.4. Hz. İsa

Hz. İsa İsrailoğullarına gönderilmiş bir peygamberdir. Hz. Meryem'in oğludur. Kur'an-ı Kerim'de Meryem oğlu İsa ve Mesih gibi isimlerle anılır. Hz. İsa'nın annesi Hz. Meryem, seçkin bir aileye mensuptur. Hz. Meryem güzel ahlakı, maddi ve manevi kötülüklerden uzak oluşu, kendini Allah'a (cc) ibadete adayışı ile hadislerde ve ayetlerde en çok övülen kadınlardandır.⁴⁸ Kur'an-ı Kerim'de onun için Yüce Allah: **"Ey Meryem! Allah seni seçti. Seni tertemiz yaptı ve seni dünya kadınlarına üstün kıldı."**⁴⁹ buyurmuştur. Surelerden biri de onun adını taşır. Hz. Meryem aynı zamanda Hz. Zekeriyya ve Hz. Yahya'nın akrabalarındandır. Hz. Zekeriyya'nın korumasında *Beytimukaddes'in* bir odasına yerleşir ve burada günlerini ibadetle geçirir.⁵⁰

Beytimukaddes:
Müslümanların
ilk kiblesi olan
Mescid-i Aksa
(bk. Serinsu, 2009).

Hz. İsa, İsrailoğullarına rehberlik etmek üzere peygamber olarak görevlendirilir. Yüce Allah Hz. İsa'ya kutsal kitap olarak İncil'i gönderir.⁵¹ O, İsrailoğullarına Allah'a (cc) karşı gelmekten sakınmalarını söyler, helal ve haramlar konusunda onları şöyle uyarır: **"Benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri helal kılmak için gönderildim..."**⁵²

İsrailoğulları Hz. İsa'nın anlattıklarına karşı çıkar ve onun peygamberliğini inkâr eder.⁵³ Ancak Hz. İsa onlara boyun eğmez ve davetini sürdürür. Bunun üzerine İsrailoğulları onun toplum içinde bozgunculuk çıkardığını ileri sürerek ona tuzak kurar. Ancak onların bu tuzaklarını Allah (cc) boşa çıkarır ve peygamberini korur.⁵⁴

Kur'an-ı Kerim'e göre Hz. İsa'nın dünyaya gelişi mucizevi bir olaydır. O da tüm peygamberler gibi bir insandır ve Allah (cc) tarafından yaratılmıştır. Onun yaratılışı Hz. Adem'in yaratılışına benzetilir: **"Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir. Onu topraktan yarattı. Sonra ona 'ol' dedi. O da hemen oluverdi."**⁵⁵ Hz. İsa, kendisinden sonra Hz. Muhammed'in (sav) peygamber olacağını müjdelemiştir.⁵⁶ Peygamberliği süresince İsrailoğullarının tehditlerine boyun eğmemiş, onları bir olan Allah'a (cc) inanmaya ve yalnız O'na kulluk etmeye sabırla davet etmiştir.

Bilgi Görseli 4.6: Hz. İsa kıssasından çıkarılabilecek hisseler

Etkinlik-6

Adı	Kıssadan Hisse: Sabır
Amaç	Hız. İsa kıssasında verilen öğütleri inceleyebilme
Beceri	Sentezleme

Yönerge

Kitabınızın 4.2.4. numaralı Hz. İsa başlıklı kıssasından hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız ve öğretmenin rehberliğinde sınıfça değerlendiriniz.

SABIR

- Sabır nedir?
- Sabırlı insan nasıl davranır?
- Hız. İsa kıssasından sabır ile ilgili bir örnek bulunuz.
- Sabırlı insan nasıl davranmaz?

Değerlendirme

1. Aşağıdaki cümleyi kendinize uygun şekilde tamamlayınız.

Hiz. İsa kıssasından ben şu öğüdü aldım: _____

2. Karekodla verilen öz değerlendirme formunu doldurunuz.

Peygamber kıssalarıyla ilgili etkinliğe ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

4.2.5. Peygamber Kıssalarında Verilen Mesajlar

Peygamber kıssalarında peygamberlerin, insanları tevhide daveti konu edilir. Yüce Allah'ın, peygamberleri desteklemek için gönderdiği bazı mucizelere yer verilir. İyilik ve kötülüğün ne olduğu anlatılır. Böylece insanlar doğru yola teşvik edilir.⁵⁷ Kıssalarda anlatılan bütün peygamberler, gönderildikleri toplumlara Allah'ın (cc) emir ve yasalarına uygun bir hayat yaşamalarını, başkalarının haklarına saygı göstermelerini öğütler. Bu kıssalarda geçmişte yaşamış toplumların düştüğü hatalar hatırlatılır ve bu hataların tekrar edilmemesi gerektiğine dikkat çekilir.

Bilgi Görseli 4.7: Peygamber kıssalarında verilen mesajlar

Etkinlik-7

Adı	Kissadan Hisse
Amaç	Peygamber kıssalarında verilen öğütleri sentezleyebilme
Beceri	Sentezleme

Yönerge

Tabloda bazı peygamber kıssalarıyla ilgili ipuçları verilmiştir. Aşağıda ise bu kıssalarla ilgili sorular yer almaktadır.

1. Dört grup oluşturunuz.
2. Verilen ipuçlarının hangi peygamber kıssasıyla ilgili olduğunu grup arkadaşlarınızla belirleyerek altındaki kutulara yazınız.
3. Her bir kıssadan aldığınız öğütleri yanındaki kutuya yazınız.

1. Kıssa:

tufan

Cudi

ikinci ata

2. Kıssa:

ateş

Hz. İsmail

Kâbe

3. Kıssa:

rüya

Hz. Harun

Tur

4. Kıssa:

Hz. Meryem

tuzak

Hz.
Muhammed
(sav)

4. Aşağıda verilen soruları aranızda tartışınız ve uygun gördüğünüz cevapları yazınız. Verilen cevapları öğretmenin rehberliğinde sınıfça değerlendiriniz.

a. Bu öğütlerdeki ortak noktalar sizce nelerdir? Listeleyiniz.

b. Tespit ettiğiniz ortak noktalardan yola çıkarak kıssaların verdiği ortak mesajı bir slogan şeklinde yazınız.

Değerlendirme

Sizi en çok etkileyen peygamber kıssasını sebebiyle yazınız.

Beni en çok etkileyen kıssa _____ kıssasıdır. Çünkü _____

Kontrol Noktası

1. Aşağıda verilen ayetlerin hangi peygamberle ilgili olduğunu üstündeki kutulara yazınız.

"Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemi-yi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır."

(Hud suresi, 37. ayet)

"Meryem oğlu Mesih sadece bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler geldi geçti. Onun annesi de dosdoğru bir kadındır..."

(Maide suresi, 75. ayet)

"Hani o babasına ve kavmine, 'Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller?' demişti. 'Babalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk.' dediler".

(Enbiya suresi, 52-53. ayetler)

"Bunun üzerine Firavun askerleriyle birlikte onların peşine düştü de deniz onları görülmedik bir şekilde kuşatıp yuttu."

(Taha suresi, 78. ayet)

2. Aşağıdaki yapılandırılmış gridde kıssalarda geçen bazı isimlere ve kavramlara yer verilmiştir. Kutucuk numaralarını kullanarak soruları cevaplayınız.

1. Firavun	2. Hanif	3. Sabır
4. Gemi	5. Hz. Zekeriyya	6. Sorumluluk
7. Babil	8. Azim	9. Beytülmakdis
10. Yağmur	11. Kızıldeniz	12. Cesaret

a. Hz. Nuh kıssasında geçen kavramlar ve isimler hangileridir?

b. Hz. İbrahim kıssasında geçen kavramlar ve isimler hangileridir?

c. Hz. Musa kıssasında geçen kavramlar ve isimler hangileridir?

ç. Hz. İsa kıssasında geçen kavramlar ve isimler hangileridir?

d. Hz. Nuh hangi konularda kavmine örnek olmuştur?

e. Hz. İbrahim hangi konularda kavmine örnek olmuştur?

f. Hz. Musa hangi konularda kavmine örnek olmuştur?

g. Hz. İsa hangi konularda kavmine örnek olmuştur?

Peygamber kıssalarıyla ilgili etkinliğe ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

4.3. BİR SURE ÖĞRENİYORUM: KUREYŞ SURESİ

Konuya Başlarken

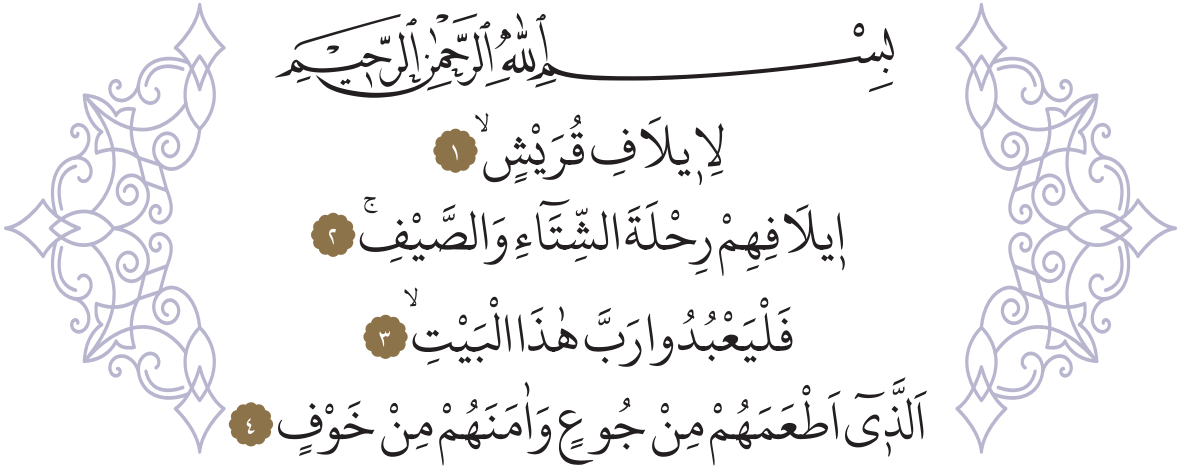

Hız. Muhammed (sav) Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen ülülazm peygamberlerden biridir. Ailesi, Mekke'nin yerli halkı olan Kureyş kabilesine mensuptur. Kur'an'daki surelerden biri, ismini Kureyş kabilesinden almaktadır. Siz Kureyş suresi hakkında neler biliyorsunuz?

Kureyş kabilesi Mekke'de Kâbe'nin bakımını üstlenmiş, Kâbe'yi ziyaret etmek üzere gelen ziyaretçilere yemek ve su dağıtımı gibi hizmetleri yerine getirmiştir. Bu nedenle diğer kabileler tarafından büyük saygı görmüştür.⁵⁸

kabile:
Aralarında kan bağı olan insanların oluşturduğu geniş aile
(bk. Avcı, 2001).

Kureyş Suresi

Okunuşu

Bismillâhirrahmânirrahîm

1. Liîlâfi Kûrayş
2. İlâfihim riḥleteşşitâi vessayf
3. Felya'büdû rabbe hâzelbeyt
4. Ellezî et'amehüm min cûivveâmenehüm min ḥavf

Anlamı

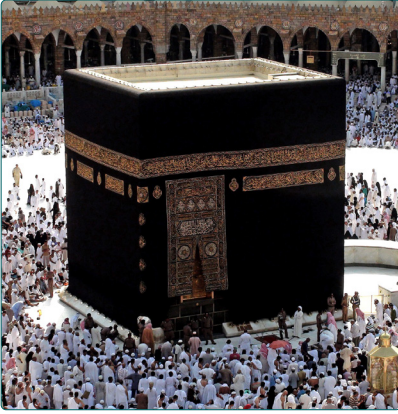
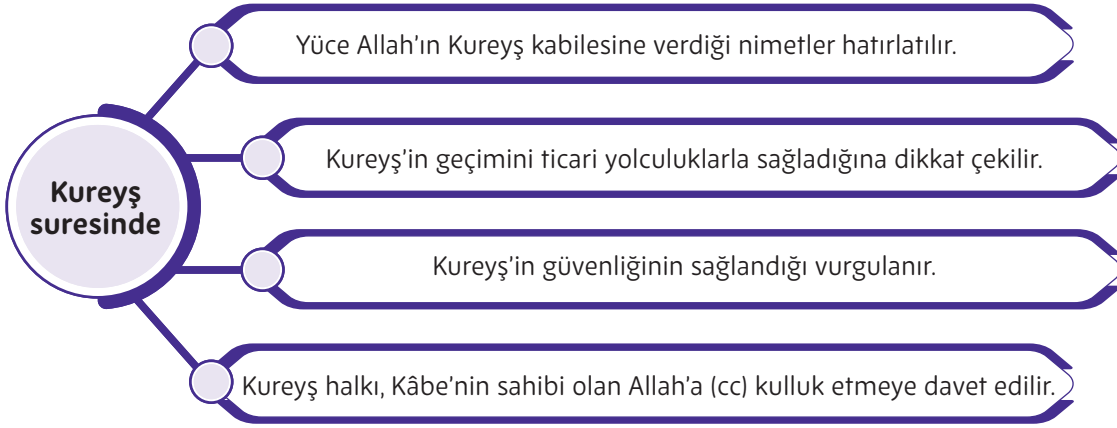
Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

1-4. Kureyş'e kolaylaştırıldığı, evet, kış ve yaz seyahatleri onlara kolaylaştırıldığı için onlar, kendilerini açlıktan doyuran ve her çeşit korkudan emin kılan şu evin (Kâbe'nin) Rabbine kulluk etsinler.

Kureyş suresini dinlemek için karekodu kullanabilirsiniz.

Bilgi Görseli 4.8: Kureyş suresinin temel konuları

Kureyş suresinde Allah'ın (cc) verdiği nimetler hatırlatılır. Bu nimet ve lütuflar karşılığında insanın da Allah'a (cc) şükretmesi gerekir. İnsana yalnızca Allah'a ibadet ve kulluk etmesi emredilir. Kâbe'nin asıl sahibinin Yüce Allah olduğu hatırlatılarak tevhit inancına vurgu yapılır. Kureyş suresini okuyan bir Müslüman nimet verenin yalnızca Allah (cc) olduğunu ve yalnız O'na ibadet etmesi gerektiğini bilir. Toplumumuzda Kureyş suresi namaz surelerinden biri olarak bilinir ve namazlarda sıklıkla okunur.

◀ **Görsel 4.5:** Kureyş suresinde Kâbe'nin Rabbine ibadet edilmesi emredilmiştir.

Etkinlik-8

15 dk.

Adı

Kureyş Suresini Öğreniyorum

Amaç

Kureyş suresini ve bu surenin anlamını okuyarak yorumlayabilme

Beceri

Yorumlama

Yönerge

1. Aşağıda karışık şekilde verilen Kureyş suresinin ayetlerini doğru şekilde sıralayarak numaralarını tabloya yazınız.

1

Felya'büdû rabbe hâzelbeyt

2

Îlâfihim riħleteşşitâi vessayf

3

Liîlâfi Ķurayş

4

Ellezî et'amehüm min
cûivveâmenehüm min ħavf

Sıralama:

--	--	--	--

2. Yaptığınız sıralamayı öğretmen rehberliğinde kontrol ediniz. Varsa hatalarınızı düzelterek sureyi sesli bir şekilde okuyunuz.

3. Kureyş suresinin anlamını inceleyerek çıkarabileceğiniz mesajları aşağıya listeleyiniz.

4. Kureyş suresinin vermek istediği mesajlara uygun davranışlarda bulunmak için neler yapabilirsiniz? Örnekler veriniz.

Değerlendirme

1. Kureyş suresinin anlamından ne anladığınızı iki cümle ile özetleyiniz.

Kontrol Noktası

Tabloda Kureyş suresi ve anlamıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Verilen bilgileri okuyarak doğru olanlar için "D" yanlış olanlar için "Y" harfini işaretleyiniz. Yanlış olan ifadelerin altındaki kutuya doğrusunu yazınız.

D

Y

a. Surede Hz. İbrahim'in ailesi Kureyş'ten bahsedilir.

D

Y

b. Kureyş kabilesi geçimini hayvancılıkla sağlamıştır.

D

Y

c. Surede Allah'ın (cc) Kureyş'e verdiği nimetler hatırlatılır.

D

Y

ç. Kureyş suresinde tevhit inancına dikkat çekilir.

D

Y

d. Allah (cc) Kureyş kabilesinin güvenliğini sağlamıştır.

4. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Amaç:

- Peygamberlik hakkında akıl yürütebilme
- Peygamber kıssalarını sentezleyebilme

Görev:

Bu çalışmadaki göreviniz, yönergeyi takip ederek bir araştırma raporu hazırlamanız ve sunmanızdır.

Beceriler:

- Tümdengelim Dayalı Akıl Yürütme
- Sentezleme

Ürün:

Araştırma raporu

Puanlama Yöntemi:

Dereceli Puanlama Anahtarı ve Öz Değerlendirme Formu

Süre:

Hazırlık: 2 Hafta
Sınıf İçi Performans: 40 dakika

Yönerge

Hazırlık Aşaması

1. Kur'an-ı Kerim'deki Hz. Yunus, Hz. Eyüp, Hz. Süleyman, Hz. Davut, Hz. Salih kıssalarından istediğiniz üç tanesini seçiniz.
2. Seçtiğiniz kıssalarla ilgili güvenilir kaynaklardan (ayet, hadis, TDV İslam Ansiklopedisi vb.) bilgi toplayınız.

Sınıf İçi Performans Aşaması

3. Edindiğiniz bilgilere göre aşağıdaki çizelgeyi her kıssa için ayrı ayrı doldurunuz.

Sorular

Cevaplar

Hangi kavim için gönderilmiştir?

Peygamber olarak hangi görevleri yapmıştır?

Kavmine hangi konularda örnek olmuştur?

Kıssaya göre bu kavme neden peygamber gönderilmiş olabilir?

Kıssanın vermek istediği öğüt sizce nedir? Kısaca yazınız.

4. Çizelgeye yazdığınız notlardan yararlanarak bir araştırma raporu hazırlayınız ve bu raporla ilgili arkadaşlarınıza sunum yapınız. Yazdığınız raporda,

- hangi peygamberlerin kıssalarını incelediğinizi belirtiniz.
- kıssalardan hareketle peygamberlerin görevleriyle ilgili ulaştığınız çıkarımları açıklayınız.
- kıssalarda verilen öğütlerden kendiniz için ilkeler çıkarınız. Bu ilkelere uygun yaşamak isteyen birinin ne yapması gerektiğine örnek veriniz.

5. Hazırlamış olduğunuz raporu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme Ölçütleri

Bu çalışmada ortaya koyduğunuz ürün aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- Tümdengelim dayalı akıl yürütebilme: Toplanan bilgilerle ilgili akıl yürüterek çıkarım yapma.
- Sentezleme: Topladığı bilgilerden yola çıkarak ilkeler oluşturma.
- İçerik: Yönergede istenen bilgilere yer verme.
- Sunma: Hazırlanan araştırma raporu açık ve anlaşılır bir dille sunulmalı.

Dereceli
Puanlama
Anahtarı

Öz
Değerlendirme
Formu

Zenginleştirme

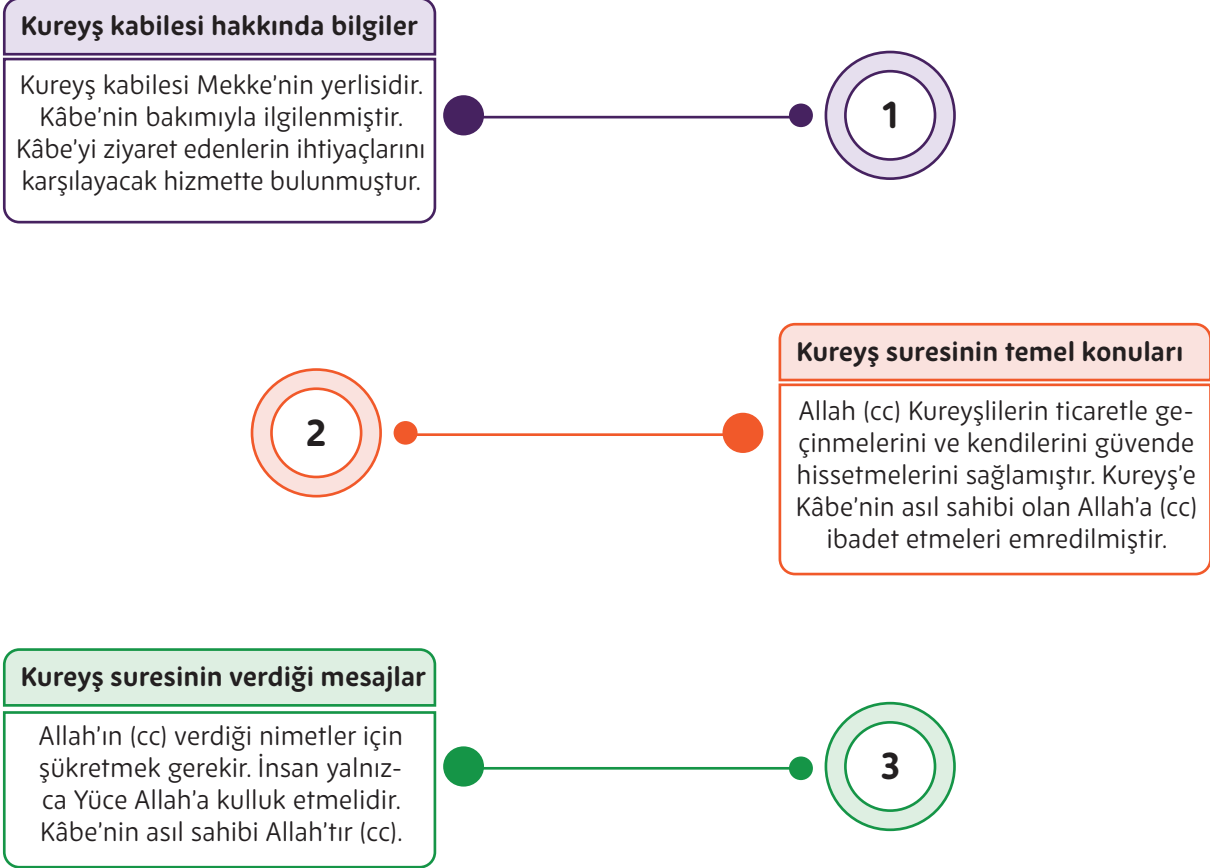
Destekleme

4. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

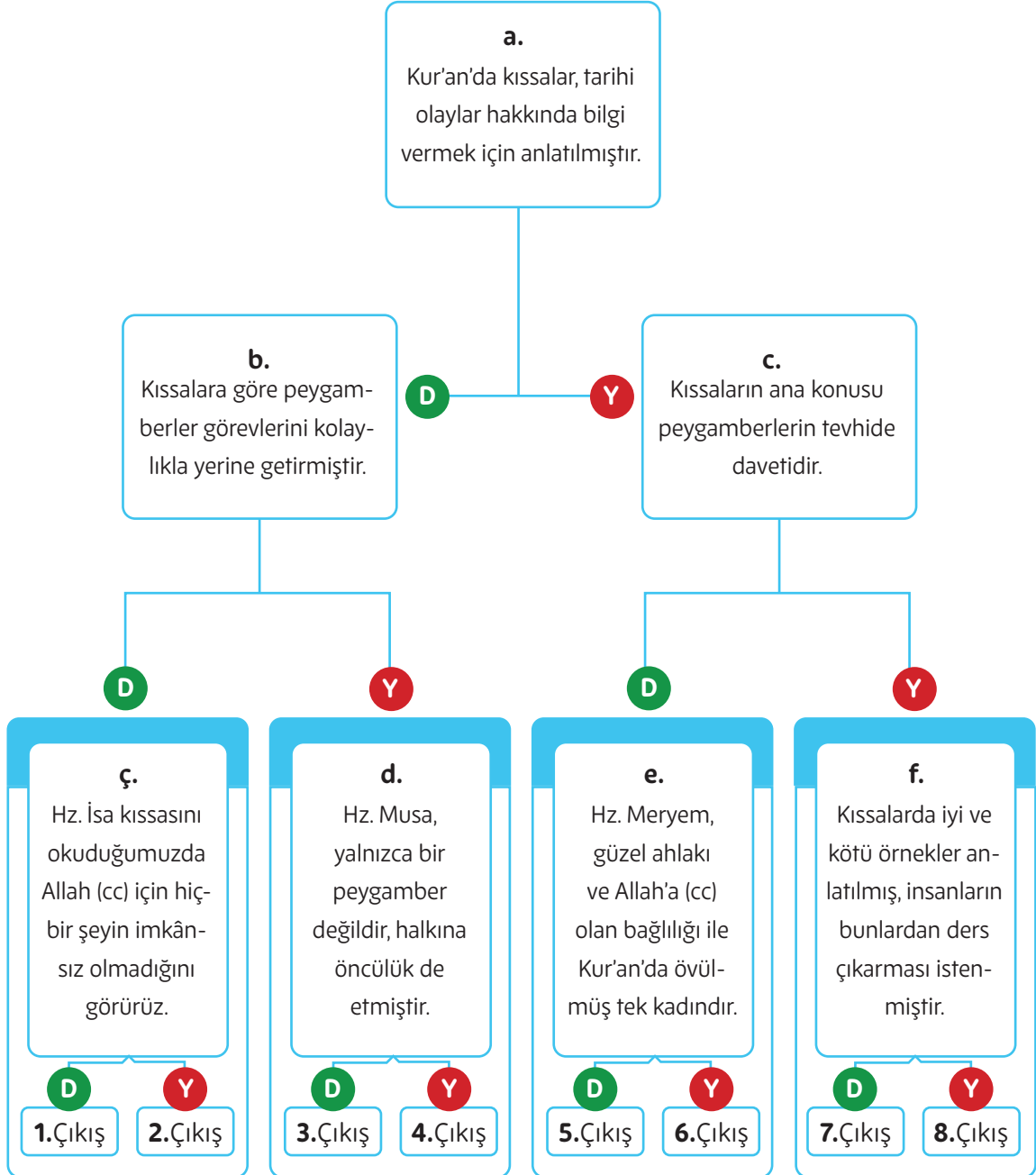
A. Aşağıda Kureyş kabilesi ve Kureyş suresinin anlamıyla ilgili bilgi görseli verilmiştir.

1. Bu bilgi görseline göre aşağıdaki ifadelerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

- ☐ a. Kureyş kabilesi ticaret yaparken önemli tehlikeler atlatmıştır.
- ☐ b. Kureyş suresinde tevhit inancı vurgulanır.
- ☐ c. Kureyş kabilesi tarımla da ilgilenmiştir.
- ☐ ç. Nimet veren yalnızca Allah'tır (cc) ve O'na şükretmek gerekir.
- ☐ d. Kureyş suresi, ismini Mekke'de yaşayan bir kabilede alır.
- ☐ e. İbadetler yalnızca Allah (cc) için yapılır.
- ☐ f. Kureyş kabilesinin en önemli geçim kaynağı ticarettir.
- ☐ g. Kureyş suresinde namaz ibadetine dikkat çekilir.

- B. Aşağıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta peygamber kıssalarıyla ilgili ifadeler verilmiştir.
2. En üstteki ifadeden başlamak şartıyla ifadelerin doğru veya yanlış olduğuna karar vererek ilerleyiniz ve ulaştığınız tek çıkışı işaretleyiniz.

C. Aşağıdaki soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

3-5. soruları metinden hareketle cevaplayınız.

Peygamberler, Yüce Allah'ın görevlendirdiği elçilerdir. Allah'ın (cc) mesajlarını insanlara ulaştırmış, emir ve yasaklarını açıklamışlardır. İnsanları Allah'a (cc) iman etmeye ve ibadetlerini yalnız O'nun için yapmaya davet etmişlerdir. İyilikler konusunda insanlara yol göstermiş, kötülükler konusunda ise onları uyarmışlardır. Her peygamber, Allah'ın (cc) mesajlarını gönderildiği kavme tıpkı bir öğretmen gibi anlatmış, üstün ahlakı ile onlara örnek olmuştur. Hayatları boyunca dürüstlük, adalet, cömertlik ve merhamet gibi değerlere dikkat ederek yaşamış, nasıl iyi insan olunacağını en güzel örneğini sergilemiştir.

3. Peygamberlerin görevleri nelerdir? Kısaca açıklayınız.

4. Peygamberler insanlara hangi konularda örnek olmuştur? İki örnek vererek açıklayınız.

5. Peygamberler niçin gönderilmiş olabilir? Yorumlayınız.

Ç. Aşağıdaki 6-10. çoktan seçmeli soruların cevabını işaretleyiniz.

6.

- I. "Ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ediyorum ve size nasihat ediyorum. Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum." (Araf suresi, 62. ayet)
- II. "Kitap'ta İdris'i de an. Şüphesiz o doğru sözlü bir kimse, bir nebi idi." (Meryem suresi, 56. ayet)
- III. "O peygamberler ki Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar..." (Ahzab suresi, 39. ayet)

Verilen ayetlere göre peygamberlerle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşamaz?

- A) Güzel ahlak konusunda insanlara örnektir.
- B) Görevlerini yaparken sabırlı ve kararlı olmuştur.
- C) Allah'ın (cc) mesajlarını insanlara ulaştırmıştır.
- D) İnsanın bilemeyeceği şeyleri onlara açıklamıştır.

7.

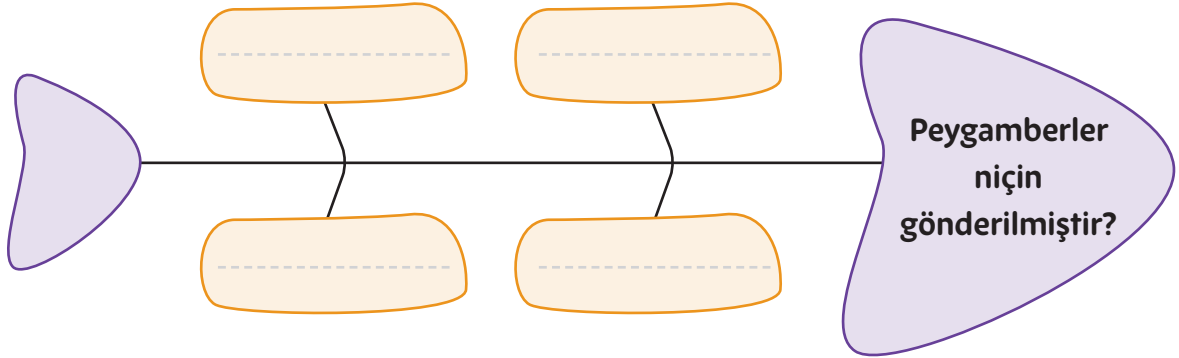
Peygamber kıssalarında geçen bazı öğütler şunlardır:

- Allah (cc) insanlara konuşurken nazik olmamızı ister.
- Allah (cc) zulüm ve haksızlık edenleri cezalandırır.
- İnsan, inandığı doğruları kararlılıkla savunmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi bu öğütleri dikkate alan birinin yapacağı davranışlardan değildir?

- A) Bir zorlukla karşılaştığında mücadele etmekten vazgeçer.
- B) İnancını savunurken kararlı ve cesur davranır.
- C) Başkalarının hakkını korumada özenli olur.
- D) İnsanlarla konuşurken yumuşak bir üslup kullanır.

8.

- I. Allah'ın (cc) mesajlarını insanlara ulaştırmak için
- II. İnsanlara örnek olmak için
- III. İnsanlara öğüt vermek için
- IV. Ticareti geliştirmek için
- V. İnsanları doğru yola davet etmek için
- VI. İnsanları makam sahibi yapmak için

Verilen diyagram yukarıdaki ifadelerden hangileriyle doldurulabilir?

- A) I, II, III ve IV B) I, III, V ve VI C) II, IV, V ve VI D) I, II, III ve V

9.

- “(Firavun’un imana yanaşmaması üzerine) Musa’ya, “Kullarımı (İsrailoğullarını) geceleyin (Mısır’dan) yürütüp çıkar. Yakalanmaktan korkmaksızın, endişe etmeksizin onlara denizde kuru bir yol aç,” diye vahyettik.” (Taha suresi, 77-78. ayetler)
- “Nuh şöyle dedi: ‘Ey Rabbim! Gerçekten ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim.’” (Nuh suresi, 5. ayet)
- “... Ey kavmim! Siz bununla yalnızca imtihan edildiniz. Doğrusu sizin Rabbiniz ancak Rahman’dır. Öyleyse bana uyun ve emrime itaat edin.” (Taha suresi, 90. ayet)

Aşağıdakilerden hangisi bu ayetlerden çıkarılabilecek bir öğüt değildir?

- A) İnsanlar, davranışlarında peygamberlere uymalı, onların emirlerini dikkate almalıdır.
- B) İnsan yaptığı işte kararlı olmalıdır.
- C) Allah (cc) dilerse imkânsız olduğu zannedilen şeyler gerçekleşebilir.
- D) İnsanlarla konuşurken nazik bir üslup kullanılmalıdır.

10.

Kureyş’e kolaylaştırıldığı, evet, kış ve yaz seyahatleri onlara kolaylaştırıldığı için onlar, kendilerini açlıktan doyuran ve her çeşit korkudan emin kılan şu evin (Kâbe’nin) Rabbine kulluk etsinler.” (Kureyş suresi, 1-4. ayetler)

Aşağıdakilerden hangisi Kureyş suresinin verdiği mesajlardandır?

- A) Kureyş geçimini ticaretin yanında başka kaynaklarla da sağlamıştır.
- B) Allah (cc) sadece Kureyş’e nimetler vermiştir.
- C) İbadetler yalnızca Yüce Allah içindir.
- D) Ticaret yapmak Kureyş için kolay olmamıştır.

Sonnotlar

- 1 bk. Nuh suresi, 23. ayet
- 2 Hud suresi, 25-26. ayetler
- 3 bk. Nuh suresi, 7. ayet
- 4 bk. Nuh suresi, 10. ayet
- 5 bk. Nuh suresi, 11-12. ayetler
- 6 bk. Nuh suresi, 14-20. ayetler
- 7 bk. Hud suresi, 27. ayet
- 8 bk. Hud suresi, 29-30. ayetler
- 9 bk. Hud suresi, 32. ayet
- 10 bk. Yunus suresi, 71. ayet
- 11 bk. Hud suresi, 36-37. ayetler
- 12 bk. Hud suresi, 38. ayet
- 13 bk. Hud suresi, 40. ayet
- 14 bk. Hud suresi, 42-43. ayetler
- 15 bk. Hud suresi, 44. ayet
- 16 Hud suresi, 48. ayet
- 17 bk. Tevbe suresi, 114. ayet
- 18 bk. Hud suresi, 75. ayet
- 19 bk. Sad suresi, 45. ayet
- 20 bk. Meryem suresi, 41. ayet
- 21 bk. Hicr suresi, 51. ayet
- 22 bk. Bakara suresi, 130. ayet
- 23 bk. Mümteherine suresi, 4. ayet
- 24 Enbiya suresi, 52-54. ayetler
- 25 bk. Enbiya suresi, 57. ayet
- 26 bk. Enbiya suresi, 58. ayet
- 27 Enbiya suresi, 62. ayet
- 28 bk. Enbiya suresi, 63. ayet
- 29 Enbiya suresi, 65. ayet
- 30 Enbiya suresi, 66-67. ayetler
- 31 bk. Enbiya suresi, 68. ayet
- 32 bk. Enbiya suresi, 69-70. ayetler
- 33 Al-i İmran suresi, 67. ayet
- 34 bk. Kasas suresi, 4. ayet
- 35 bk. Kasas suresi, 7. ayet
- 36 bk. Kasas suresi, 8-10. ayetler; Taha suresi, 38-39. ayetler
- 37 bk. Kasas suresi, 12-13. ayetler
- 38 bk. Kasas suresi, 22-28. ayetler
- 39 bk. Kasas suresi, 29-30. ayetler
- 40 bk. Kasas suresi, 34-35. ayetler; Taha suresi, 42. ayet
- 41 bk. Taha suresi, 43-47. ayetler
- 42 bk. Taha suresi, 56. ayet
- 43 bk. Araf suresi, 127. ayet
- 44 bk. Taha suresi, 77-78. ayetler
- 45 bk. Taha suresi, 80-88. ayetler
- 46 Taha suresi, 90. ayet
- 47 bk. Araf suresi, 149. ayet; Bakara suresi, 54. ayet
- 48 bk. Al-i İmran suresi, 37. ayet; Maide suresi, 75. ayet; Enbiya suresi, 91. ayet; Tahrim suresi, 12. ayet; Tirmizi, Menakıb, 61; Buhari, Menakıbü'l-ensar, 20.
- 49 Al-i İmran suresi, 42. ayet
- 50 bk. Al-i İmran suresi, 37. ayet
- 51 bk. Maide suresi, 46. ayet; Meryem suresi, 30. ayet
- 52 Al-i İmran suresi, 50. ayet
- 53 bk. Al-i İmran suresi, 52. ayet; Nisa suresi, 156-157. ayetler
- 54 bk. Al-i İmran suresi, 54-55. ayetler
- 55 Al-i İmran suresi, 59. ayet
- 56 bk. Saf suresi, 6. ayet
- 57 İdris Şengül, "Kıssa", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Ankara: TDV Yayınları, 2022), 25/499.
- 58 Yaşaroğlu, "Kureyş Suresi", 26/444.

5. MİMARİMİZDE ÜNİTE DİNÎ MOTİFLER

Konular

- 5.1. Dinin Mimarimize Etkisi
- 5.2. Camileri Tanıyalım
- 5.3. Kültürümüzden Cami Örnekleri

Kavramlar

- cami
- mescit
- mimari

Bu ünite de sizlerden

- dinin mimarimize etkisini çözümlemeniz,
- camilerin bölümlerini tanımanız,
- kültürümüzde yer alan cami örneklerini karşılaştırmanız beklenmektedir.

Ünite sonunda sizlerden ölçme ve değerlendirme sorularını çözmeniz istenecektir.

Üniteye Başlarken

Camiler, Müslümanların ibadet mekânlarıdır. Müslümanlar camilerde bir araya gelir, aynı kibleye yönelerek namaz kılar, Yüce Allah'a dua ederler. Bu sebeple camilerin en güzel şekilde inşası, tarih boyunca Müslümanların gündeminde olmuştur. Ülkemizde çok sayıda cami bulunur. Örneğin, İstanbul'daki Süleymaniye Camii, Osmanlı padişahlarından Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Mimar Sinan tarafından inşa edilmiştir. 1557'de büyük bir törenle açılan cami, günümüzde dünyanın her tarafından ziyaretçiyi ağırlamaya devam etmektedir. Peki siz evinize en yakın caminin adını biliyor musunuz? Camiye ilk defa ne zaman ve kiminle gittiğinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5.1. DİNİN MİMARİMİZE ETKİSİ

Konuya Başlarken

Mimari, mimarlıkla ilgili olan anlamına gelir. Medenî yahut şehirli bir toplumun zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaya yanı sıra kültürel, sosyal, estetik ve dinî bakış açısını yansıtarak ortaya koyduğu yapım tekniği ve sanatıdır (bk. Mülâyim, 2020). Mimarının sivil, dinî ve resmî mimari gibi türleri vardır. İslam'ın mimariye etkisi, Müslümanların kültür ve inançlarını, inşa ettikleri eserlere yansıtmasıyla ortaya çıkar. Bunun en belirgin örneği, cami mimarisinde görülür. Camiler, kubbe ve minarelerle süslenmiştir. Camilerin iç bölümleri de genellikle hat sanatıyla yazılmış ayetlerle donatılmış, duvarları tezhip ve çini sanatıyla zenginleştirilmiştir. www.kulturportali.gov.tr adresinden farklı bölgelerde yer alan cami, çeşme, medrese, külliye, kervansaray gibi mimari eserleri inceleyiniz. İncelediğiniz eserlerde neler dikkatinizi çekti? Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İnsanoğlu tarih boyunca istek ve ihtiyaçlarına göre birçok eser ortaya koymuştur. İnsan, hayatı boyunca geçimini sağlamak, başka insanlarla ilişki kurmak, yaşadığı yeri imar etmek gibi pek çok faaliyette bulunur. Bu faaliyetler hem ihtiyaç hem de sorumluluğun gereğidir. Hayatın olağan akışı içerisinde yerine getirilen bu sorumluluklar sayesinde nesilden nesile aktarılan birikimler oluşur. İnsanın biriktiği maddi ve manevi değerlerin tamamını kültür olarak adlandırıyoruz. Kültür; toplumların ortak duygu, düşünce, gelenek ve örfleriyle hayata dair birikimlerinin edebiyat, mimari, resim, oyun ve müzik gibi birçok alanda kalıcı değerlere dönüşmesidir. İnsan, oluşturduğu kültürle toprağa, şehre ve hayata tutunur ve bunu kendinden sonrakilere aktarır.

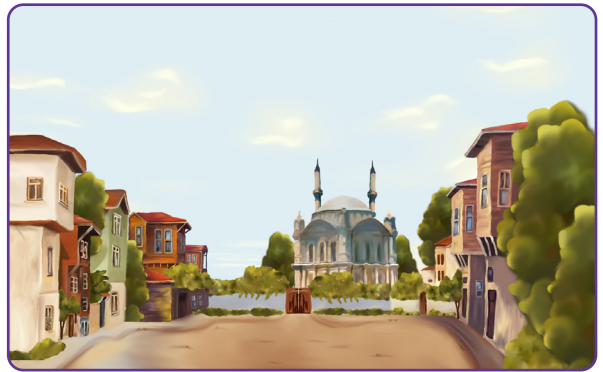
Din ve inanç, kültürün oluşmasını ve şekillenmesini önemli ölçüde etkiler. Kültür de dinin yaşanma biçimlerini şekillendirir. Bunun içindir ki kültür ve din suyla şekerin karışması gibi iç içedir. Hatta din kültürün özü, kültür ise dinin somut yansımasıdır. Hayatımızdaki birçok değerın kültürel boyutu olduğu kadar kaynağını dinden alan bir boyutu da vardır.

Kültürü oluşturan öğelerden biri olan mimari, insanın yaşadığı yeri imar etmesidir. Bu imar sürecini ihtiyaçlar kadar din ve inanç da etkiler. İnsanoğlunun ibadet etmek için *mabetler* inşa etmesi, yardımlaşma ve dayanışma için aşevleri, hastaneler, çeşmeler yapması din ve inancın mimariye etkisinin örnekleridir.

mabet:

İbadet edilen yer, ibadethâne anlamına gelir. İbadet etmek için inşa edilen yapılardır.

Müslümanlar; yaşadıkları şehirlerde, bölgelerde mimari eserleri de kuşatacak şekilde kültürel birçok eser ortaya koymuş, İslam'ın hayat anlayışını şehir mimarisine yansıtmışlardır. Bu anlayışa göre şehrin merkezinde cami vardır. İhtiyaç duyulan diğer yapılar camilerin etrafında yer alır. Eğitimden sağlığa, yardımlaşmadan misafir ağırlamaya kadar pek çok ihtiyaç, İslam mimarisinde çeşitli yapıların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu sayede dinî mimaride cami, sebîl, türbe, aşevi, imarethane, şifahane, kervansaray, medrese gibi eserleri imar eden Müslümanlar yaşadıkları coğrafyayı güzelleştirmişlerdir.

▲ Görsel 5.1: Müslümanlar cami merkezli şehirler kurmuşlardır.

İslam'da dinin direği namazdır. Namaz, günde beş vakit her Müslüman'ın kılmakla sorumlu olduğu ibadettir. Namaz için temizlenmek yani abdestli olmak şarttır. Namaz ibadeti sayesinde şehir mimarisinde camiler, mescitler ve namazgâhlar ortaya çıkmıştır. Abdest almak ve temizlenmek için şadırvanlar, çeşmeler ve hamamlar imar edilmiştir.

Zekât, sadaka ve infak İslam'ın en önemli ibadetlerindendir. Bu ibadetler sayesinde aşevleri, sebiller, yolda kalmışlar için kervansaraylar yapılmıştır. İlim öğrenmek ve öğretmek Müslümanlar için ibadet kadar önemlidir. Bu sebeple birçok merkezde medreseler, mektepler ve kütüphaneler inşa edilmiş ve yaygınlaşmıştır. Müslümanların yaşadığı şehirlerde ortaya çıkan mimari eserlere bakıldığında, inanç ve ibadetlerin mekân tasarımı ve mimari yapı çeşitliliğini etkilediğini görürüz.

▲ Görsel 5.2: II. Bayezid Darüşşifası (Edirne)

▲ Görsel 5.3: Kasimiye Medresesi (Mardin)

▲ Görsel 5.4: Tophane'deki I. Mahmud Çeşmesi (İstanbul)

▲ Görsel 5.5: Köprülü Mehmet Paşa Kervansarayı (Bilecik)

Dinî mimari örnekleri arasında yer alan cami ve mescitler Müslümanların ibadet ettiği ve toplandığı yerlerdir. Çeşme ve sebiller insanların ve hayvanların su ihtiyacını karşıladığı yapılardır. Şadırvanlar abdest alınan mekânlardır. Medreseler dinî ilimlerle fen ve sosyal bilimlerin tahsil edildiği eğitim kurumlarıdır. Kervansaraylar; yolcuların konakladığı, dinlendiği ve yeme-içme ihtiyaçlarını karşıladığı yapılardır. Külliye; merkezinde cami olan çevresi medrese, imarethane ve aşevi gibi diğer yapılarla kuşatılmış geniş merkezlerdir.

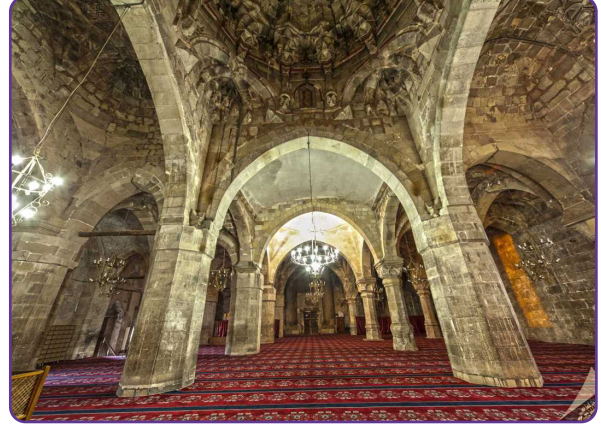

▲ Görsel 5.6: Selimiye Camii (Edirne)

Dinî mimariye örnek olan bu eserlerin yapısı ve malzemeleri yapıldığı bölgenin iklim ve çevre koşullarından etkilenir. Bölgenin iklim ve coğrafya şartlarına bağlı olarak kimi yerlerde taş yapılar kimi yerlerde ahşap yapılar inşa edilmiştir.

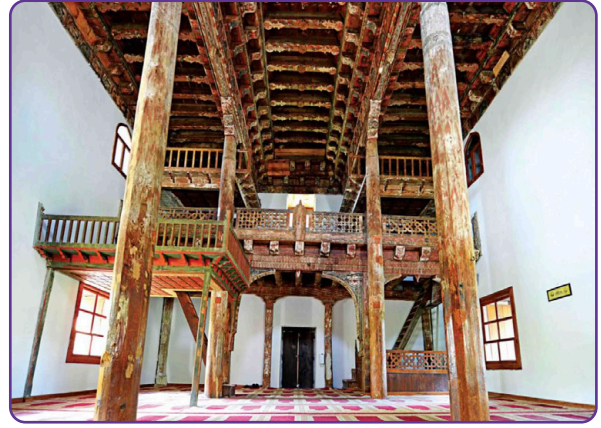
▲ Görsel 5.7: Divriği Ulu Camii Dışı (Sivas)

▲ Görsel 5.8: Divriği Ulu Camii İçi (Sivas)

▲ Görsel 5.9: Mahmut Bey Camisi Dışı (Kastamonu)

▲ Görsel 5.10: Mahmut Bey Camisi İçi (Kastamonu)

İslam coğrafyasındaki mimari eserlerin, bir yapının inşa edilmesinden öte bir anlamı vardır. Müslümanların en ince, en yüce ve en güzel duyguları, mimari eserlere sanatkârların dokunuşlarıyla somutlaşmıştır. Arap harflerinin çeşitli şekil ve tarzlarda güzel yazımıyla *hüsnuhat* sanatı; duvarların, tabloların ve hatların kenarlarını desen desen süsleyen *tezhip* sanatı; el emeğiyle küçük resimlerin çizildiği *minyatür* sanatı; iç ve dış mekânları kaplayan porselen malzemelerin en güzel motiflerle işlendiği *çini* sanatı dinî mimariyle birlikte gelişen sanatlardan bazılarıdır. Bu sayede hat, tezhip, minyatür ve çini gibi sanat dallarında eşsiz güzelliklerde eserler cami, medrese ve külliyesi süslemiştir.

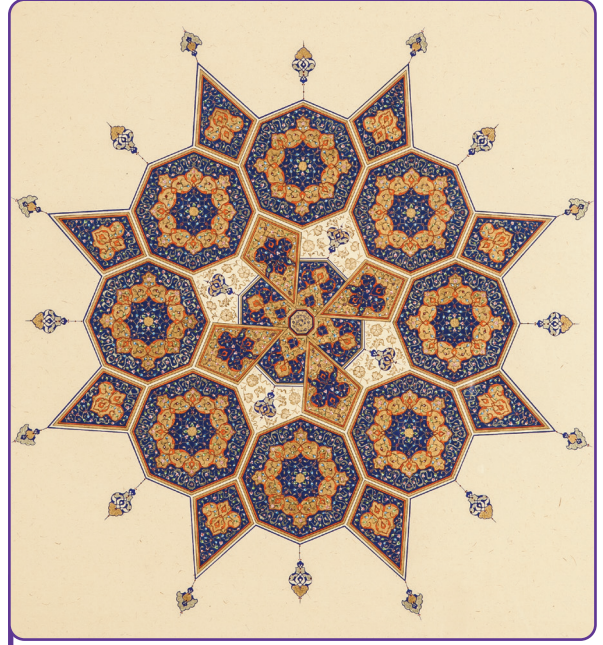
Yapı malzemesi ister taş ister ahşap olsun, *mahir* mimar ve ustaların elinde taşa ve ahşaba işlenen desenler, motifler ve süslemeler İslam sanatının en güzide örneklerini ortaya koymuştur. İslam coğrafyasında mimari eserlerde sıkça görülen geometrik desenler, süsleme ve simetrinin en estetik biçimlerinin yansımalarıdır. Tarihten günümüze kadar bu eserler hem ihtişamıyla hem kalıcılığıyla hem de güzellikleriyle insanları heyecanlandırmaya devam etmektedir.

mahir:
Uzman, işini iyi bilen, usta.

▲ **Görsel 5.11:** Hüsnuhat Çalışması
(Betül Erikoğlu'nun Celi Sülüs Eseri)

Hüsnuhat: Arap harfleriyle farklı üslup ve ölçülerde güzel yazı yazma sanatı.

▲ **Görsel 5.12:** Tezhip Çalışması
(Hüsna Kılıç'ın Zahriye Sayfası Eseri)

Tezhip: Kitap, levha ve tabloları motiflerle, yıldız ve boya ile bezenmesi, yıldızlama.

▲ **Görsel 5.13:** Minyatür Çalışması
(Havva Bayraktar'ın Sultanın İcadı Şahi Toplar Adlı Eseri)

Minyatür: Derinlik yönüyle tek boyutlu küçük, renkli resim sanatı.

▲ **Görsel 5.14:** Çini Çalışması
(Nesrin Yavuz'un Bekleyiş Adlı Eseri)

Çini: Kil toprağının pişirilmesiyle yapılan seramik ve porselenleri geometrik ve çiçek motifleriyle süsleme sanatıdır.

Etkinlik-1

Adı	Dinî Mimarimizi Keşfedelim!
Amaç	Dinin mimarimize etkisini çözümleyebilme
Beceri	Çözümleme

Ön Hazırlık

1. Yaşadığınız şehirdeki mimari eserleri ve bu eserlerde kullanılan sanatları aşağıdaki tabloya not ediniz. Bunlar; cami, çeşme, medrese, kervansaray gibi mimari eserler olabilir.

Eserin Türü	Eserin Adı	Eserde Kullanılan Sanatlar

2. İncelediğiniz mimari eserlerden hareketle aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

- Bu eserler niçin yapılmıştır ve sosyal hayatı nasıl etkilemiştir?

- Bu eserlerin süslemelerinde yer alan sanatlar hangi duygularla ortaya çıkmıştır?

Yönerge

- Verdiğiniz cevapları sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
- İslam dininin mimariye etkisini yorumlayınız.

Değerlendirme

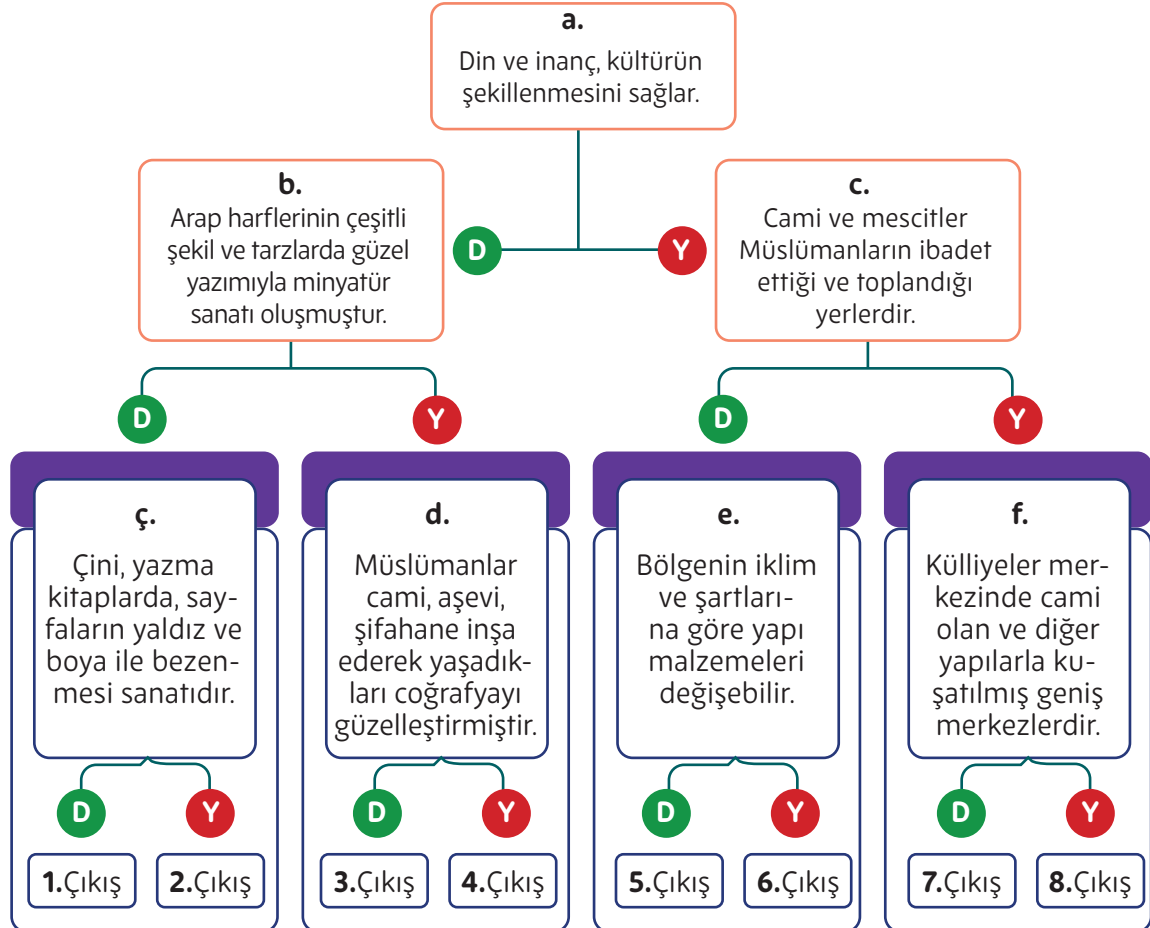
Bu etkinlikte öğrendiğiniz üç mimari eseri yazınız.	Bu etkinlikte dikkatinizi en çok çeken iki mimari eseri yazınız.	Yaşadığınız şehirde İslam mimarisine ait farklı bir eser örneği yazınız.
1. _____ 2. _____ 3. _____	1. _____ 2. _____	1. _____

Ülkemizdeki dinî mimari örneklerini incelemek için karekodu kullanabilirsiniz.

Kontrol Noktası

Aşağıda tanılayıcı dallanmış ağaçta dinî mimari eserler ve İslam sanatlarıyla ilgili cümleler verilmiştir. En üstteki cümleden başlamak şartıyla ifadelerin doğru veya yanlış olduğuna karar vererek ilerleyiniz ve ulaştığınız tek çıkışı işaretleyiniz.

5.2. CAMİLERİ TANIYALIM

Konuya Başlarken

Müslümanlar için cami, ibadethane olmanın yanında bir araya gelme ve buluşma noktasıdır. Bu özelliğiyle camiler, müslümanların dinî, sosyal ve kültürel hayatına etki eder. Yaşadığınız yerde bulunan bir camiye ziyaret ediniz. Bu caminin fotoğrafını çekerek ya da resmini çizerek sınıf panosuna asınız.

Toplayan, bir araya getiren anlamlarına gelen **camî**; Müslümanların bir araya geldiği, birlikte ibadet ettiği, birbirleriyle duygusal ve sosyal iletişim kurduğu yerlerdir. Cami ile benzer anlamda kullanılan **mescit** ise secde edilen yer anlamına gelir. İslam'ın ilk yıllarında Müslümanların namaz kıldığı yerler için mescit ifadesinin kullanımı yaygındı. Cami ise içerisinde cuma namazı kılınan büyük mescitleri tarif etmek için kullanılmıştır. Aslında günümüzde de bu ayrım devam etmektedir. Okullarda, iş yerlerinde namaz kılmak için ayrılan mekânlara mescit ismini verirken cuma namazı kılınan daha geniş mekânları ise cami ismiyle ifade ederiz.

▲ **Görsel 5.15:** Medine'de bulunan Mescid-i Nebevi

mescit inşa ettirmiş ve kendisi de inşasında çalışmıştır. Burası Kubâ Mescidi olarak isimlendirilmiştir.¹

Medine'ye varınca hem kalacağı ev hem de ibadet mekânı olarak Müslümanlarla birlikte Mescid-i Nebevi'yi inşa etmiştir. Mescid-i Nebevi, sonraki dönemlerde inşa edilen cami ve mescitlere mimari açıdan örnek olmuştur.² Hz. Ömer, Kudüs'ü fethettikten sonra Mescid-i Aksâ'nın tarihsel yerini tespit ettirerek buraya büyük bir mescit yaptırmıştır.³

Hız. Peygamber Dönemi'nden günümüze kadar cami ve mescitler, hem Allah'a (cc) ibadet edilen hem de bulunduğu yerde Müslümanların yaşadığını simgeleyen mekânlar olarak görülür. Hız. Peygamber Mekke'den Medine'ye hicret yolculuğu esnasında Kubâ bölgesine geldiğinde buradaki Müslümanların birlikte namaz kıldığı yere

▲ **Görsel 5.16:** Mescid-i Aksâ, Filistin'in Kudüs şehrindeyir.

Müslüman hükümdarlar, kendi dönemlerinde fethettikleri veya yeni kurdukları şehirlerde camiler yaptırmışlar bu yerlere İslam şehri kimliği kazandırmışlardır. İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet, fethin bir sembolü olarak Ayasofya'yı camiye dönüştürmüş, İstanbul'un bir İslam şehri olduğunu simgelemiştir. Dolayısıyla tarih boyunca Müslümanlar yeni bir şehre yerleştiklerinde veya yeni bir şehir kurduklarında camiler inşa ederek cami merkezli şehir mimarisini ortaya koymuşlardır.

▲ Görsel 5.17: Ayasofya Camii İstanbul'un fethinin simgesidir.

Cami ve mescitler, Allah'a (cc) ibadet edilen ve O'nun adının anıldığı mekânlardır. Kur'an-ı Kerim'de **"Şüphesiz mescitler, Allah'ındır. O hâlde, Allah ile birlikte başkasına da kulluk etmeyin."**⁴ ayetiyle mescitlerin Yüce Allah'a kulluk edilen yerler olduğu vurgulanır.

Camiler Müslümanları birleştiren ve kaynaştıran yerlerdir. Buralarda toplumun her kesiminden insan bir araya gelir, sevinç ve hüznlerini paylaşır. Müslümanlar günün beş vaktinde namaz vesilesiyle tevhit inancının

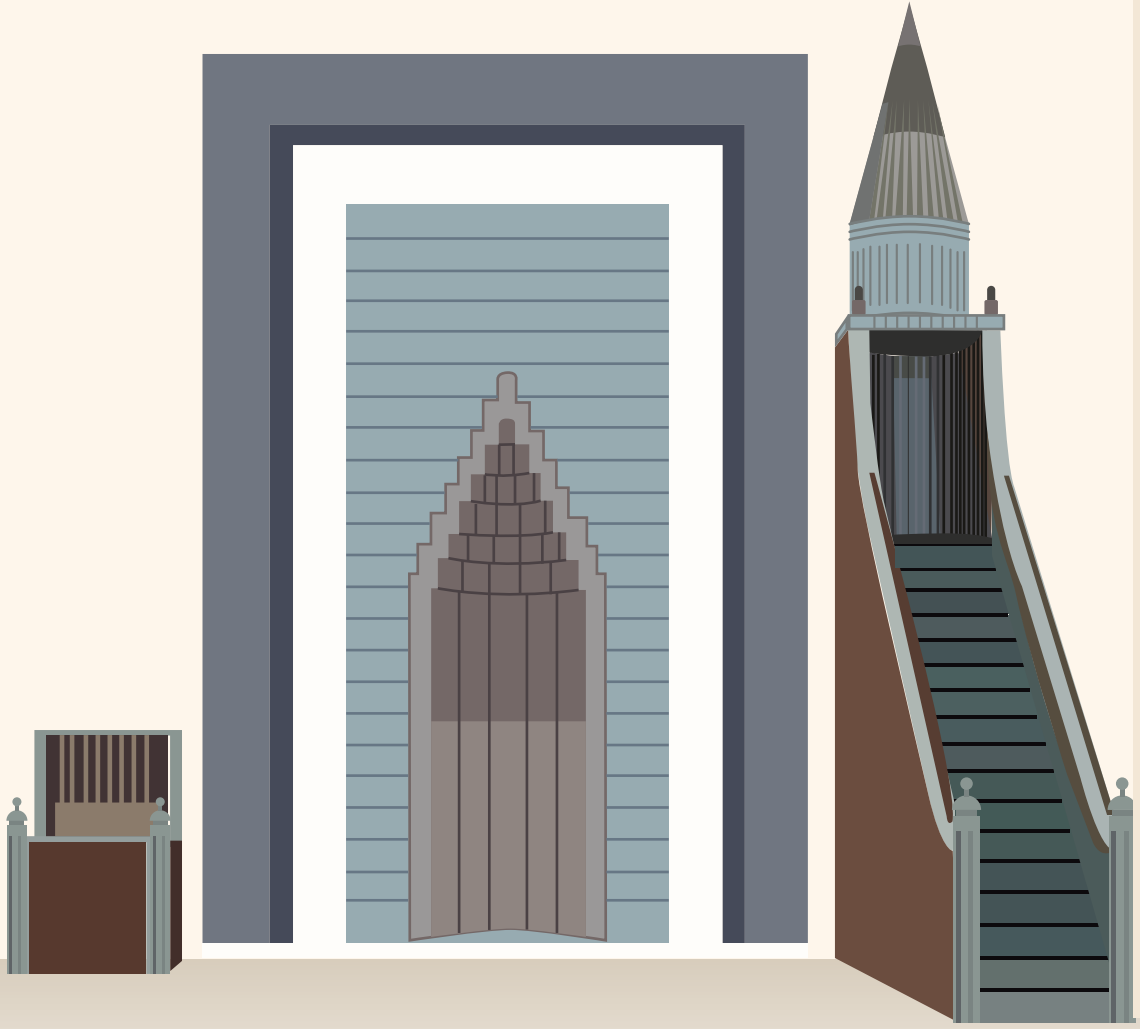
gereği olarak bir ve tek olan Yüce Allah'a kulluk ederler. Cuma ve bayram namazları cemaatle kılınması zorunlu namazlardır. Müslümanlar, bu namazlar için camilere gider ve din kardeşleriyle bir araya gelmenin mutluluğunu yaşar. Böylece birbirlerinin durumlarından haberdar olarak kardeşlik bağları güçlenir. Ramazan ayında kılınan teravih namazlarıyla oruçlu geçen günün gecelerinde namazlar ve dualarla bu ayın bereketi paylaşılır. Çocuklar; teravih, bayram ve cuma namazlarının cemaat coşkusu içerisinde camilerle tanışır. Namaz eğitimlerini bu yolla tamamlar ve camide nasıl davranılması gerektiğini öğrenirler. Camide namaz kılınırken namaz kılanların önünden geçmemek, konuşmamak ve cemaati rahatsız edecek davranışlardan uzak durmak cami kurallarındandır.

Camilerden bazıları; etrafında aşevi, imarethane, şifahane, türbe, hamam, kütüphane ve medrese gibi yapıları da içerecek şekilde külliye olarak inşa edilmiştir. Eğitimden sağlığa, barınmadan sosyal yardımlara kadar birçok hizmet alanını kuşatan bu yapılar camilerin etrafında şekillenmiştir. Külliye tarzındaki camiler insanların maddi ve manevi tüm ihtiyaçlarını karşılayan ve hayatın bütünlüğünü yansıtan eserlerdir. Camilerin yanında kurulan medreselerle tarih boyunca Müslümanlar ilim öğrenmiş böylece camiler birer eğitim merkezi olmuştur. Şifahanelerde hastalar tedavi edilmiş, aşevleriyle yoksulların yeme içme ihtiyacı karşılanmıştır. Görüldüğü üzere camiler, toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak mekânlarla birlikte birçok alanda insanlara hizmet sunan merkezlerdir.

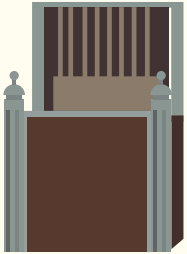

▲ Görsel 5.18: II. Bayezid Külliyesi (Edirne)

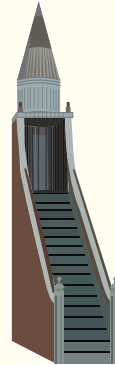
Mahallemizde ve şehrimizde farklı mimari özelliklerle yapılmış camiler görürüz. Bu camilerin içinde ve dışında ortak mimari yapılar ve bölümler vardır. Genellikle tüm camilerde yer alan ortak bölümler, yapının cami olduğunun göstergesidir. Mihrap, minber, vaaz kürsüsü caminin içindedir.

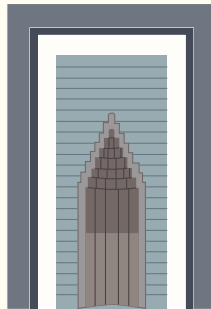
▲ Bilgi Grafiği: Caminin iç bölümleri

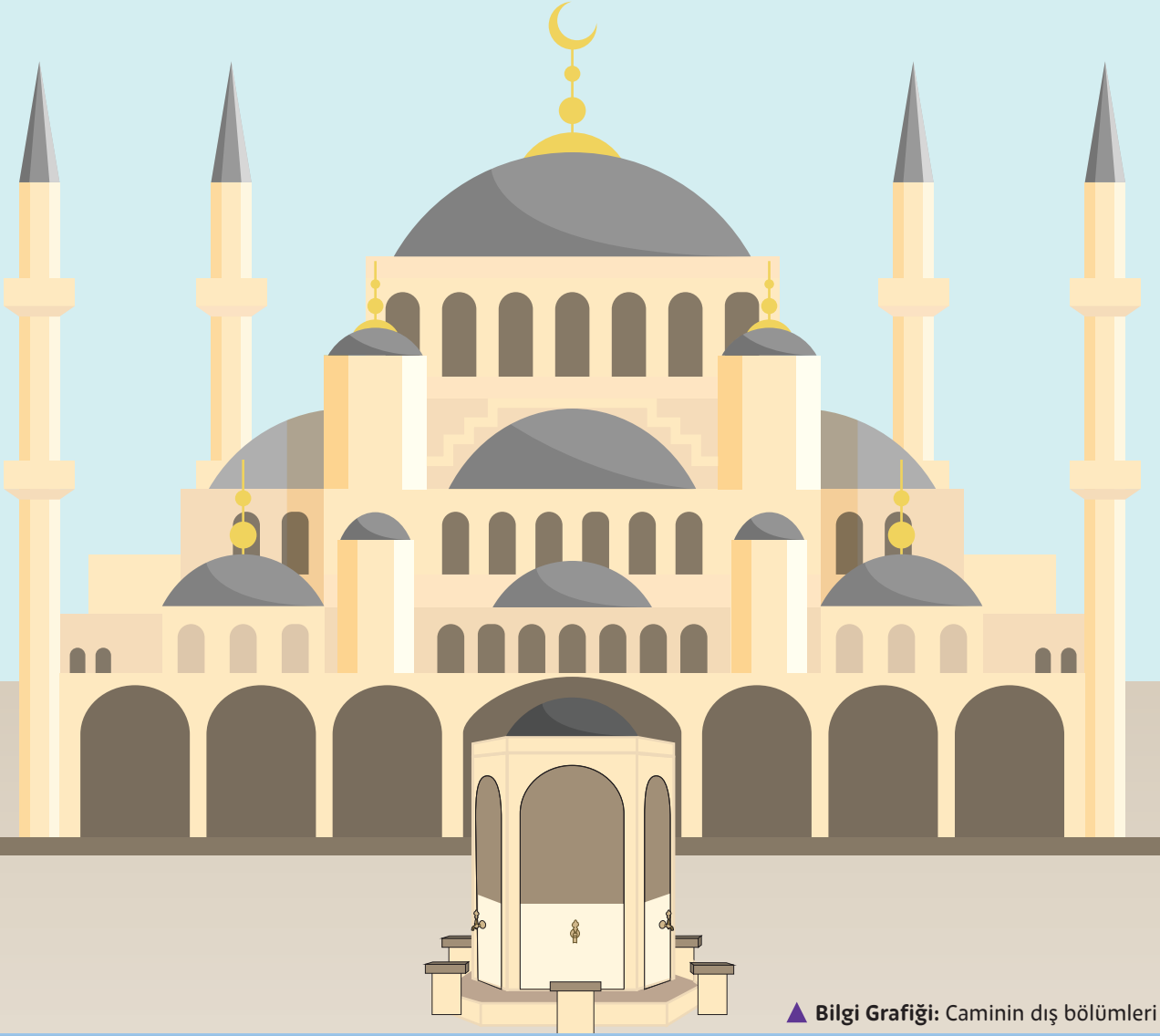
Vaaz Kürsüsü:
Camide vaaz ve dinî konularda ders vermek için imamın veya hatibin oturduğu yüksekçe yerdir.

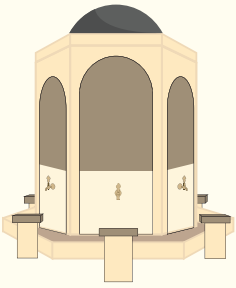
Minber:
İmanın veya hatibin cemaatin göreceği ve cemaate sesini daha iyi duyurmak için çıktığı merdivenli yüksekçe yerdir. Cuma ve bayram namazlarındaki hutbeler minbere çıkılarak verilir.

Mihrap:
Kâbe yönünü (kible) gösteren ve imamın namaz kıldırırken durduğu yerdir.

▲ Bilgi Grafiği: Caminin dış bölümleri

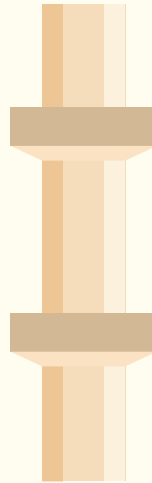
Şadırvan:

Cami avlularında bulunan, üzeri kapalı veya açık abdest alma yeridir. Bazı camilerin şadırvanları kubbelidir.

Kubbe:

Yarım küre biçiminde olan ve caminin üzerini örten bölümdür. Camilerin çatısı genellikle kubbe biçiminde olur.

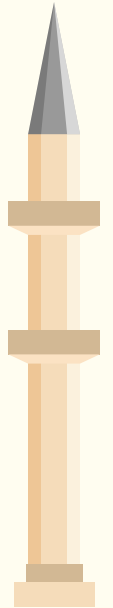

Şerefe:

Camilerde minarenin etrafını balkon gibi saran, müezzinin ezan okuduğu bölümdür.

Minare:

Müezzinin ezan okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan yüksek ve ince yapıdır.

Etkinlik-2

Adı	Caminin Bölümlerini Öğreniyoruz
Amaç	Camilerin bölümlerini tanıyabilme
Beceri	Sınıflandırma

Ön Hazırlık

Yaşadığınız yerin yakınındaki bir camiye ziyaret ediniz ve caminin bölümlerini inceleyiniz.

Yönerge

1. Aşağıdaki “Mahallemizdeki Cami” başlıklı hikâyeyi okuyunuz.
2. Metinde boş bırakılan yerleri caminin bölümlerine uygun şekilde doldurunuz.

MAHALLEMİZDEKİ CAMİ

Zeynep bir an önce babasının eve gelmesini bekliyordu. Babasıyla camiye gideceği için çok heyecanlıydı. Gider gitmez gördüğü her şeyi babasına sormaya başladı:

- Aaa caminin dışındaki insanların abdest aldığı bu yer de nedir?
- Camilerin avlularında adı verilen abdest alma yerleri vardır. Müslümanlar, burada abdestlerini alır ve ibadetlerini yerine getirmek için camiye giderler. Görüyor musun? Caminin üzerini örten yarım küre biçiminde yapıya da adı verilir.
- Caminin yanındaki yüksek ve ince kısım nedir? Neden böyle bir şey yapmışlar peki?
- O yüksek ve ince yapıya denir. Burada müezzin ezan okur, sela verir. Bu yapının etrafında kenarları korkuluklu bölüme ise adı verilir. Haydi, gel biraz da caminin içine bakalım!

Ayakkabılarını çıkarıp camiye girdiklerinde girintili çıkıntılı bir yer Zeynep’in dikkatini çekti. Hemen babasına dönerek:

- Duvarın ortasında üzerinde işlemler olan yer ne kadar güzel! Peki burası niye yapılmış babacığım?
- İmanın namaz kılarken cemaatin önünde durduğu, kible yönünü gösteren bu yere denir. Bütün camilerde bulunur.

Şu merdivenli kısmı gördün mü? denilen bu bölüm cuma ve bayram namazlarında hutbe okumak için kullanılır. ise camide vaaz verip cemaati dinî konularda aydınlatan kişinin oturduğu yüksekçe yerdir.

Zeynep, sorularına sabırla cevap veren babasına teşekkür ettikten sonra:

- Başka camileri ziyaret ederiz değil mi babacığım? diye sordu. Babası:
- Tabi ki! Camiler, insanları kucaklayan ve kendisine gelenleri asla dışarıda bırakmayan bir yuva; siz çocuklar da bu yuvanın sevinci, neşesi...

(Bu kitap için yazılmıştır.)

3. Caminin bölümlerini ilgili sütunlara yazarak sınıflandırınız.

Camii'nin Bölümleri	
İç Bölümleri	Dış Bölümleri

Değerlendirme

Bu etkinlikten önce caminin bölümleriyle ilgili ne biliyordum?	Bu etkinlikte caminin bölümleriyle ilgili neler öğrendim?	Bu etkinlikten sonra caminin bölümleriyle ilgili başka neleri araştırmak isterim?

Cami bölümlerini görmek için karekodu kullanabilirsiniz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki saklı kavramları, verilen cümlelerden hareketle bulunuz.

1. Müslümanların bir araya geldiği, birlikte ibadet ettiği, birbirleriyle duygusal ve sosyal iletişim kurduğu yer.

_ A _ _

2. Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye hicret yolculuğu esnasında namaz kıldığı ve mescit inşa ettiği yer.

_ _ B _

3. Hz. Peygamber'in Medine'ye varınca hem kalacağı ev hem de ibadet mekânı olarak Müslümanlarla birlikte inşa ettiği mescit.

_ _ S _ _ D - İ _ E _ E _ _

5.3. KÜLTÜRÜMÜZDEN CAMİ ÖRNEKLERİ

Konuya Başlarken

1. Aşağıya cami kavramıyla ilgili zihninizde çağrışım yapan kelimeleri / kavramları bir dakika içinde yazınız.

1.

2.

3.

4.

5.

2. Verdiğiniz cevaplarla cami kavramının birlikte kullanıldığı birer cümle yazınız.

1. Cümle: _____

2. Cümle: _____

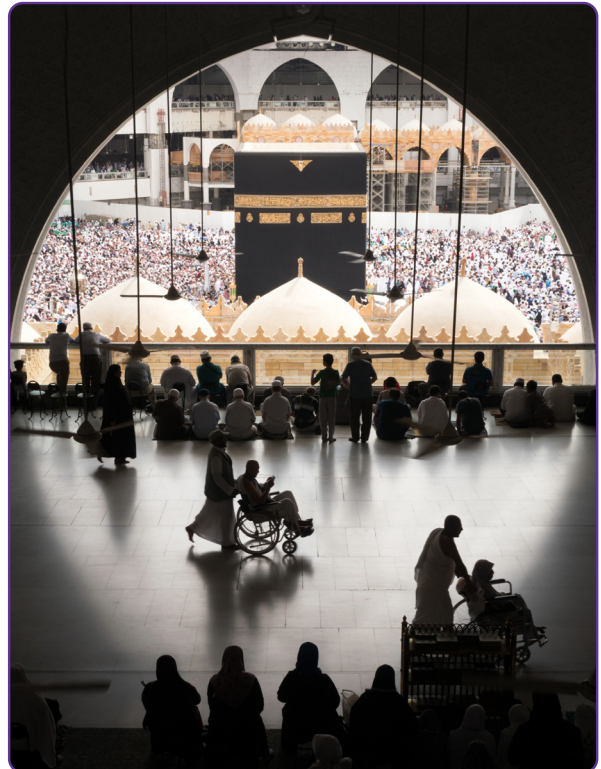
3. Cümle: _____

4. Cümle: _____

5. Cümle: _____

Dinî mimarinin odağında mabetler yer alır. Mabetler hem ibadet edilen hem de sosyal hayatın şekillendiği yerlerdir. İslam coğrafyasında mabet, camiler ve mescitlerdir.

Yeryüzünün ilk mabedi Kâbe'dir.⁵ İlk olarak kim tarafından yapıldığı kesin bilgiyle bilinmese de Hz. Âdem tarafından inşa edildiği kabul edilmektedir.⁶ Kâbe Müslümanların kiblesidir. Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından temel kalıntıları bulunarak yeniden inşa edilmiş ve bugünkü şeklini almıştır. Kâbe, Kur'an-ı Kerim'de Beytullah "Allah'ın (cc) evi" olarak anılır. Mescid-i Haram ise Kâbe'yi de içene alan geniş alana verilen isimdir. Kâbe, Suudi Arabistan'ın Mekke şehrinde yer alır. Müslümanlar hac ve umre ibadeti sebebiyle dünyanın dört bir yanından Kâbe'ye gelir. Burada tanışıp kaynaşan Müslümanlar, birlikte dua ve ibadet ederek Yüce Allah'a kulluğun huzurunu yaşar.

▲ Görsel 5.21: Kâbe yeryüzünün ilk mabedidir.

Kudüs'te bulunan Beytülmakdis (kutsal ev) diğer adıyla Mescid-i Aksa Müslümanların ilk kiblesidir. Kâbe'den sonra Yüce Allah'a ibadet etmek amacıyla yeryüzünde yapılan ikinci mescittir.⁷ Mescid-i Aksa peygamberler tarihi açısından sembolik mekânlardan biridir. Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. İsa ve Hz. Zekeriya gibi birçok peygamberin hayat hikâyesi Mescid-i Aksa ile kesişmiştir.

Hz. Davud, Yüce Allah tarafından kendisine hem peygamberlik hem de hükümdarlık verilmiş biriydi. Yüce Allah'a adanmak üzere Kudüs'te bir mabet yapmak istedi. Yerini belirleyip planlarını hazırladı.⁸ Ancak bu mabedin yapımı kendisine değil oğlu Hz. Süleyman'a nasip oldu. Hz. Süleyman'a da tıpkı babası gibi Allah (cc) tarafından peygamberlik ve hükümdarlık verilmişti. Hz. Süleyman, Yüce Allah'ın yardımıyla çok güçlü ve geniş coğrafyalara hâkim olan bir hükümdarlık dönemi yaşadı. Allah (cc) ona rüzgârı kullanma, kuş gibi canlıların dillerini bilme gibi daha birçok özel yetenekler vermişti.⁹ Bu sayede Hz. Süleyman adil ve merhametli bir hükümdar olarak halkını uzun yıllar yönetti. Onları bir ve tek olan Yüce Allah'a kulluğa çağırırdı. Babasının yapmak istediği mabedi yani Beytülmakdis'i inşa etti. Burası o dönemin müminleri tarafından Yüce Allah'a kulluk edilen en önemli mekân hâline geldi.

▲Görsel 5.22: Mescid-i Aksa Müslümanların ilk kiblesidir.

Hz. Muhammed'in (sav) yaşadığı isra ve miraç mucizesindeki yerlerden biri de Mescid-i Aksa'dır. Hz. Peygamber'in bir gece Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya yaptığı yolculuğa isra, oradan göğe yükselmesine ise miraç denilir. Arapçada aksa "uzak" demektir. Mescid-i Aksa "uzak mescit" anlamına gelir. Mekke'deki Mescid-i Haram'a olan uzaklığı sebebiyle bu ismi almıştır.

Hz. Peygamber Dönemi'nde ilk Müslümanlar kible değişikliği ayeti gelinceye kadar namazlarını Mescid-i Aksa'ya yönelerek kılmışlardır. Kiblenin Mescid-i Aksa'dan Mescid-i Haram'a çevrildiğini açıklayan ayetlerin gelmesiyle Müslümanlar namaz için Kâbe'ye yönelmişlerdir.¹⁰ Mescid-i Aksa'nın ilk kible olması, Hz. Peygamberin isra yolcuğunu Mescid-i Aksa'ya yapması bu mescidi Müslümanlar için önemli kılar. Ayrıca Hz. Peygamber "*Sadece şu üç mescide yolculuk yapılır: Mescid-i Haram (Kâbe), Mescid-i Aksa ve bu mescidim (Mescid-i Nebevi).*"¹¹ buyurarak üç mescidi ziyaret etmenin ve buralarda namaz kılmanın kıymetli olduğunu vurgulamıştır.

Hız. Muhammed (sav), Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra Medine'deki Müslümanlarla beraber bir mescit inşa etti. Bu mescidin hemen bitişiğine Hz. Peygamberin kalacağı evi (oda) yapıldı. Hz. Peygamberle özdeşleşip anılan bu mescide "Mescid-i Nebi veya Nebevi" ismi verildi. Mescid-i Nebevi, Hz. Peygamberin Müslümanlarla birlikte ibadet ettiği bir yer olmanın yanı sıra birçok alanda (eğitim, öğretim, sosyal, askerî) Müslümanları bir araya getiren mekân olmuştur.

Mescid-i Nebevi (Mescid-i Nebi):

Peygamber mescidi anlamına gelir. Medine'de içerisinde Hz. Peygamber'in kabrinin de bulunduğu mescittir (bk. Bozkurt - Küçükbaşçı, 2004).

Görsel 5.23: Hz. Muhammed'in (sav) kabri Mescid-i Nebevi'dedir.

İlk mescitlerden günümüze kadar Müslümanlar; yaşadıkları coğrafyalarda farklı mimari ve yapı özellikleri olan, her biri yerel kültür çeşitliliğini yansıtan ve dinî mimari alanında örnek binlerce eser ortaya koymuştur. Günümüzde de dünyanın farklı yerlerinde bulunduğu coğrafyanın özelliklerini yansıtan pek çok cami vardır. Bu camilere dönemine, işlevine ve yaptırınlarına göre farklı isimler verilmiştir.

İslam şehirlerinde cuma namazının kılındığı, Müslümanların bir merkezde toplandığı ve şehrin en büyük ibadethaneleri olarak inşa edilen camilere ulu cami ismi verilmiştir.¹² Bu camilere cuma camisi ve cami-i kebir (büyük cami) de denilmiştir. Genellikle bulundukları şehrin veya yaptırınların ismiyle anılmıştır. Ayrıca insanlara fayda sağlaması için çevresine şifahane, medrese, kütüphane, hamam, çeşme gibi yapılar inşa edilmiştir. Böylece ulu camiler bulundukları şehrin en canlı merkezi olmuştur.

Ülkemizde yapılış tarihi itibarıyla bin yıla yaklaşan birçok ulu cami bulunmaktadır. Özellikle Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler Dönemi'nde imar edilmiş ulu camiler ibadete açık bir şekilde günümüzde varlığını devam ettirmektedir. Tarihi bir miras olarak ayakta duran bu camiler arasında Diyarbakır Ulu Cami, Bursa Ulu Cami ve Sivas Ulu Cami gibi daha birçok şehirde yüzü aşkın ulu cami yer almaktadır.

Görsel 5.24: Ulu Cami (Diyarbakır)

Selatin camileri; Osmanlı Dönemi'nde padişahların, şehzadelerin veya diğer hanedan mensuplarının kendi imkânlarıyla yaptırdıkları camilerdir.¹³ Selatin, sultan kelimesinin çoğuludur. Genellikle birden fazla minareye sahip olan bu camiler, Osmanlı Dönemi'nde İstanbul, Bursa ve Edirne gibi birçok şehirde yapılmıştır. İstanbul'daki Sultanahmet, Süleymaniye, Fatih, Yavuz Sultan Selim ve Beyazıt camileri, Bursa'daki Yeşil Cami, Edirne'deki Selimiye Camisi bu camilerin en güzel örneklerindendir.

▲ Görsel 5.25: Fatih Camii (İstanbul)

Mimari eserlerin iç yapılarında ve süslemelerinde dinin izlerini görmek mümkündür. Başta camiler olmak üzere pek çok yapının duvarlarında ebru ve tezhip ile süslenmiş hat yazıları bulunur. Medrese, şifahane, külliye gibi yapıların duvarları taşların incelikle işlenmesi ile inşa edilmiştir. Ayrıca çini sanatının en güzel örnekleri de yine dinî mimaride hayat bulur. Günümüze kadar gelen mimari eserler arasında Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası taş işçiliğinin, İznik Yeşil Cami de çini sanatının en güzel örnekleri arasında yer alır.

▲ Görsel 5.26: Divriği Ulu Cami Kapısı (Sivas)

▲ Görsel 5.27: İznik Yeşil Camii'nin minaresi çinilerle bezenmiştir.

▲ Görsel 5.28: Bursa Yıldırım Camii'nin içi dikkat çekicidir.

Tarih boyunca Müslümanlar tarafından hastaların tedavisi için şifahaneler, yolcuların konaklamaları için kervansaraylar inşa edilmiştir. Ayrıca temizlik ihtiyaçlarının karşılanması için çeşme ve hamamlar yapılmıştır. Bu yapılar; mimari ve estetik açıdan güzel olmalarının yanında, kullanılış amaçları itibarıyla İslam'ın insana verdiği değeri göstermektedir.

Etkinlik-3

Adı

Ülkemizdeki Camileri Öğreniyoruz

Amaç

Kültürümüzde yer alan cami örneklerini karşılaştırabilme

Beceri

Karşılaştırma

Ön Hazırlık

Konya'daki Alâeddin Camii, Diyarbakır'daki Ulu Camii, Bursa'daki Yeşil Camii, Edirne'deki Selimiye Camii'nin mimari özelliklerini, kültürel ve dini açıdan yerini, süslemelerini genel ağdan araştırınız.

Yönerge

1. Araştırdığınız camilerin benzer ve farklı özelliklerini listeleyiniz.

Benzer Özellikler	Farklı Özellikleri

2. Camilerde kullanılan sanat dallarına örnekler veriniz.

3. Kültürümüzde camilerin yeri hakkında kısa bir metin yazınız.

Değerlendirme

Öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki cümleleri uygun ifadelerle tamamlayınız.

1. Camiler _____ mekânlardır.
2. Camiler bana _____ hissettirir.
3. Camilerde _____ gibi sanatlarının örnekleri görülür.

Cami mimarisi
örnekleri için karekodu
kullanabilirsiniz.

Kontrol Noktası

Aşağıdaki tabloda iki parçaya ayrılmış cümleleri anlamlı bir bütün olacak şekilde eşleştiriniz.

1. Camilerde bir araya gelen
Müslümanlar,

2. Cuma namazının kılındığı ve
şehrin en büyük

3. Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa

4. Kâbe, Kur'an-ı Kerim'de

5. Osmanlı Dönemi'nde hanedan
mensuplarının

6. Mescid-i Nebevi Medine'de
içerisinde

Beytullah "Allah'ın (cc) evi" olarak
anılır.

Hiz. Peygamber'in kabrinin de
bulunduğu mescittir.

sevinç ve üzüntülerini birbirleriyle
paylaşırlar.

ibadethaneleri olarak inşa edilen
camilere ulu cami denir.

kendi imkânlarıyla yaptırdıkları
camilere selatin camileri denir.

Müslümanların ilk kiblesidir.

sosyal hayatını etkiler.

5. ÜNİTE PERFORMANS GÖREVİ

Amaç:

- Dinin mimarimize etkisini çözümleyebilme
- Camilerin bölümlerini tanıyabilme
- Kültürümüzdeki cami örneklerini karşılaştırabilme

Görev:

Bu çalışmadaki göreviniz, yaşadığınız şehri ziyaret edecek turistler için bu şehirdeki camiler hakkında verilen yönergeye uygun bir tanıtım broşürü hazırlamanızdır.

Beceriler:

- Çözümleme
- Karşılaştırma
- Sınıflandırma

Ürün:

Broşür

Puanlama Yöntemi:

Dereceli Puanlama Anahtarı ve Öz Değerlendirme Formu

Süre:

Hazırlık: 2 Hafta
Sınıf İçi Performans: 40 dakika

Yönerge

Hazırlık Aşaması

1. Yaşadığınız şehirde bulunan iki cami seçiniz.
2. Seçtiğiniz camileri ziyaret ederek bu camilerin mimari özellikleri, süslemeleri, kültürel ve dinî açıdan önemi hakkında bilgi toplayınız.
3. Camilerde yer alan mimari unsurların ve süslemelerin fotoğraflarını çekiniz.

Sınıf İçi Performans Aşaması

4. Edindiğiniz bilgilerle bir tanıtım broşürü hazırlayınız. Hazırladığınız broşürde:
 - Camilerin isimlerine ve yapım tarihine yer veriniz.
 - Seçtiğiniz camilerin kültürel ve dinî açıdan önemini kısaca açıklayınız.
 - Camilerin içinde ve dışında yer alan mimari unsurlar ile süslemelerini fotoğraflarıyla tanıtınız.
 - Camilerin benzer ve farklı özelliklerini kısaca listeleyiniz.
 - Hazırladığınız broşürün görsel açıdan zengin, içeriğinin dikkat çekici ve özenli bir şekilde düzenlenmiş olmasına dikkat ediniz. Çalışmanızda bilgisayar kullanmayınız.

Değerlendirme Ölçütleri

Bu çalışmada ortaya koyduğunuz ürün, aşağıdaki ölçütlere göre değerlendirilecektir:

- Çözümleme: Topladığı bilgileri çözümleyerek aralarındaki ilişkiyi inceleme
- Sınıflandırma: Topladığı bilgileri sınıflandırma
- Karşılaştırma: Topladığı bilgileri karşılaştırarak benzer ve farklı özelliklerini listeleme
- İçerik: Yönergede istenen bilgilere yer verme
- Tasarım: Tanıtım broşürünün görsel açıdan zengin, dikkat çekici ve özenli hazırlama

Dereceli
Puanlama
Anahtarı

Öz
Değerlendirme
Formu

Zenginleştirme

Destekleme

5. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Daha fazla soruya ulaşmak için karekodu kullanabilirsiniz.

A. Aşağıda kültürümüzdeki cami örnekleriyle ilgili bilgi görseli verilmiştir.

ULU CAMİLER

- Cuma camisi veya cami-i kebir de denilir.
- Müslümanlar cuma ve bayram namazlarını bu camilerde kılarlar.
- Birçoğu Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi'nden kalmıştır.
- Çevresinde medrese, şifahane, çeşme gibi yapılar inşa edilmiştir.
- Bursa Ulu Camii, Diyarbakır Ulu Camii, Divriği Ulu Camii, Konya Alâeddin Camii ve Tokat Ulu Camii ülkemizdeki ulu camilerden bazılarıdır.

SELATİN CAMİLERİ

- Selatin, sultanlar demektir.
- Padişah ve hanedan mensupları tarafından yaptırılmıştır.
- İstanbul, Edirne ve Bursa gibi birçok şehirde inşa edilmiştir.
- Bu camilerin birden fazla minareleri vardır.
- Süleymaniye Camii, Şehzade Camii, Selimiye Camii, Sultan Ahmet Camii, Bayezid Camii ülkemizdeki selatin camilerinden bazılarıdır.

1. Bu bilgi görseline göre aşağıdaki ifadelerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

a)	İşlevine, özelliklerine ve yaptırınlarına göre camilere farklı isimler verilmiştir.	
b)	Minare ve kubbe cami mimarisinin ana unsurlarındandır.	
c)	Selatin camileri padişahlar veya hanedan mensupları tarafından yaptırılmıştır.	
ç)	Büyük camilerde yalnızca cuma namazları kılınır.	
d)	Camilerin iç süslemelerinde farklı sanat dallarından eserler görmek mümkündür.	
e)	Ulu camiler halkın cuma ve bayram namazlarını bir arada kılması için yapılmıştır.	
f)	Camilerin etrafındaki şifahane, çeşme gibi yapılar inşa edilmiştir.	
g)	Sultan Ahmet Camii selatin camilerdendir.	

B. Aşağıdaki kutucuklarda mimarimizdeki dinî motiflerle ilgili bazı kavramlar verilmiştir. Kutucuklardaki harfleri kullanarak soruları cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru için kullanabilirsiniz.

a

Minyatür

b

Minare

c

Minber

ç

Şadırvan

d

Hamam

e

Hüsnühat

f

Medrese

g

Tezhip

ğ

Kubbe

h

Vaaz kürsüsü

ı

Kervansaray

i

Mihrap

2. Dinin mimari üzerindeki etkisine örnek gösterilebilecek yapılar hangileridir?

3. Caminin iç bölümüyle ilgili kavramlar hangileridir?

4. Caminin dış bölümüyle ilgili kavramlar hangileridir?

5. Mimari eserlerde kullanılan sanatlar hangileridir?

C. Aşağıdaki soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

6-7. soruları aşağıdaki metinden hareketle cevaplayınız.

İSLAM VE ŞEHİR

İnsanlar, ihtiyaçlarını karşılamak ve birlikte yaşamak için şehirler imar etmiş; ortaya koydukları maddi ve manevi eserlerle yaşadıkları yerleri güzelleştirmişlerdir. Din ve inanç unsuru da mimari yapıları çeşitlendirerek şehirlerin mimarisini etkilemiştir. Müslümanların kurduğu şehirlerde ve ortaya koyduğu mimari eserlerde İslam'ın izlerini görmek mümkündür. Örneğin şehir merkezlerinde camiler inşa edilmiştir. Bu camilerin etrafında abdest almak, temizlenmek için şadırvan ve hamamlar yapılmıştır. İhtiyaç sahipleri için aşevleri, yolda kalmışlar için kervansaraylar, hastaların tedavisi için şifahaneler, ilim öğrenmek için medreseler kurulmuştur. Müslümanlar, İslam dininin sosyal hayat anlayışını kurdukları şehirlere yansıtmıştır.

6. İslam, mimariyi nasıl etkilemiştir? Yorumlayınız.

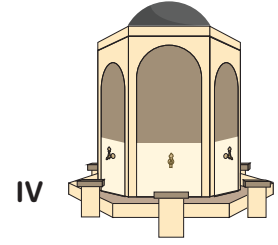
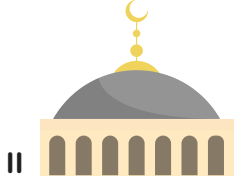
7. Müslümanların, dinin etkisiyle inşa ettiği mimari eser çeşitlerine örnekler veriniz.

8. Aşağıdaki tabloda bazı ayetler ve hadisler verilmiştir. Bu ayet ve hadisler hangi mimari eserlerle ilişkilendirilebilir? Tabloda boş bırakılan yerlere yazınız.

Ayet ve Hadisler		İlişkili olduğu mimari eser türü
a.	"... (Ey müminler!) Siz hayır işlerinde yarışın..." (Bakara suresi, 148. ayet)	
b.	"İlim için yola koyulan kimse, dönünceye kadar Allah yolundadır." (Tirmizi, İlim, 2.)	
c.	"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi kat daha faziletlidir." (Buhari, Ezan, 30.)	
ç.	"Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi yıkayın; başlarınızı meshedin, ayaklarınızı da topuk kemiklerine kadar (yıkayın)..." (Maide suresi, 6. ayet)	

Ç. Aşağıdaki 9-13. çoktan seçmeli soruların cevabını işaretleyiniz.

9.

Babasıyla bayram namazına giden Muhsin, kalabalık nedeniyle caminin içine girememiş ve namazı cemaatin geri kalanıyla caminin avlusunda kılmıştır. Muhsin'in avludayken yukarıdaki görsellerde yer alan bölümlerden hangisini görmesi mümkün değildir?

- A) I C) III
B) II D) IV

10.

Müslümanların inşa ettikleri mimari eserlerde estetiğe önem verilmiş, süslemeler için farklı sanatlar kullanılmıştır. Örneğin hat sanatıyla camilerin duvarlarına Allah'ın (cc), Hz. Muhammed'in (sav), dört halifenin isimleri yazılmış, bu yazıların etrafı tezhipte süslenmiştir. Mihrap gibi bölümler, çeşitli geometrik desenlerle işlenmiştir. Medrese ve külliyelerde küçük resimlerin çizildiği minyatürler kullanılmıştır. Müslümanlar en güzel duygularını bu sanat dallarıyla imar ettikleri eserlere aktarmıştır.

Bu metin aşağıdaki hadislerden hangisiyle ilgilidir?

- A) "Güzel söz sadakadır." (Buhari, Cihad, 128.)
B) "Temizlik imanın yarısıdır" (Müslim, Taharet, 1.)
C) "Şüphesiz ki Allah güzeldir, güzelliği sever..." (Müslim, İman, 147.)
D) "...Aranızda selamı yayın." (Müslim, İman, 93.)

11.

I	II	III
• Yeryüzünün ilk mabedidir. • Müslümanların kiblesidir. • Kur'an'da Beytullah olarak anılır.	• Medine'de yapılmıştır. • İsmi "peygamber mescidi" anlamına gelir. • Yalnızca ibadet için değil eğitim, askerî ve idari işler için de kullanılmıştır.	• Müslümanların ilk kiblesidir. • Hz. Davut ve Hz. Süleyman peygamberlerin hayatında önemli bir yer tutar. • Miraç mucizesinin gerçekleştiği yerdir.

Yukarıda hakkında bilgiler verilen bu mescitlerin isimleri hangisinde doğru şekilde sıralanmıştır?

	I	II	III
A)	Kâbe	Mescid-i Nebevi	Mescid-i Aksa
B)	Mescid-i Aksa	Kâbe	Mescid-i Nebevi
C)	Mescid-i Nebevi	Mescid-i Aksa	Kâbe
D)	Kâbe	Mescid-i Aksa	Mescid-i Nebevi

12.

Mimar Sinan'ın "kalfalık eserim" dediği Süleymaniye Camii çevresinde mektep, medrese, şifahane, han, hamam, imaret, türbe ve dükkânlar yer alır. Caminin geniş bir iç avlusu, bir ana kubbesi ve dört minaresi vardır. İç kubbesi ve duvarları hüsnühat sanatının en güzel örnekleriyle, mihrabı çini panolarla ve vaaz kürsüsü sedef kakmalı ahşapla süslenmiştir.

Bu paragraftan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Süleymaniye; cami, medrese, şifahane gibi yapılardan oluşur.
- B) Süleymaniye Camii, Mimar Sinan tarafından inşa edilmiştir.
- C) Müslümanlar mimari yapılarda çeşitli sanatlar kullanmıştır.
- D) Müslümanlar cemaatle namaz kılmak üzere camilerde bir araya gelir.

13.

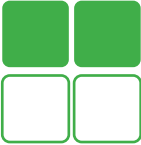
Mescit, secde edilen yer anlamına gelir ve camiler gibi ibadet mekânıdır.

Müslümanlar cuma ve bayram namazlarında camilerde bir araya gelip kaynaşırlar.

Cami ve mescitlerde uyulması gereken adap kuralları vardır.

Farklı mimari özelliklere sahip olsa da camilerin minare, mihrap gibi ortak mimari unsurları vardır.

Öğretmen derste yukarıdaki tabloyu vermiş ve öğrencilerden cami ve mescitle ilgili doğru ifadelerin yer aldığı kutuları yeşile boyamalarını istemiştir. Kutular boyandığında ortaya çıkan şekil aşağıdakilerden hangisidir?

- A) B) C) D)

Sonnotlar

- 1 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 29, s. 279.
- 2 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 29, s. 281.
- 3 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 7, s. 48.
- 4 Cin suresi, 18. ayet
- 5 bk. Al-i İmran suresi, 96. ayet
- 6 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 24, s. 16.
- 7 bk. Müslim, Mesacid, 2
- 8 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 29, s. 268.
- 9 bk. Sebe suresi, 12. ayet; Neml suresi, 12. ayet
- 10 bk. Bakara suresi, 144. ayet
- 11 bk. Tirmizi, Salat, 126; Nesai, Mesacid, 10.
- 12 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 42, s. 80.
- 13 bk. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 7, s. 56.

SÖZLÜK

A-B

ahenk: Uyum.

asa: Baston, değnek, uzun sopa.

ashab: 1. Sahabe, arkadaş, dost, veli. 2. Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse.

atmosfer: Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası.

bereket: Bolluk, genişlik, nimet, bağış. Allah'ın (cc) karşılıksız vermesi.

bozgunculuk: Bir toplulukta karşılıklı güvenin bozulmasına ve karışıklıkların çıkmasına sebep olma, fesat çıkarma.

C-Ç

coğrafya: Toprak parçası, yer, memleket.

cömert: Para ve malını esirgemedi veren, eli açık.

çıkartım: Belli önermelerin kabul edilen veya gerçek olan doğruluk veya yanlışlıklarından başka önermeler için sonuç çıkarma.

D-E

defnetmek: Gömmek, mezara koymak.

disiplin: Kurallara titizlikle uymak, sıkı düzen.

döngü: Herhangi bir olayın birden fazla tekrarlanması.

dua: Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme.

elçi: Resul, peygamber, nebi.

ergenlik: Bir insanın çocukluk döneminden çıkıp dinî emirleri yerine getirme yaşı.

esas: Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel.

esenlik: Esen olma durumu, sağlık, afiyet, sıhhat, selamet.

estetik: Güzellik duygusu ile ilgili olan.

etilen: Yanıcı, renksiz, az kokulu gaz.

evren: Gök varlıklarının bütünü; kâinat, cihan, âlem.

F-G-Ğ

fazilet: Ahlaki özelliklerin hepsine birden verilen isim, erdem.

fedakârlık: Özveri.

fetih: Bir şehir veya ülkeyi savaşarak alma.

gaye: Amaç.

gözlem: Bir nesnenin, olayın veya bir gerçeğin, niteliklerinin bilinmesi amacıyla, dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi.

gündem: Yaşanan günlük olaylar.

H-I-İ

hadis: 1. Söz, haber. 2. Hz. Peygamber'in sözleri ve fiilleri. Sahabenin dine aykırı olmayan söz ve davranışlarının Hz. Peygamber tarafından onaylanması.

hakikat: Gerçek.

hakkaniyet: Hak ve adalete uygunluk.

hatip: Konuşmacı. Camilerde hutbe okuyan kişi.

hicret: 1.Göç. 2. İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in (sav) Mekke'den Medine'ye göç etmesi.

hidayet: Doğru yolu gösterme, doğru yolu bulma, rehberlik yapma, irşat etme.

hikmet: Bilgelik. Varlığın ve olayların amaçlarının kavranması.

hüküm: Bir şey hakkında verilen karar, yargı.

hükümdarlık: Bir devletin başkanı olarak hükmetme, emretme hakkını elinde bulundurma durumu.

hür: Özgür.

ibret: Ders alma, öğüt alma.

ihtişam: Görkem, gösteriş.

imam: Cemaatle kılınan namazlarda en önde duran ve namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.

imar: Geliştirip güzelleştirme, bayındır hâle getirme, bakım yapma.

imarethane: 1. Osmanlılar Dönemi'nde yoksullara, yolculara, öğrencilere yardım etmek amacıyla kurulmuş hayır kurumu. 2. Aşevi, aşhane.

infak: Karşılıksız yardım, sadaka verme.

J-K-L

kâinat: Evren, gök varlıklarının bütünü; cihan, âlem.

kelam: Söz. Allah'ın (cc) sıfatlarından biri. Allah'ın (cc) varlığı, birliği, peygamberlik ve ahiret konularını araştıran ilim.

klorofil: Bitkilere yeşil renklerini veren madde.

kudret: Allah'ın (cc) her şeye kadir olması, dile-diği her şeyi yapması şeklinde tecelli eden sıfatı.

lütuf: 1. Bağış, iyilik etme, yardımda bulunma. 2. Nazik ve merhametli davranma. 3. Kulu, Allah'ın (cc) af ve rahmetine yaklaştıran, günahlara düşmekten uzaklaştıran her türlü ilahî yardım.

M-N

mağdur: Haksızlığa uğramış kimse.

manevi: Gözle görülüp elle tutulamayan, madde ve cisimle ilgisi bulunmayan, inançla ilgili.

mazeret: Özür.

medrese: 1. Ders yapılan yer, okul, mektep. 2. İslam tarihinde dinî ilimler ile sosyal ve fen bilimlerinin öğretildiği yüksek öğretim seviyesindeki eğitim öğretim kurumu, fakülte.

mesh: 1. Abdest alırken ıslak eli başın üzerine sürme. 2. Abdest alırken ıslak eli ayağa giyilen mestin üzerine sürme.

mushaf: Kur'an-ı Kerim.

mübarek: Çok saygı duyulan.

müezzin: Camilerde namaz vakitlerini bildirmek için belirli kurallara göre ezan okuyan din görevlisi.

mümin: İnanan, gönülden bağlanan, güven veren kimse.

namazgâh: Açıkta namaz kılmak üzere hazırlanmış olan ve kible yönünde Kâbe'yi göstermek için dikili taş bulunan geniş alan.

nimet: Yaşamak için gerekli her şey. Allah'ın (cc) kullarına verdiği her çeşit iyilik.

niyet: Yapılan ibadetlerin geçerli olabilmesi için hangi ibadeti yapacağına kalben karar vererek bütün ibadetlerinde Allah'ın (cc) rızasını kastedip ona yönelmek.

O-Ö

örf: Gelenek.

P-R

put: Bazı ilkel toplumlarda kendisine tapılmak, ibadet edilmek üzere taş, ağaç, maden, toprak vb. şeylerden yapılmış olan heykel, resim ve oymalar.

rahmet: Birinin suçunu bağışlama, merhamet etme.

rehber: Birinin doğruyu bulmasına yardımcı olan, yol gösteren.

rekât: Namazın, ayakta durma, rükû ve iki secdenin tamamlanmasıyla oluşan bölümü.

rızık: 1. Allah (cc) tarafından herkese takdir edilen nimet. 2. Yiyecek, içecek şey, azık.

S-Ş

sabır: 1. Kararlılık, cesaretli olma, acele etmeme. 2. Allah'a (cc) sığınıp güvenerek bela ve felaketlere direnç gösterme.

salih: Dinin emir ve yasaklarına uygun hareket eden, sorumluluk bilinci taşıyan, inancı ile amel-leri arasında uygunluk bulunan samimi mümin.

sentez: Birkaç şeyi bir bütün meydana gelecek şekilde birleştirme, terkip. 2. Birbiriyle ilgili fikir ve düşünceleri aralarında bir bağ kurarak bir bütün hâline koyma.

simetri: Bir doğru veya bir düzlemin iki tarafında bulunan şekillerin ölçü, düzen bakımından birbirinin aynı ve eşit olması durumu.

sistem: Bir bütünü meydana getiren parçaların tamamı.

slogan: Bir düşünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde ifade eden kısa, çarpıcı söz.

somut: 1. Gerçekte var olan. 2. Gözle görülür, elle tutulur olan.

sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi.

statü: Bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu.

şan: Ün.

şefkat: Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi, sevecenlik.

şeref: Başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı manevi değer; onur.

şükür: Kulun, Allah'ın (cc) vermiş olduğu sayısız nimetlerin O'nun sonsuz iyilik ve bağışının sonucu olduğunu fark ederek kalbinin teşekkür duygusuyla dolması ve bunu diliyle ifade etmesi; tutum ve davranışlarıyla haramlardan kaçınarak ve farzları yerine getirerek Allah'a (cc) bağlanması.

T-U-Ü

tabiat: Doğa.

tahsil: İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

tenzih: 1. Arındırma, kötü şeylerden uzaklaştırma, kusur kondurmama. 2. Allah'ı, şanına ve zatına layık olmayan şeylerden uzak ve yüce tutma; yaratılmışlara ait olan her türlü eksikliği Allah'a yakıştırmama.

tesadüf: Yalnızca ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olaylar.

teşvik: Bir kimseyi bir şeyi yapma hususunda cesaretlendirme, gayrete getirme, heves ve istek verme.

tufan: Nuh Peygamber zamanında yağın ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur.

türbe: Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı, mezar.

uzuv: Bir vücudu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ.

V-Y-Z

vaaz: Din görevlilerinin cami ve mescitlerde Müslümanları eğitmek ve güzel olan şeylere yöneltmek amacıyla, mübarek gün ve gecelerde Kur'an-ı Kerim ve hadislere dayanarak yaptıkları dinî konuşmalar.

vahiy: Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahi bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

veri: Gözlem ve deneye dayalı araştırmanın sonuçları.

vesile: Sebep.

yörünge: Bir gök cisminin hareketi süresince izlediği yol.

zerre: Çok küçük parçacık.

zulüm: 1. Baskı, şiddet, eziyet, işkence, haksızlık etme, haddi aşma.

KAYNAKÇA

1. Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. nşr. Ebû Hâcir Muhammed Saîd Besyûnî. Beyrut: y.y., 1405/1985.
2. Algül, Hüseyin. "Mescid-i Kubâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/279. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
3. Avcı, Casim- Şentürk, Recep. "Kabile", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/30-32. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
4. Aydın Gökduman, Nehir (ed.). *Merhamet*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2017.
5. Aydınbaş, Esra. *Kâinata Harika Şeyler Oluyor*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2023.
6. Başoğlu, Tuncay (ed.). *Temel İslam Ansiklopedisi*. 6/295. İstanbul: İSAM Yayınları, 2021.
7. Bolay, Süleyman Hayri. "Âlem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 2/357-360. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
8. Bozkurt, Nebi. "Mescid-i Aksâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/268. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
9. Bozkurt, Nebi – Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Mescid-i Nebevî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/281. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
10. Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-şâhih*. nşr. Muhammed Züheyr b. Nasr. 8 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
11. Çağrı, Mustafa. "Davet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/16-19. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
12. Çam, Nusret. "Ulucami", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/80. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
13. Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî. *es-Sünen*. 4 Cilt, Beyrut: 1409/1988.
14. Eyice, Semavi. "Cami", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/56. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
15. Gül, Mehmet Nezir. *Cemil Dede Namaz Surelerini Anlatıyor*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2011.
16. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
17. *Kur'an-ı Kerim Meâli*. çev. Halil Altuntaş- Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2011.
18. *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
19. *Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. İlkokul-Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı (4,5,6,7 ve 8. Sınıf)*. Ankara: 2024.
20. *Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*. Ankara: 2024.
21. Mülâyim, Selçuk. "Mimari", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/91. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
22. Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-şâhih*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: y.y., 1374-75/1955-56.
23. Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali. *es-Sünen*. nşr. Abdülfettâh Ebû Ğudde. 8 Cilt. Halep: Mektebetü'l-matbuât el-İslâmiyye, 1406/1986.
24. Önkâl, Ahmet- Avcı, Casim. "Cami", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/48. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
25. Öze, Özkan. *Allah'ı Merak Ediyorum*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları, 52. Basım, 2019.
26. Serinsu, Ahmet Nedim (ed.). *Dinî Terimler Sözlüğü (İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Lisesi Öğrencileri İçin)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2009.
27. Şengül, İdris. "Kıssa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/498-500. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
28. Şentürk, Lütfi – Yazıcı, Seyfettin. *İslam İlmihali*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
29. Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *es-Sünen*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 5 Cilt. Mısır: 1395/1975.
30. *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2006.
31. Ünal, Sadettin. "Kâbe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/16. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
32. Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Kureys Suresi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/444-445. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
33. *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 27. Baskı, 2012.

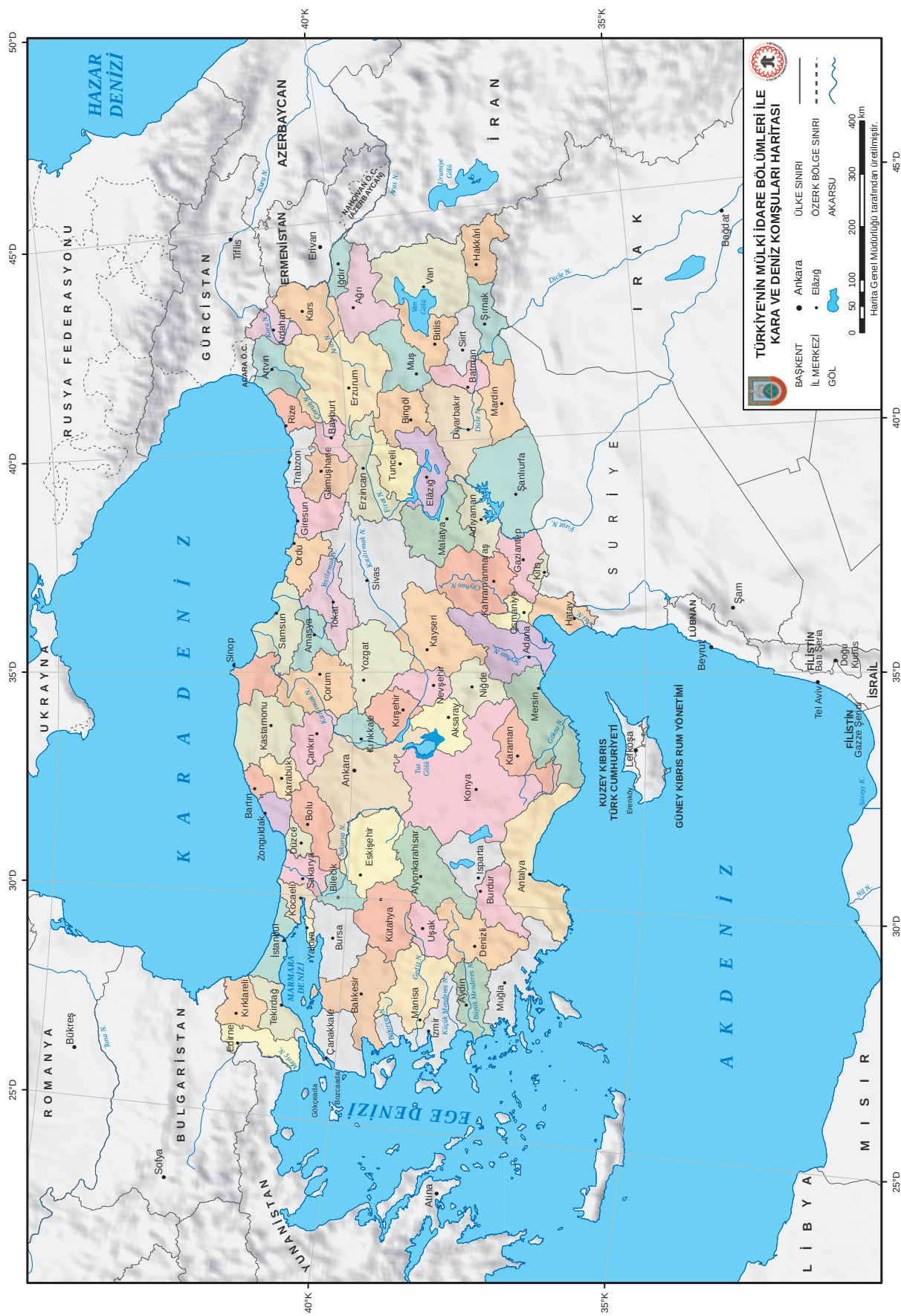
Bu Kitapta, İSNAD Atıf Sistemi 2. Edisyon'dan yararlanılmıştır.

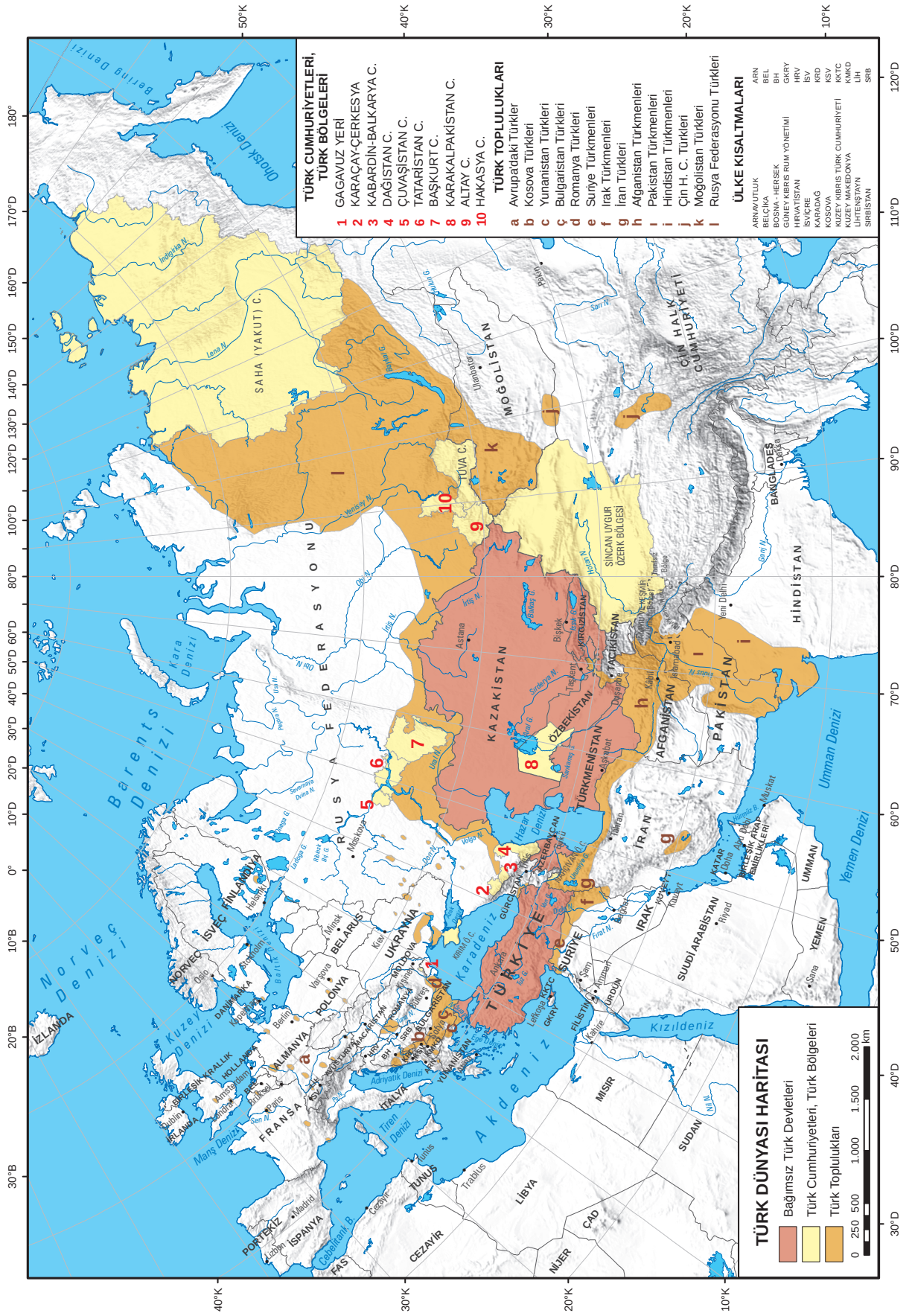

Genel Ağ Kaynakçası

Görsel Kaynakça

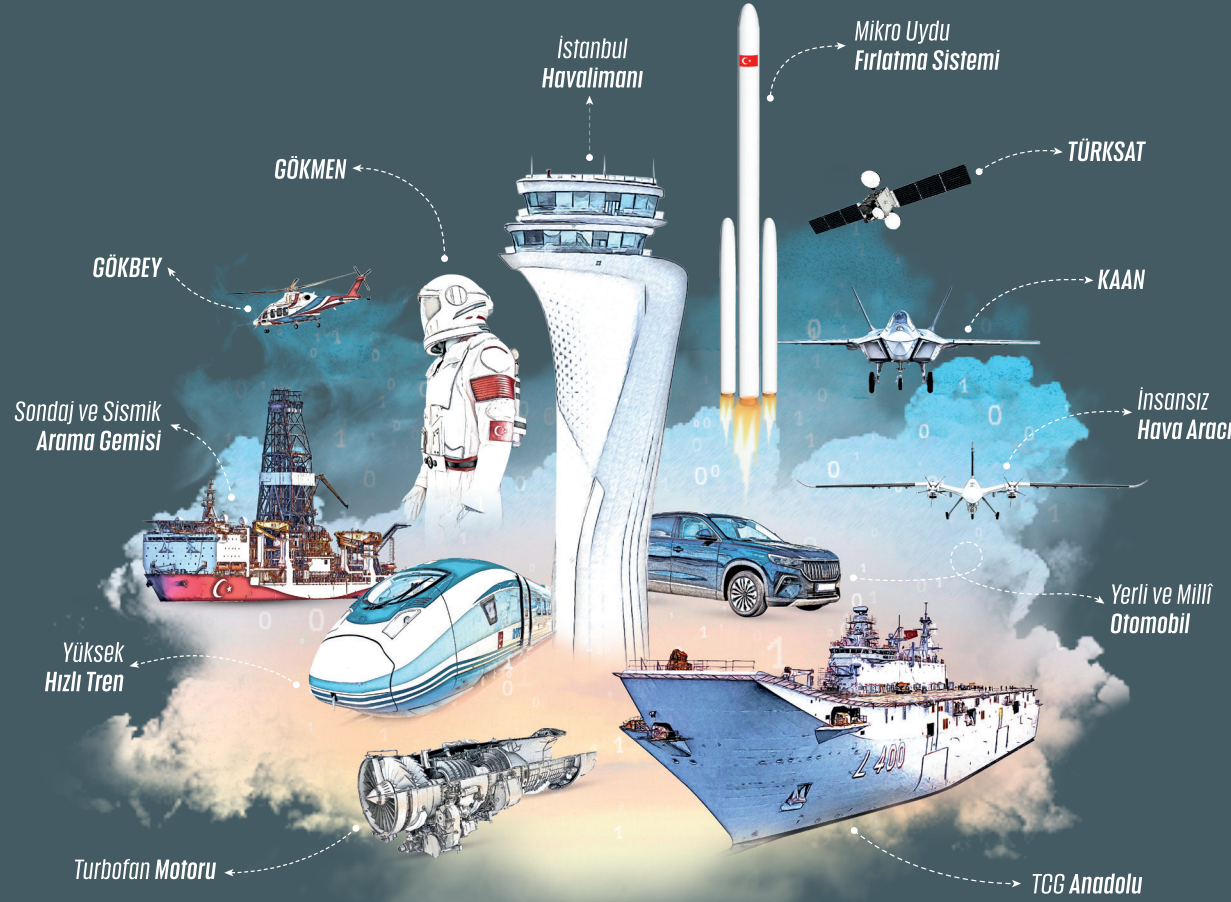
Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

eba
www.eba.gov.tr

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

DERS KİTABI

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

5.
Sınıf

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

5. SINIF

DERS KİTABI

